

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- BODO SPREMEMBE ZALEGLE? str. 2
- NIČ VEČ NA TUJE PO VRHUNSKO ZNANJE IN DELO, str. 3
- STANDARDI IN RESNIČNOST, str. 3
- PRVA SINTEZA MAKEDONSKE KNJIŽEVNOSTI, str. 5
- ŠOLA, KI POMAGA OZDRAVETI, str. 6
- BOMO PRISTALI NA OBZORJU EVROPE? str. 7
- UČITELJI V ŠTEVILKAH, str. 7
- BOGATA BERA ZA PREDŠOLSKO VZGOJO, str. 9

Namesto novoletne epistole – pismo apostolom vzgoje

Dragi prijatelji, šolniki in šolarji!

Kaj vam reči za praznike, kje najti besedo, ki ima pravi zven, ki ni hamletovsko besedičenje besede, besede, besede, a besedo, ki ozdravlja in ozdravlja, ki postavlja pravo mesto pravo misel in vodi po njej kakor po mostu od duše do duše in zbližuje ljudi? Žal, take besede ne poznam. Če bi bil kaj drugega, kot sem, pevec, igralec, rokohitrc, čarovnik, morda otroke za hip požgečkal potegnul v svoj ris spretnosti ali čarni krog čarovnije; z besedo, ki izmuzljivo in gibko, je težko dandanes še komu blizu. Zato mi je nelagodno in si ne dam prav stopiti vam naproti le svojo nemočno besedo. A druga nimam. Na misel mi hodi pesnikov verz: Ničesar nimam, vse, vse, vse bi vam moral dati. Morda pa mi boste v svoji uvlečni širini spregledali in ne gledali na besede in me ne držali za besedo – rekel jo bom, položil pred vas, to edino, ki jo imam, dobro vero in z ne manjšim norenjem biti vam blizu, priti pred vašo kamrico srca in nahajno potrkati na dver.

Če že moram izreči besedo, naj vem tisto, ki je vsem ljudem od nekaj skupna; ta beseda je sreča. Sreča življenja. Sreča bivanja. Sreča pač. Najbolj preprosto bi kajpak bilo kar takoj priložiti slovensko reklo, da je sreča opoteča, a se za danes, za ta čas, ko povsod odmeva ta upanje Srečno! kaj takega ne spočubi. Sreča je, hoteli ali ne, naša usoda, usoda človekova. Od nekaj jo človek išče in jo sanja, celo srečanja z ljudmi poimenuje srečo, kar je mogoče v tej naši slovensčini, hlasta za njo po vseh stvari in zunaj sebe, kakor pa je sreča v predmetih, novicah, dogodkih, v nenehnem večanju, pomembnosti, ugleda, vseh teh puhlostih in napuhu, če si srečo v politiki in v revolucijah, sreča pa se neprestano izmikata in izmika, pušča nas na cedilu, ker je nemara ne iščemo na pravem kraju in ne s pravim srcem. Kajti kakor mora vse, kar ima ceno, skozi intimni osebni filter, da dozori v preskušnji in hudem v človeku ter postane njegovo meso in kri, tako je sreča tudi in samo človekova notranja vrednota. Le sebi jo je mogoče najti, če je ni tebi, je ni nikjer. Vi, ki imate vsak dan pred seboj žareča mala sonca, v katerih biva milost, kar samo po sebi najvišja sreča, vi zagotovo poznate njen žar in, ni

vrag, da nekaj tega leska ne odseva tudi v vas.

Rekel bi: ko se človek udomi v sebi, je blizu sreči. Ko je namreč tako sam s seboj, soočen z mukami in z radostmi življenja, ko navznoter zori za vse in za nič in ko z razumevanjem življenja ter z dobroto v roki hodi skoz previse tega sveta, bo nemara k njegovi mizi vsaj kdaj, če ne pogosto, sedla zbrana sreča, se mu zagledala v oči in rekla: Taka sem, ne drugačna; nisem gizdava gospa ne visokoleteča sanja, ne bogata in bahava tujkinja, ne fantom, ne gospodarica bogastev, a kakor preprosta dekla z ljubeznijo, malo otroška nemara, saj gre nekaj otroštva k vsaki sreči, pa tudi nemalo zmučena, saj sodi k sreči tudi trpljenje. Najbrž te dni drug drugemu in sebi želimo tako srečo. Srečo razumevanja in skladnosti v sebi in s svetom.

Ko vam tako v tej novoletni navadi tudi jaz kličem Srečno!, se bojim, da se mi v upanje po sreči meša strah. Kajti kot up diha in živi v temeljih človekovega bivanja, podobno kot vrši veter v vrhu trepetlike ali kot gre sonce

v sončnico in žarek v žarnico, tako to verujočo iskro zasipa in uničuje strah, da se sreča spridi, da nas zaleze zlo, da nam je usojeno húdo.

Res: človekovo upanje, pa najsi biva na še tako trhljih in majavih nogah, je večno in neuničljivo; brez njega bi obupali, shirali, se izničili, mi, k martranju in samouničevanju nagnjeni Slovenci, pa še celo. Morda je res dandanašnje nebo čez in čez in prehujo zavešeno z oblaki dvoma in črnogledosti, morda je res zagrajeno, da ne vidimo ne sonca podnevi ne zvezd ponoči, a vseeno: brez upanja, bilčice, s katero si pripet na življenje, ne gre; ne slišiš dihanja tal ne šume nja potoka, ki teče iz večnosti v večnost kot živa voda za življenje in očiščenje naših blatnih duš in naših utrujenih misli. Kako bi tudi brez upanja vi živeli in delali sredi otrok, sredi tega prihodnjega slavlja in zmago-slavlja življenja, kako jih navduševali za živo rast, za zelene dneve in za čisti zven resnice, če ta radost bivanja, pa magari trpka, ne biva v vas kot navzgor vzpeta spirala volje, kot občutenje svetosti in neskončne milosti življenja?! Od tod moja želja

vsem vam, ki vsak dan znova stopate pred prihodnje rodove, pred otroke, pred to še neizpolnjeno veselje, pred jutrišnje stotletje, ki je že tu, v njih in hoče na plan, želim vam, da bi »nebesa milost vam skazale«, da bi občutili in razumeli to skrivnostno in do popolnosti različno v vsaki duši otroka. Kakšna sreča, pravim, živeti s temi sodobniki prihodnosti in biti od njih mlad in bogat! A zraven kakšna grozljiva nevarnost za ranljivost, za pohabo, za krivdo, ki tako hitro in tako rada leže na mlada ramena in obleži na njih kot ujma, da to mlado, vsega najboljšega in najlepšega vredno življenje potem ne raste, kot bi želelo samo in kot bi se spodobilo naravi! Vem, vsako vsakodnevno delo uničuje vneto, znižuje vznesenost na navadno, le nujno jakost ali celo zgolj na navado. Najbrž vse to praktično, dnevno, uporabno, usmerjeno, indoktrinirano mora biti. A naj bo tega čim manj – naj ostaja zmeraj več prostora v glavah in srcih, v predmetnikih in učnih načrtih za svobodno sprehajanje po neskončnih pokrajinah lepega, skrivnostnega, neumljivega, da bomo skupaj hodili vsaj ped nad zemljo, če že ne

moremo letati s krili fantazije nad oblaki ali se skriti, majhni, a čustveno neizmerni otroci, med trave in v tisto neskončno veliko zeleno življenje med njimi. Tako naj se z otroško pomočjo dogajajo čudeži med vami: da bomo magari brez prave težnosti, a polni nežnosti.

A glejte, pridigam. Govorim otroci, pa bi moral misliti na vsakega Petra ali Mojca ali tistega boječega suhca, ki se skriva po slovensko neobogljeno v sebi in pred vsemi. Vsak je, kot veste, drugačen, nov, posebej rezan, vsak hoče svoj dan in svojo večnost. Zato ne gre o otrocih govoriti kot o kakšnih množicah v tematiki in ne kot v kakšni preživeteljski ideologiji o razredih. Vsak človek je zase svet, čuden, svetel in lep kot zvezda na nebu... Vaš poklic, ki ni poklic, a ena sama ljubezen, to dobro vem, zato ta čudež enkratosti vsakega poznate. In glejte: od tu, iz te enkratnosti, iz te drugačnosti se vse začne. Tu je temelj. Od tu raste drevo na vse štiri strani sveta, v zemljo in v nebo. Šele potem je vse drugo: skupnost družbe, družine, razreda, naroda, občestva. In če je nesvoboden posameznik, ne more biti suveren njegov narod. Leto, ki je že skoraj za nami, nam je v tem pogledu ponudilo preradodarno zgovorne zglede. A ne le to: Postreglo nam je s procesi in obsodbami, poleg tega pa, po nekakšnem pravilu, da je v zlu zmeraj tudi kaj dobrega, poskrbelo za popravke v našem mišljenju in naši politični praksi. Oživele so namreč stvari, ki so se zdele pozabljene in preživete. Spet so v rabi pojmi, ki jih domala več ni bilo, kakor: zaveden Slovenec, pošten človek, pokončen mož, dober delavec. Hkrati s tem se je začel vnovični razmislek o slovenstvu danes. In ker je bil v naši zgodovini in je še danes slovenski učitelj odločujoči člen v nekakšnem slovenskem pismu, je prav reči o tem vsaj nekaj.

Ni dvoma, da je bilo v tem letu slovenstvo na svoji vnovični preskušnji. Prestalo jo je uspešno, če za uspeh lahko krstimo kar množično odločnost Slovencev za svojo samobitnost, za enotnost in svojo državno suverenost. Videz, bi rekli, je ugoden. A resničnost še zdaleč ni taka. Pravih učinkov slovenskega državnštva, ki bi jih občutil vsak posameznik kot suvereni subjekt družbe, kot temu učeno rekajo politologi, ni čutili. Še več: nadaljuje se krušenje naše stavbe duha in gospodarske trdnosti, več se skrbi za negotovi jutri, še zmeraj je, ali celo vedno bolj, težko biti Slovenec v skupni domovini na Balkanu in v svetu Evrope, ki nam nezadržno uhaja v že nedosegljive dalje. A naj ne jadikujem preveč! Zmeraj je bilo težko biti Slovenec, zmeraj se je bilo treba spraševati o svojem obstoju, o svoji narodnosti in o svoji prihodnosti. In zdi se kot pravi čudež, da smo ob velikih sosedih in ob krutih vojskah ob-

stali na nevarnem kraju, kamor smo bili postavljeni, toliko stoletij in da tudi v prihodnjem tisočletju ne mislimo izginiti. Pravim: pravi čudež ali ljubezniva igra usode in njeno veselje do majhnosti in do posebnosti. A če nam je zaradi majhnosti in ogroženosti življenje težje, je to prej prednost kot slabo: kar je velikega, rodi trpljenje, ali drevesa se v viharju svojih korenin zavedo. Tako je mogoče reku »Teško je biti Slovenec« dodati tudi lepši drugi del: Lepo je biti Slovenec! Lepo do bolečine.

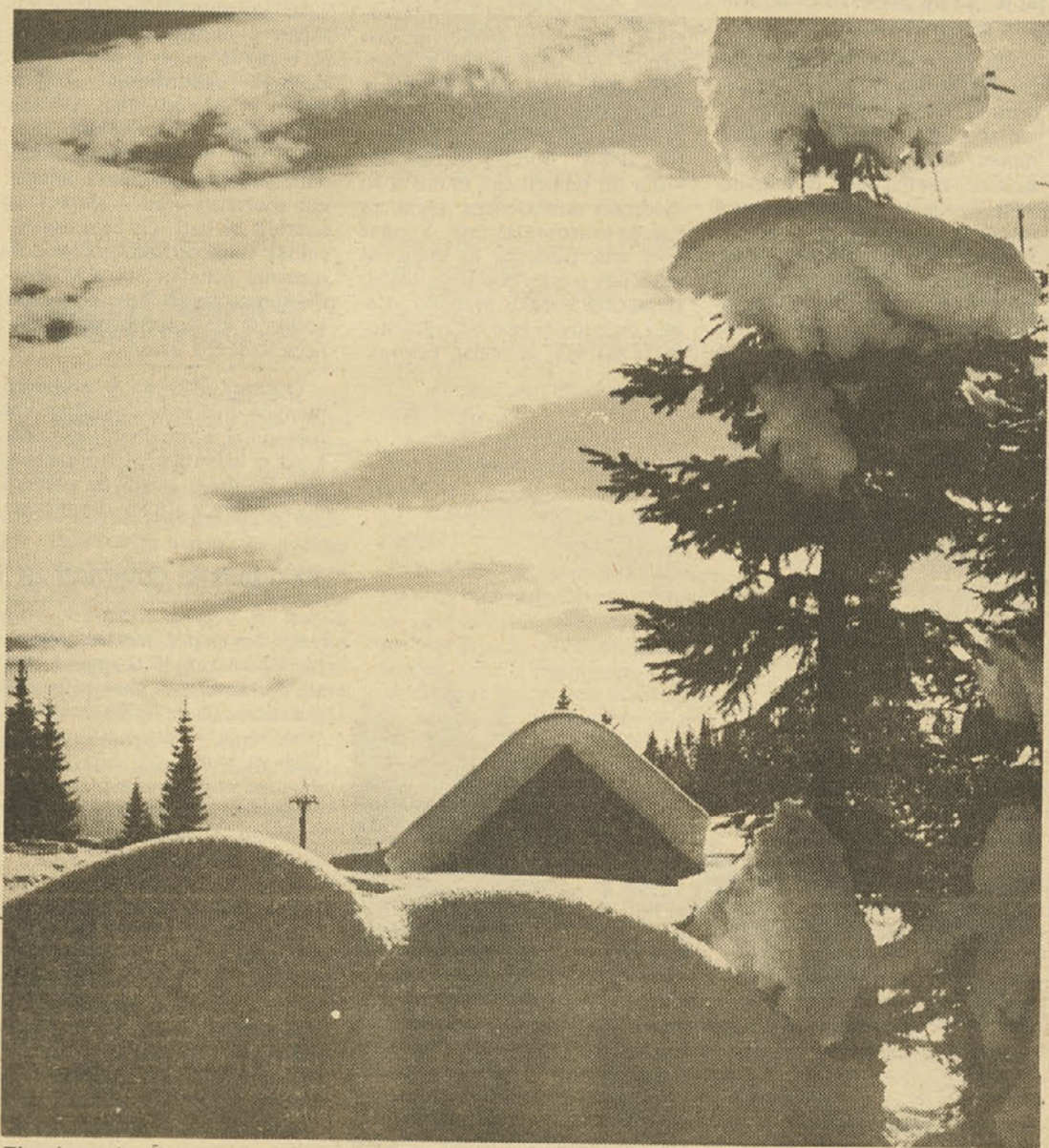
A svojega narodnega pisma ne bomo prav pisali in nikoli uspešno končali zgolj z enotnostjo, s preplašeno poenotenostjo, s kakršno se zgrne čreda pred zunanjo nevarnostjo, tudi ne z žalostinkami, s slovenskimi solzami, ne z jezo nad vsega krivimi drugimi zunaj nas, pa tudi ne s pohlevnostjo in političnimi kompromisi. Tako staro domoljubno samozadostno, jokavo in prilagodljivo slovenstvo ne vodi ne v jutro ne v jutri. Resnično domoljubje je znotraj, v svoji samozavesti in v svoji moči in v nenehni odprtosti in ustvarjalnosti, v moč znanja, v družbo znanosti, razumevanja in spoštovanja, v kulturo duha in dela. Ob vsem tem je kajpak temeljna in poglavita beseda človeka in življenja – svoboda. Hoditi je treba za njo, če že ne morem iti z njo vstric. Za potrjevanje življenja in za srečo.

V tem znamenju vam kličem: Srečno!

Ta in taka sreča zagotovo potrjuje življenje. To edino, ki nam je dano, ki ga imamo, da ga živimo in da smo ga vsaj včasih veselji. Res je: življenje ni nikoli bilo in ne bo – kakor slovenstvo – lahko, preprosto kot kakšna bližnjica čez polje. A res je prav tako, da se veličine življenja zaveš polno in končno le, ko te zadene in prizadene. In kakor je trpljenje v življenju naš delež, naša usoda, je tudi naša moč, moč za zrelost, za spoznanje, za srečo ali za otroško zaupanje in sprejemanje življenja. Zato naj znova ponovim: imejmo radi to svoje življenje! Živimo radi, saj je življenje bolj od svetega sveta, bolj od lepega lepo, saj je edino in edinstveno, največja vrednota, najgloblja milost. Vsako življenje, še tako hudo in trpinčeno, je neskončno več od nič, je neskončno več od smrti. Ker je pač življenje, ki teče, kot sem že zapisal, iz večnosti v večnost... In naj kane v to večnost milost ljubezni, ki je edino pojasnilo vsega, kar nas obkroža, in čemur ste vi, ki živite z otroki, tako blizu.

Lejte, to sem vam hotel reči za praznik in za novo leto, ki se z vso negotovostjo bliža. Če morete, dajte tej moji besedi krila, da bo taka, kot je želela biti: svetla in dobra voščilnica, vam in otrokom namenjena, pred vas postavljena kot mimobežna novoletna epistola.

Vaš
TONE PAVČEK

Zimska pokrajina

Fotografije za novo leto so delo mojstra Mirka Kambiča.

Srečno
1989!

aktualno

Kritično o treh zakonih

Sklepi in stališča predsedstva in strokovnega sveta Pisa za pedagoško usmeritev do sprememb zakonov o svobodni menjavi dela, usmerjenem izobraževanju in pedagoški službi

Predsedstvo in strokovni svet Pisa za pedagoško usmeritev sta obravnavala vse tri zakone na seji 22. 11. 1988 in po širši razpravi strnila svoja razmišljanja takole:

Glede Zakona o svobodni menjavi dela menimo, da je obrazložitev spremembe pomanjkljiva in ne temelji na prej opravljene razčlenitvi dela posebnih izobraževalnih skupnosti, pri kateri bi te morale sodelovati.

Razprave o pisih in o njihovem delovanju in obstoju so se začele že leta 1983, vendar že takrat brez konkretnih analiznih prijemov. Različice o združevanju in jemanju pristojnosti (predvsem ekonomskih) so bile nedodelane. Na eni od sej, junija 1984, ki je potekala na CK ZKS, so nas obvestili, da zaradi specifičnosti posebnih izobraževalnih skupnosti teh ni mogoče vsesplošno združevati in spreminjati v še nezadostno utecenem sistemu. Hkrati ugotavljamo, da kljub predlogu, naj bi črtali posamezna določila Zakona o svobodni menjavi dela, ni pripravljena in predložena projekcija o delovanju odločanja, sprejemanju programov in vplivanju na njihovo izpeljavo. Ugotavljamo, da se vse prvine Zakona o svobodni menjavi dela doslej niso uresničevale. Posebne izobraževalne skupnosti pa so kljub temu vpeljevale v programe veliko posebnih značilnosti, ki jih sistem vzgoje in izobraževanja ni predvideval. Za ponazoritev lahko navedemo npr. različne prispevne stopnje v pisih in v letu 1987 prehod na enotno prispevno stopnjo; to je glede na narodni pomen izobraževanja in vzgoje primerno, vendar se hranjanje posebnih značilnosti pri tem zanemarija, utruje pa se sistem proračunskih rešitev.

Ob kritični razpravi o dozdašnjem delu Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev je bilo poudarjeno tole:

- Urejena je bila mreža s programskim sklopom srednjih pedagoških šol (iz 24 na 13; dve od teh sta namenjeni italijanski in madžarski narodnosti z ustreznimi prilagoditvami programov).
- Izpeljan je bil prehod na visokošolsko izobraževanje učiteljev za vsa področja (48 programov); opravljani sta bili preobrazba in delitev dela na visokih šolah (FF, FNT, FTK, PA Ljubljana, PF Maribor), uredili smo mrežo visokošolskih vzgojno-izobraževalnih ustanov na pedagoškem področju (ukinjanje dislokacij).
- Urejena je kadrovska zasedba, poglobljene so verificacije v srednjem izobraževanju; pripravljeni so kadrovski načrti razvoja pedagoškega osebja na visokih pedagoških šolah;
- Zasnovan je vpis na srednje in visoke pedagoške šole.
- Posebno pozornost smo namenili splošni kadrovske obnovi, zlasti deficitarnim pedagoškim poklicem (učitelji naravoslovja). Ob tem se nam je posrečilo ohraniti sistem kadrovskega stipendiranja učencev in študentov.
- Na novo je urejena mreža hospitacijskih šol, domov in vzgojnovarstvenih organizacij; z njo pa tudi določitev hospitacijskih šol in učiteljev mentorjev.
- Poskrbeli smo za javno obveščanje o vseh programsko-vsebinskih in drugih teoretično-vsebinskih vprašanjih razvoja posameznih pedagoških področij (metodika, splošna didaktika,

pedagoška delovna praksa, hospitacije idr.).

Poleg tega smo seznanili pedagoško in drugo javnost s primerjalnim prikazom sistemov izobraževanja pedagoških delavcev v svetu.

V skladu z določili Zakona o usmerjenem izobraževanju smo organizirali pedagoško-andragoško douposabljanje za učitelje različnih strok ter dosegli sodelovanje pri reševanju skupnih vzgojno-izobraževalnih nalog različnih strok in visokih šol.

Z odpravo pristojnosti posebnih izobraževalnih skupnosti za sprejemanje vzgojno-izobraževalnih programov se zastavlja vprašanje, kako poskrbeti, da bodo posamezni strokovnjaki z različnih področij organizirano vplivali na vsebino vzgoje in izobraževanja. Postavlja se vprašanje, ali je smotrno opraviti strokovne svete za posamezne panoge ali področja usmerjenega izobraževanja.

Glede na navedeno predlagamo, naj se Zakon o svobodni menjavi dela v vzgoji in izobraževanju ne spreminja, dokler se ne pripravi jasna razčlenitev s projekcijo; pri tem je treba upoštevati tudi zahteve slovenske univerze o posebnem zakonu o visokem šolstvu. Vprašanje je, ali lahko s predlogom sprememb tega zakona ukinjamo pise, saj ta zakon le povzema določila Ustave SRS in le pravno ureja njihovo delovanje in gospodarske odnose. Zdašnji predlog sprememb je le nekakšna priprava na spremembo republiške ustave.

Opozoriti moramo, da v obrazložitvi k temu zakonu ne moremo sprejeti besedilo o programskih zasnovah. To utemeljujemo tako, da smo programsko zasnovano tako kot vse srednješolske in visokošolske programe in tudi poprejšnje programe javno predstaviteli.

V zvezi z navedenim predlagamo, da Pis za pedagoško usmeritev kljub morebitnim spremembam še nadalje obstaja in ohrani svoje področje dela v vsebinskem in formalnem pogledu. Pedagoško šolstvo je namreč z vsemi svojimi prvini narodnega pomena in s tem tudi odsev širših narodnih interesov.

Bojimo se, da bi se po osmih letih ustvarjanja sistema pedagoškega izobraževanja s prezgodnjimi ukrepi v kratkem času izničile pridobitve tega področja. Pri tem poudarjamo, da se bomo v tej skupnosti v najkrajšem času ponovno lotili vprašanja stalnega izobraževanja učiteljev, ki je, kot se čedalje bolj kaže, nujno.

V zvezi s spremembami Zakona o usmerjenem izobraževanju opozarjamo na nedoslednost predlagatelja, ki vpeljuje nekatere pomembne spremembe brez izsledkov poprejšnjih raziskav, za druge pa čaka na ugotovitve raziskave. Projekt dolgoročnega razvoja visokega šolstva.

Predsedstvo in strokovni svet Pisa za pedagoško usmeritev predlagata, da je treba izoblikovati jasna stališča zlasti o:

- vpeljevanju mature poleg zaključnega izpita
 - prispevku za tretje opravljane izpita
 - o 42. členu, ki je iz zdravstvenega vidika nedopusten
 - v 153. členu je treba opredeliti svetovalne službe.
- Glede na zdašnji osnutek Zakona o pedagoški službi sta ugotovila, da ne prinaša bistvenih sprememb.

Bodo spremembe zalegle?

Trije zakonski osnutki spet na delegatskih klopah

V javni razpravi so trije osnutki zakonov o vzgoji in izobraževanju: osnutek zakona o pedagoški službi, o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja in osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o usmerjenem izobraževanju. Obravnava treh tako pomembnih normativnih aktov, ki urejajo izobraževanje, omogoča razpravljalcem preverjanje, koliko so zakonske rešitve dodelane, onemogoča pa tudi neuskaljenost pripomb v javni razpravi - nemalokrat smo namreč pričeli, da je javna razprava ob enem zakonu podpirala ene zamisli, pri drugem, ki bi moral izpeljati posledice take zamisli, pa je javnost »pozabila«, kaj je rekla pred časom. Seveda pa pomeni priprava treh zakonov težak zalogaj za republiški upravni organ, ki mora pripraviti zakonska besedila in pred javnostjo tako prikazati ključne točke izobraževalne politike, ki jo vodi.

Osnutki zakonov imajo različne cilje. Glede temeljnih zamisli sprememb in dopolnitev Zakona o usmerjenem izobraževanju so delegati že razpravljali in podprli temeljne zamisli predloga za izdajo in teze. Glavni okvir spreminjanja tega zakona so izsledki evalvacijskih raziskav srednjega izobraževanja in spoznanja dozdašnjega dela pri projektu Dolgoročni razvoj visokega šolstva. Osnutek seveda za tiste, ki bi želeli korenitejšo spremembo (od imena zakona naprej) ne prinaša dovolj. Toda priznati je treba, da v tem trenutku nimamo tehtnih in celostnih strokovnih podlag za povsem novo zasnovano srednjega šolstva, visokega šolstva in izobraževanja odraslih. O vsem tem so zasnovale obsežne znanstvenoziskovalne naloge, ki naj predstavijo strokovno trdno dodelane modele in odgovorijo na zdaj odprta vprašanja. Brez tega bi šli ponovno v avanturo zgolj na podlagi kake ideološke zamisli.

Upam, da smo se od tega vendarle že poslovili. Morda zveni to nekoliko pretirano, ampak kdo lahko danes dovolj zanesljivo odgovori na vprašanje, ali je treba šolsko obveznost podaljšati (in temu primerno dopolniti šolske programe) ali je treba višje šole razvijati bolj kot prvo stopnjo visoke šole ali kot nadaljevanje srednjega strokovnega šolstva na najvišji ravni? Kako urediti tako imenovane prehodne pojave (matura, zaključni izpit, nadaljevalni izpit)? To so zadeve, ki jih mora urejati zakon. Mnoge reči, ki so tudi zadeva strokovne presoje, pa v zakon niti ne spadajo. Pomembno pa je, da jih zakon tako ali drugače ne preprečuje.

Ob sicer dokaj enotnih stališčih do vprašanj, ki jih ponuja osnutek zakona, je vendarle nekaj takšnih, o katerih ni enotnih mnenj. Najprej je tu vprašanje mature, zaključnega in nadaljevalnega izpita. Zlasti nekateri mlajši strokovnjaki, ki se zbirajo v tako imenovani Skupini za obdelovanje šolskega polja pri RK ZSMS? se zavzemajo za čim hitrejšo uresničitev zamisli o nadaljevalnem izpitu. Ta je bila živa

že leta 1980, ko se je sprejemal Zakon o usmerjenem izobraževanju, a jo je takratna skupina vodilnih mladinskih politikov kritizirala in jo tudi spravila iz zakona. Vsakomur je jasno, da je nadaljevalni izpit kot selekcijski izpit za vstop na univerzo v bistvu mehanizem za spreminjanje zasnove srednješolskih vzgojno-izobraževalnih programov.

Njegova vpeljava bi pomenila dvojce: zaostrovanje pogojev za vpis na univerzo in s tem zmanjševanje števila vpisanih na univerzitetne študije (to je premalo za izboljšanje kakovosti študija, je pa morda eden od pogojev za to), in še večjo diferenciranost srednje šole glede na cilje - delo, visokošolski študij.

V tem pomenu je vprašanje nadaljevalnega izpita vprašanje reforme. Ni dvoma, da je reforma reforme potrebna; saj se je tudi že začela s prenovami srednješolskih programov. Vendar, ali je uveljavitev zgolj predreformnih šol prava pot? Saj smo vendar bili tudi s tistimi kar precej nezadovoljni. Ponujajo se modeli mednarodne mature (ta poteka v angleškem jeziku in je zato za ves rod srednješolcev nepomembna, njeno vrednost pa vidimo v tem, da nas neprestano sili v primerjavo z evropskimi standardi in nam omogoča »kontrolni priključek« na zahodni razviti svet). Predlagatelji zakonskega osnutka so nekako sledili zamisli o nadaljevalnem izpitu - predlagajo matura. Matura je v zakonu zasnovana kot standard in selekcijski izpit, povezana je (organizacijsko in vsebinsko z zaključnim izpitom, ki je temeljni standard izobraževanja za pridobitev strokovne izobrazbe na srednješolskih stopnjah zahtevnosti dela). Pri tem je predlagatelj pustil odprto prostor za strokovne rešitve. To je lahko tudi dobro. Matura bi bila odvisna od pametnega ministra in modrosti strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje. Vendar je v tem trenutku to dvojce za odločitev o tako pomembnem sistemskem koraku premalo. Veliko dvomov bi bilo odstranjeno, če bi bil vsaj približno priprav-

ljen tudi pravilnik o opravljanju mature ali nadaljevalnega izpita in če bi o tem povedala svoje mnenje univerza. Vsekakor bi morali to pomanjkljivost odpraviti do zadnje stopnje postopka sprejemanja zakona.

Drugo, še bolj središčno vprašanje pa je vloga Izobraževalne skupnosti Slovenije in Strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje Slovenije ter prava odmera pristojnosti in odgovornosti delegatov, državnih organov, strokovnih organov in strokovne samostojnosti šol. Osnutek zakona ponuja novo - ustrežnejšo delitev pristojnosti. Delegati naj bi odločali o programski zasnovi, torej o naročilu programov, opredelili okvirno trajanje (in s tem ceno) in pričakovani poklic oziroma strokovni naslov. Od tu naprej pa je treba to naročilo dokončati v strokovnih organih republike in šol. Do tu je vse lepo in prav. Zdi pa se, da predlagatelj ni povsem ustrezno razdelil pristojnosti priprave in predlaganja programskih zasnov.

Naročilo programa mora biti izraz potreb družbe, zato morajo pri njem sodelovati uporabniki. Ni sporno, da morajo strokovno delo opraviti strokovne službe (Zavod SRS za šolstvo in univerzitetne strokovne službe), vendar se zdi, da bi morali imeti več besede, zlasti pri predlaganju. Gospodarska zbornica in splošna združenja, na področju družbenih dejavnosti pa tudi ustrezne interesne skupnosti (zdravstvena, kulturna) in upravni organi (izobraževanje, kultura, znanost, pravosodje, zdravstvo). Zakonski osnutek ponuja za vpeljavo pojma okvirni program, ki naj bi ga določal strokovni svet republike, možnost želje strokovne avtonomnosti šol (srednjih), torej nekako sledi težnji, ki jo v celoti izpelje za visoko šolstvo, ter celotno pristojnost za sprejemanje visokošolskih programov prepusti strokovnim organom visokih šol in univerz. To težnjo je treba pozdraviti. Mnogi se sicer boje anarhije.

Treba je pač vdolati mehanizme za ohranitev potrebne enotnosti. To je predvsem pristojnost strokovnega sveta, enotna izpeljava mature ali zaključnega izpita (če se uveljavijo različica z nadaljevalnim izpitom pa tega) in sploh z uvedbo eksternega ugotavljanja učinkov izobraževanja od zunaj. Ob teh mehanizmih in ob enotnih učbenikih (ne zaradi dogmatskega nadziranja, ampak zaradi omejenih možnosti trga - jezika) se anarhije ni bati. Če bi uresničevali še stalno strokovno spopobjenjanje učiteljev, bi povečevanje samostojnosti šole pomenilo korak k demokratizaciji celotnega šolskega sistema.

Osnutek Zakona o svobodni menjavi dela je bil zamišljen kot uskladitev s spremembami Zakona o usmerjenem izobraževanju. Po drugi strani pa pomeni poskusnega zajčka v drugacnem

urejanju družbenih dejavnosti. Osnutek zares prinaša sprostost interesne organiziranosti v usmerjenem izobraževanju, ponuja več prožnosti pri občinski interesni organiziranosti (čemu omogoča eno skupnost za različne dejavnosti - šolstvo, otroško varstvo, socialno skrbstvo, telesna kultura?), čeprav predlagatelj ne more uganiti, kako interesno organiziranost ureja nova slovenska ustava, pa bi to dobrodošlo, če bi upoštevalje nje pri financiranju osnovnih šol, včlenil tudi večjo odgovornost Izobraževalne skupnosti Slovenije pri financiranju vzgojnega programa osnovnih šol in poenostavil odločanje o financiranju tega programa, vga sprejema Strokovni svet vzgojo in izobraževanje Slovenije - normativi (število učencev v razredu) in standardi (20-urno obveznost učitelja) so zapisani v Zakonu o osnovni šoli. Vprašanja bi morali razčistiti v zadnje stopnje postopka sprejemanja zakona.

Po več kot letu dni prihaja ponovno na delegatske klopi osnutek zakona o pedagoški službi. Znano je, da je takratni predlagatelj zakona Skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije zavrnela. Zbor občin in Zbor združenih delovnih skupin SRS pa sta sprejela. Če to kaže, da so bile o tem zakonu temeljna nasprotna stališča. Ta zgodba se zdajšnjem osnutku Zakona o pedagoški službi ponavlja. Predlagatelj spet zagovarja enotno službo (razvoj, svetovanje, nadzor), delegati v skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije so sprejeli stališče, da je treba tega okvirja nadzor izločiti. Na eni strani bi radi imeli smotno organizirano strokovno službo, ki naj bi predvsem skrbela za razvoj in za prenos sodobnih dosežkov v šolsko prakso, po drugi strani pa kljub okoliščinam, ko so same nosilke kadrovske politike in nagajevanja, ko ni mogoče vpeljati zgolj tržnega mehanizma nadzora, vendarle potrebujemo tudi nadzor. Do kakšne mere

Česa? Odgovori so različni. Ali bi morali najti zanesljive rešitve?

V svetovalno in razvojno službo je treba pritegniti najboljše pedagoške delavce, krepijo možnosti šolskega eksperimenta, opredeljujejo podlage za družbene odločitve razvijati možnost, da tudi učitelji ugotavljajo dosežke izobraževanja in omogočijo državi, poseže ob kršitvah pravic učencev ali udeležencev, financira pa pregled nad uporabljeno materialnimi sredstvi. Predlagatelj se je v bistvu že odpovedal strokovnemu nadzoru 2. predlagatelj uči učiteljevega dela, nadzor (vsaj v predlogu za izdajo, ne tudi v členih osnutka) omehčajo intervencijski nadzor. Do ponalne (morda pa tudi institucijske) ločitve nadzorne funkcije od svetovanja in razvoja samo še korak.

BOŠTJAN ZGONC

Raznovrstni programi za učenje tujih jezikov

Center za dopisno izobraževanje Univerzum in skupina Logos sta 23. novembra letos pripravili posvetovanje o jezikovnem izobraževanju v delovnih organizacijah za kadrovske delavce, andragoge in pedagoge iz delovnih organizacij, učitelje tujih jezikov in druge, ki jih tovrstno izobraževanje zanima.

Dr. Ana Krajnc je govorila o ugotavljanju, razvijanju in zaščitanju potreb po znanju. Ni bistveno, da posamezniku ponudimo vsebine za izražanje v tujem jeziku; pomembnejše je, da odkrijemo, kaj kdo želi izraziti in mu tisto potem omogočimo. Jezikovni programi naj bodo zasnovani tako, da udeležencem že takoj omogočijo prepričljivo vedenje v tujem jeziku, reševanje nekaterih njihovih delovnih

naov in vsaj delno navezovanih s drugimi. Tisti, ki jeziku »obvladajo«, sami vedo, česa primanjkuje. Potrebujemo specifične programe učenja tujih jezikov. Prav takšne pa pripravljamo v skupini Logos (mag. M. Ažman Bizovičar, mag. Pol. Špegel in Dušana Findeisen, nekaj so jih predstavili tudi posvetovanju; seminar slovnogradbeniške francoščine poslovno-tehniško spoznavanje vodstvenih delavcev v gleščini in francoščini, angličino za znanstvenike, pisanje strokovnih besedil v angleščini, program poslovno-družabnih jezikov v angleščini in francoščini. Njihova posebnost je ta, da program učenja jezikov pripravi in izvaja vsaj dva učitelja, razvijajo sproti in jih resnično pripravi na potrebam in željam udeležencev. Te delavnice so namenjene učiteljem in usposabljanju učiteljev.

S sencami pretkane bele poljane vabijo na pot.

Nič več na tuje po vrhunsko znanje in delo

Dr. Janez Peklenik: Kakovost – vstopnica za podiplomsko šolo

Pred štiri leti, ko so Gospodarska zbornica in obe slovenski univerzi pripravili posvet Univerza in združeno delo, se je porodila zamisel o projektu dolgoročnega razvoja visokega šolstva v SR Sloveniji. Ugotovili so, da moramo nujno preučiti mesto in vlogo visokega šolstva, če želimo, da bo le-to smiselno sooblikovalo in dopolnjevalo naš nadaljnji razvoj. Veliko so govorili o tem, kaj sploh je univerza. Očitani so ji usmerjenost, ki ni po volji ne študentom ne znanstveno-pedagoškim delavcem. Kritike so bile uperjene zlasti v programe, češ da preveč obremenjuje študente in jih ovirajo, namesto da bi jih spodbujali pri razvijanju njihovih sposobnosti in notenj. Pred dobrim letom so na posvetu o dolgoročnem razvoju visokega šolstva v Krškem strokovnjaki oblikovali podoben sodobne univerze: ta naj bi bila znanstvena, delovna, ustvarjalna, kakovostna, učinkovita, ekonomična, selektivna, demokratična, stabilna, odprta in komunikativna, vpeta v družbo in obenem samostojna. Ni lahko naštetih vseh lastnosti, ki naj bi jih univerza imela, še težje pa jih je uresničevati. Včasih so predpisi in zakoni v napoto, da kakšne zadeve ni mogoče izpeljati, kot bi želeli, marsikaj pa ne vemo dovolj dobro, kaj pravzaprav hočemo.

Kakšno je mesto univerze pri nas, kakšno je višje- in visokošolsko izobraževanje, kaj se dogaja s podiplomskim študijem? Kaj bo prinesla podiplomska šola, ali si mladi pridobivajo kakovostno znanje po pravi poti in kako skrbimo za njihovo zaposlovanje v združenem delu? O teh vprašanih razmišlja rektor Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani dr. Janez Peklenik v prednovoletnem pogovoru za naš časopis.

● Zakon o usmerjenem izobraževanju ni dovolj upošteval, da se visokošolska dejavnost bistveno razlikuje od srednješolske: poleg izobraževalne obsega se predvsem znanstvenoraziskovalno in umetniško. Med drugim je tudi ta pomanjkljivost spodbudila razmišljanja o nastajanju novega zakona o univerzi. Marsikaj pa bo s spremembami in dopolnitvami po novem drugače opredeljeno tudi že v Zakonu o usmerjenem izobraževanju, saj novega zakona o visokem šolstvu še ni mogoče pričakovati tako hitro.

– Spremembe in dopolnitve Zakona o usmerjenem izobraževanju prinašajo univerzi veliko koristnega. Videti je, da bo sčasoma lahko v celoti uresničevala svojo nalogo: odločala o programih, o svojih učiteljih, o kakovosti dela in še o čem. Najbrž bomo kmalu ustanovili tudi pedagoško-znanstveni svet, ki bo obravnaval strokovne zadeve: sprejemal programe, merila za habilitacije, magistracije in doktorate. Čeprav bodo fakultete še naprej samostojne in bodo morale uresničevati svoje programe, bo imela univerza vendarle pomembnejšo vlogo: fakultete bo povezovala tesneje in bolj smiselno kot doslej. S spremembami in dopolnitvami Zakona

za naš prihodnji razvoj. Ne glede na to pa bi morali spodbujati predvsem dobre študente.

● O zdajšnjem dodiplomskem študiju niste povedali doslej nič pohvalnega. Se obetajo v prihodnje na tem področju kakšne zboljšave?

– Naša prva naloga je, da preglejamo vse študijske programe, jih racionaliziramo in večino skrijemo. Nič manj pomembno pa ni čimprej zagotoviti primerne osebne dohodke visokošolskim učiteljem in asistentom. Ti ne smejo biti odvisni le od števila ur za določen predmet v programu. Upamo, da bomo prihodnje leto zmogli urediti vsaj to dvojico: naši

dobno. Tako naj bi pripomogla k boljšemu in učinkovitejšemu študiju. Kaj je na tem področju že narejeno in kakšni so nadaljnji načrti?

– V univerzi smo ustanovili delovno skupino, ki pripravlja program dela podiplomske šole. Ta bo obsegal vse, kar je v zvezi z podiplomskim študijem: od vpisnih pogojev, ciljev študija, financiranja, štipendij (tudi mednarodnih) do mogočih študijskih povezav. Temeljno gradivo za to smo že pripravili (pri tem garaškem delu nam je pomagal Center za razvoj univerze), zdaj bodo o njem razpravljale posamezne fakultete. Verjetno bomo

Pastirček v snegu (Tivoli).

študentje potrebujejo za diplomo približno sedem let in pol, to pa je preveč. Študijsko dobo moramo skrajšati vsaj za dve leti. Do tridesetega leta starosti naj bi mladi opravili že tudi magistracije in doktorate, če bi se zanje odločili.

● Ko ste prevzeli rektorske dolžnosti, ste spodbudili ustanovitev podiplomske šole pri nas. Nekatere visokošolske delovne organizacije so si to pobudo razlagale zgolj kot administrativno ustanavljanje nove šole, v resnici pa naj bi ta šola usklajevala programe in predmete podiplomskega študija, omogočala interdisciplinarne programe in po-

morali nastali program podiplomske šole popraviti, marsikaj črtati ali dopolniti. Če se bodo fakultete povečini strinjale s programom, ga bomo že v nekaj mesecih dokončno oblikovali in predložili Univerzitetnemu svetu. Ta bo program podiplomske šole sprejel in šolo tudi ustanovil. Po zdajšnjih predvidevanjih naj bi prvi podiplomci začeli študirati po novem že prihodnjega jesen. Čaka nas še veliko temeljnih priprav: poskrbeti moramo za financiranje; za dobre učitelje, med katerimi bodo le najboljše lahko mentorji mladim; laboratorije moramo opremiti s potrebnimi raziskovalnimi pri-

morala s poslovno-tehničnega vidika vsebovati:

- stroške amortizacije osnovnih sredstev
- stroške odpisa drobnega inventarja
- stroške porabljenega materiala
- stroške storitev
- vračunani del osebni dohodkov
- vračunani del sklada skupne porabe.

O vsaki nakazani vrsti stroškov bi bilo mogoče razpravljati in opredeliti metode njihovega načrtovanja za ustrezno oblikovanje cene vzgojno-izobraževalne storitve. V tem prispevku pa se želimo osredotočiti le na število učiteljev in sodelavcev in vračunane osebne dohodke, čeprav podcenjevanje zneskov ostalih vrst stroškov v visokem šolstvu vodi nekoliko tudi k neskladju med številom v resnici zaposlenih visokošolskih učiteljev in sodelavcev, ki jih Izobraževalna skupnost Slovenije za visoko šolstvo izračunava na podlagi tehničnih podatkov iz vzgojno-izobraževalnih programov visokošolskih temeljnih in delovnih organizacij.

Izobraževalna skupnost izračunava ceno vzgojno-izobraževalne storitve v tistem delu, ki zadeva vračunane osebne dohodke tako, da upošteva svoje standarde, ki določajo obseg, vr-

pomočki, obogatiti knjižnice in podobno. Veliko stvari, ki jih moramo še urediti, je na videz obrobni: nekatere knjižnice in čitalnice zapirajo svoja vrata že ob 14. uri, čeprav bi morale biti študentom na voljo kadarkoli.

Podiplomskega študija številčno ne bomo omejevali. Edino merilo in vstopnica zanj bo kakovost. Kdor bo res hotel, želel in znal izrabiti možnosti, ki jih bo odpirala podiplomska šola, bo lahko zelo uspešno študiral. Vendar ne več kot dve leti (dve in pol) za magistriraj. Ne smemo dopustiti, da bi podiplomski študij trajal predolgo.

● Precej naših mladih ljudi študira na tujem, žal jih vse preveč tam tudi ostaja. Mnoge skrbi, da bo z morebitno vpejlavo mednarodne mature v naše srednje šole takšnih še več. Z dobro organiziranim študijem ne bomo veliko pridobili, če ne bomo tistih, ki bodo uspešno doštudirali, pravočasno zaposlili na primernih delovnih mestih.

– Zavedamo se, da moramo boljše poskrbeti za sposobne, nadarjene, saj se zanje zanimajo tudi v tujini. Moramo jim omogočiti dobra delovna mesta, kjer bodo lahko ustvarjali in napredovali. Pri nas bi morali biti univerza in industrija bolj povezani. Mislim, da bo takšno povezavo mogoče uresničiti s t.i. tehnolo-

aktualno

skim parkom. Ta naj bi zajemal več manjših enot (samostojnih podjetij), ki bi z vrhunsko tehnologijo reševale najzahtevnejša vprašanja. Mladi naj bi najprej delali v tem »parku«, šele po nekaj letih pa bi začeli v industriji.

Omogočiti jim moramo vrhunsko delo. V tujino jih ne privablja samo denar, temveč predvsem možnost za takšno vrhunsko delo in pravilen, spoštljiv odnos, ki ga imajo tam do mladih strokovnjakov. Prav to je tisto, kar človek na tujem še posebno opazi, in podobno šem doživljal tudi sam v več kot dvajsetih letih svojega delovanja zunaj naših meja.

Ob koncu pogovora smo rektorja povprašali še po novoletnih željah. Želi si predvsem miru, da bi lahko delal več in boljše kot v letu, ki se izteka. Zdajšnje razmere pri nas, ko je vse preveč zlonamernih besed, podtikanj in škodljivih dejanj, pa jemljejo ljudem polet in voljo do dela.

LUČKA LEŠNIK

Slovenska akademija znanosti in umetnosti ob petdesetletnici

Biografski zbornik. Ur. France Bernik. SAZU, Ljubljana 1988, 390 str.

SAZU je v tem zborniku predstavila vse svoje častne, redne, dopisne in zunanje dopisne člane. Tako smo dobili knjigo, v kateri so zbrani sodobni, po enotnih merilih urejeni biografski podatki vseh članov: življenjepisni, o šolanju, o zaposlitvah in vodilnih položajih, o raziskovalni oz. umetniški usmeritvi in o poglobitvah življenjskih usmeritvah v znanosti ali v umetnosti, pa še o domačih in tujih priznanjih, nagradah, odlikovanjih in drugih počastitvah za dosežene uspehe. Njihove bibliografije, tako napoveduje uvodna beseda, pa bodo zaradi izredne zahtevnosti pri zbiranju, predvsem pa urejanju, izšle kasneje, saj zahteva vsaka veja drugačno navajanje: književnost, glasbena ustvarjalnost, likovna umetnost in arhitektura. Ta biografski

zbornik je torej samo korak na poti k nakazanemu cilju.

Prebiranje te knjige, polne na videz suhoparnih podatkov, nas navdaja s ponosom, saj pričča, kolikšna je naša nacionalna pamet in kako smo povezani z razvitem svetom. Ker je del teh ljudi prethito in dolgotrajno, daleč od hitrih in s ploskanjem pospremljenih dnevnih uspehov, jih širše občinstvo večinoma ne pozna, čeprav sestavljajo v bistvu najpomembnejšo nacionalno reprezentanco.

Knjiga zagotovo ne spada med bralne uspešnice, utegne pa zelo koristiti učiteljem in učencem, navsezadnje kot vzorec, kako sestaviti življenjepis: po zgradbi, vsebini in obsegu – v tej publikaciji ni nobena biografija daljša od dveh strani.

STANKO ŠIMENC

SVOBODNA MENJAVA DELA V VISOKEM ŠOLSTVU

Standardi in resničnost

Na podlagi določil Ustave iz leta 1974 je Zakon o združenem delu zakonil tudi pridobivanje dohodka s svobodno menjavo dela, zlasti za delavce v tistih temeljnih organizacijah, ki opravljajo dejavnost s področja izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstva ali socialnega varstva in morda še kakšno drugo družbeno dejavnost. Delavci v teh dejavnostih pridobijo dohodek svoje temeljne organizacije iz celotnega prihodka, ki ga taka temeljna organizacija ustvari na podlagi dogovorjenega povračila za opravljene storitve, ki je v Zakonu o združenem delu poimenovana tudi kot cena storitve. V Sloveniji smo za ustrezno opredelitev storitve v šolstvu sprejeli še Zakon o svobodni menjavi na področju izobraževanja, ki je med drugim določal tudi kaj storitev v šolstvu je. Vzgojno-izobraževalni program je po tem zakonu storitev, ki je tehnična osnova za opredelitev cene vzgojno-izobraževalne storitve. To velja tudi za visoko šolstvo, na katerega se te vrstice tudi nanašajo.

Oblikovanje vzgojno-izobraževalnega programa v visokem šolstvu ni v celoti prepuščeno visokošolski temeljni oz. delovni organizaciji. Zakon o usmerjenem izobraževanju določa nekaj pomembnih podlag za oblikovanje teh programov. Za namen tega prispevka bi poudaril določila o časovnem obsegu vzgojno-izobraževalnega dela, ki naj bi znašala 900 ur na leto ali 3600 ur za štiri letni dodiplomski vzgojno-izobraževalni program. Tedenski delovni čas neposrednega vzgojno-izobraževalnega dela s študenti naj bi v visokem šolstvu znašal za učitelje in sode-

lavce, ki opravljajo tudi raziskovalno delo največ 11 ur. Ostanek delovnega časa do 42 ur delovnega tednika je namenjen za uresničevanje raziskovalnega dela in morda še kaj.

Oblikovanje cene vzgojno-izobraževalne storitve – cene vzgojno-izobraževalnega programa mora upoštevati vse prvine, ki sestavljajo stroškovno ceno take storitve, če seveda odmislimo morebitna sredstva za širitev materialne osnove združenega dela v visokem šolstvu.

To pa pomeni, da bi cena vzgojno-izobraževalne storitve

vzgojno-izobraževalnih programov, ki jih sporočajo visokošolske temeljne in delovne organizacije in standardih in normativih, ki jih je sprejela skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije. To število zaposlenih visokošolskih učiteljev in sodelavcev lahko imenujemo standardno število visokošolskih učiteljev in sodelavcev. Rabiti bi moralo na eni strani za opredelitev zneska potrebnih družbenih sredstev za vračunane osebne dohodke visokošolskih učiteljev in sodelavcev ob pogoju, da bi bilo tudi standardizirano tudi merilo zneska mesečnega ali letnega osebnega dohodka visokošolskega učitelja ali sodelavca. Na drugi strani pa naj bi standardno število visokošolskih učiteljev in sodelavcev in standardni znesek mesečnega ali letnega osebnega dohodka visokošolskega učitelja ali sodelavca rabilo za opredelitev vračunanih osebnih dohodkov v ceni vzgojno-izobraževalne storitve vsake visokošolske temeljne oz. delovne organizacije.

Žal danes ni tako in zato nastaja neskladje med standardnim in dejanskim številom visokošolskih učiteljev in sodelavcev.

Družbena sredstva, ki jih Izobraževalna skupnost Slovenije dobiva za usmerjeno izobraževanje in znotraj tega tudi za visoko šolstvo, niso opredeljena na podlagi standardov, temveč na pod-

lagi vsakokratnih letnih družbenih možnosti. Zato dosega znesek vračunanih osebnih dohodkov v ceni vzgojno-izobraževalnega programa le dve tretjini standardnega zneska, vračunana osebnega dohodka visokošolskega učitelja in sodelavca. Pri izračunavanju cene vzgojno-izobraževalnih programov visokega šolstva lahko Izobraževalna skupnost Slovenije spoštuje le tehnične, ne pa tudi gospodarskih standardov, saj nima na voljo dovolj družbenih sredstev. Tako ostanejo tehnični standardi podlaga le za razdelitev prepričljivih družbenih sredstev, ki jih Izobraževalna skupnost Slovenije namenja izvajalcem visokošolskih vzgojno-izobraževalnih programov – visokošolskim temeljnim in delovnim organizacijam. Visokošolskim organizacijam združenega dela v takih okoliščinah ostane le še možnost, da izvajajo vzgojno-izobraževalne programe z manjšim številom učiteljev, ki tako dobijo osebni dohodek učiteljev, ki jih v resnici ni. Seveda v nasprotju, z določili Zakona o usmerjenem izobraževanju, ki s svojimi omejitvami želi zagotoviti kakovost izobraževalnega dela. Še huje pa je, da tako visokošolskemu učitelju ostane pre malo časa za raziskovalno delo, ki je pogoj za kakovostno vsebino izobraževalnega dela v visokem šolstvu.

DANE MELAVC

pobude
odmevi

Šole nezadovoljne z merili MIS Ljubljana

Ali je učitelj razrednega pouka še poklic?

Spet se je rodil poskus merjenja učiteljevega dela. Vse šole naj bi postopoma prešle na ta merila, ki poskušajo spraviti vse učiteljevo vzgojno-izobraževalno delo v rubrike, ga spredalčkati, končni števec pa naj bi bil 2184 ur.

Bilo je že nekaj podobnih poskusov, ki so se bolj ali manj obnesli, večinoma pa privedli do ugotovitve, da je učiteljevo delo težko pravično izmeriti. Čim bolj se ga drobi na razne postavke, tem manj je učitelj zavzet za svoje vzgojno-izobraževalno delo.

V merilih, ki jih je izdala Mestna izobraževalna skupnost Ljubljana in imajo naslov: Časovno vrednotenje vzgojno-izobraževalnih storitev v povezavi z nekaterimi elementi dela v osnovni šoli (Stane Jeraj), so postavke, ki povzročajo veliko več nezadovoljstva kot prejšnja merila. Prizadeti učitelji se obračajo na sindikat, ki načelno ugotavlja, naj bi učitelj s svojim delom v razredu dosegel polno obveznost.

Prav tu pa nastajajo velika protislovja. Učitelji, ki učimo že 30 let, vemo, da smo to doslej tudi vedno lahko dosegli. Po novih merilih pa učitelji 2., 3. in 4. razreda, kljub temu da učijo vse predmete v svojem razredu, imajo dopolnilni pouk in interesno dejavnost, ne dosežejo 2184 ur in imajo zato nižji KOD od drugih delavcev na šoli (po domače nižjo plačo).

Kako se je to zgodilo? Ker vemo, da marsikje po Sloveniji ta merila še niso v rabi, v Ljubljani pa se pritiskajo na šole, da jih je treba sprejeti naj bolj pojasnimo vzroke nezadovoljstva na šolah, ki so prešle na ta merila.

V merilih se ure posameznih predmetov glede na pripravo množijo z različnimi faktorji: od 1.2 za ure varstva do 2.02 za predmete, pri katerih so obvezni eksperimenti.

Najbolj sporno je, da je za slovenski jezik kot predmet določen faktor 1.85 glede na to, da so pri slovenskem jeziku določena tudi pisna preverjanja.

Do sem vse lepo in prav. V nadaljevanju meril pa je ta faktor priznan samo za slovenski jezik od 5. razreda, torej za predmetno stopnjo; za pouk slovenskega jezika od 2. do 4. razreda pa velja enak faktor kot za vse druge predmete, npr. telesno vzgojo, glasbeno vzgojo itd., to je 1.65. Podobno je tudi pri matematiki in spoznavanju narave v 4. razredu, kjer tudi nismo izenačeni z drugimi razredi. Za 1. razred je za elementarna dela za vse predmete faktor 1.80.

Najbolj smo prizadeti pri slovenskem jeziku. V Programu življenja in dela osnovne šole v navodilih za organizacijo vzgojno-izobraževalnega dela pri slovenskem jeziku piše: »Pisne

vaje morajo spremljati ves pouk slovenskega jezika, ker si brez njih ni mogoče zamišljati rasti pisne kulture učencev, uzaščanja rabe jezikovnih sredstev in uresničevanja smotrov sporočanja v pisni obliki knjižnega jezika. Zato morajo biti krajše pisne vaje pogoste in popravljene (z razlago napak, slogovnih ohlapnosti idr.).«

V vseh dosedanjih merilih smo imeli zato posebej priznane ure za korektore, tega pa v novih merilih ni več. Menimo, da je zato višji faktor za pouk slovenskega jezika.

Nepravičnosti takega merjenja ne moremo upravičevati niti z varčevalnimi ukrepi v šolstvu, saj se po drugi strani v teh merilih za interesne dejavnosti, ki so imele prej samo mentorje, uvajajo: usklajevalci, usmerjevalci in mentorji, kar zahteva večje število ur, čeprav ravno interesne dejavnosti niso več v zagotovljenem programu. Tudi če bi šlo za varčevalne ukrepe, le-ti ne bi smeli prizadeti samo določene kategorije delavcev na šoli.

Celo učiteljski idealizem, v katerem smo bili nekateri še vzgojeni, nam pri tolikem razvrednotenju našega dela ne pomaga več, ker je očitno, da našega dela ne razumejo tisti, ki bi se morali najbolj zavedati, da upravičeno nezadovoljstvo učiteljev vpliva slabo na učence.

Ker nam tudi ravnatelji, ki so problem sicer obravnavali na svojih aktivih, ne znajo odgovoriti na naša vprašanja v zvezi s tem in dati ustreznih pojasnil, se obračamo na Zavod SRS za šolstvo, od katerega želimo odgovore na tale vprašanja:

1. Zakaj je pouk slovenskega jezika v 2., 3. in 4. razredu manj vrednoten kot pouk slovenskega jezika na splošno?

2. Ali se morda šteje, da na razredni stopnji ni več treba redno spremljati in popravljeni pisnih izdelkov?

3. Kdo od prihodnjih učiteljev se bo še odločal za pouk na razredni stopnji ob takem razvrednotenju dela in tem, da učitelj v teh razredih s svojim delom ne dosega več popolne zaposlitve, za vse učitelje od 1. do 8. razreda pa se zahteva enaka izobrazba?

4. Ali se Zavod SRS za šolstvo zaveda, da bodo s takim mačehovskim in birokratskim odnosom do pouka slovenskega jezika na razredni stopnji, kjer se obenem z razvijanjem pisne kulture učencev razvija tudi ljubezen do našega materne jezika, spet prizadeti rodovi naših otrok kot že pri nekaterih poskusih v šolstvu?

5. Ali lahko dosežemo svojo pravico samo s prekinitvijo dela?

Aktiv učiteljev
2., 3. in 4. razreda
Osnovne šole Ivan Novak Očka

POISKALI SMO NOVO POT

V pionirsko organizacijo drugače

Bralce naj spomnim, da sem pred letom dni v Prosvetnem delavcu po »šolsko« razčlenila pionirsko zaobljubo in vse ceremonije ob njej. Ker ne spadam v isto večino, med tiste, ki le secirajo, ne pa tudi zdravijo, vam letos ponujam v preskušen recept sprejema cicibanov v pionirsko organizacijo. Zamisel o drugem, prenovljenem sprejemu je zorela v meni že nekaj let.

S tem zapisom pa želim k svojemu »idejnemu projektu« pritegniti še vas, bralce. Strinjam se s Irdivijo Zdenka Medveša, ki v Sodobni pedagogiki, št. 5-6/88, razmišlja takole: »Po vrsti so propadle vse reforme, ki prihajajo od zgoraj, v šoli pa so ostajale neuspešne tudi od zgoraj vodene inovacije.«

Glavne smeri priprave na sprejem cicibanov v pionirsko organizacijo bom označila takole:

1. Priprave se začnejo s prvim šolskim dnem in se ne končajo s sprejemom.

2. V programu bodo sodelovali prvošolčki sami.

3. Pionirske zaobljube ne bodo več ponavljali.

4. Na sprejemu bodo prvošolčkom predstavljene vse šolske dejavnosti na šoli.

5. Stariši otrok bodo začeli voditi razne krožke.

● Priprave se začnejo s prvim šolskim dnem in se ne končajo s sprejemom.

Prvi šolski dan popestrijo prvošolčkom drugošolci z nastopom in s prikazom dela v prvem razredu. Na predstavitvi ne manjka tudi sprejema cicibanov v pionirsko organizacijo; tedaj dobijo prvošolčki informacijo o tem, da bodo tudi sami postali pionirji. Posebno skrb namenim razlagi pojmov »organizirati se« in »organizacija«. V razredu se že od začetka organiziramo različno. Najprej se povežemo po igralnih interesih, kasneje ti interesi prerastejo v uče. Tako so letos v razredu nastajale majhne skupinice, »organizacije«, ki smo jih po svoje tudi imenovali, npr. OSDJ (organizacija Simonovih dobrih jedcev). Šest učencev se je organiziralo in prežvelelo pri soščolu Simonu sobotno popoldne ob palačinkah s smetano, ki jih je pripravil sam. BDLO (Bardutzky, Drev, Golob) - ti učenci najraje raziskujajo.

jejo. Pomagajo si s knjižico Pamet je boljša kot žamet. OV (organizacija vozačev) - te učence družijo vožnja z avtobusom v solo.

Po takšnih poteh smo se dokopali do pionirske organizacije, ki je nekoč tudi nastala in se nato razvijala. V njej naj bi uresničevali svoje interese otroci od 6. do 12. leta starosti. Avtomatizem vstopanja med pionirje bi nujno morali »politično razbarvati«.

Ker so prišli cicibani v šolo z različnim poprejšnjim znanjem, se za vstop v pionirsko organizacijo pripravljajo različno, po svojih sposobnostih.

Dogovorili smo se, kaj vse bomo pripravili do sprejema. Tako je dobil vsak svoj kartonček, in nanj začel lepiti, pisati, prepisovati različne vsebine iz vsemogočih virov. (Ciciban, Kurirček, Otrok in družina, leksikoni idr.)

Nastajati je začelo 30 vsebin pesmic, razmišljanj, misli o šoli, varčevanju, jeseni, gozdu, domu, mestu, abecedi... Nič ni imel praznega lista, nekateri so imeli celo dva, saj so namesto besedil lepili tudi sličice. Nato smo vsebine na listih pregledali in se dokončno dogovorili, s čim se bo vsak predstavil. Predstavili pa se bomo tudi kot razred s pesmimi, plesom, telovadnim nastopom (vse iz učnega programa za mesec september, oktober, november). Naše individualne nastope so nato povezale v celoto članice šolskega radia. Dejavnost je potekala od prvega šolskega dne in je pomenila vrh in sklep prvega, najtežjega obdobja prilagajanja in vraščanja v novo šolsko okolje, v katerem je našel vsak ciciban svoj prostor. Za delo so bili ves čas motivirani; nisem zahtevala, da morajo znati vsebine na pamet, to je prišlo kar samo od sebe. Vsak teden smo vzeli v roke kartončke, jih ogledovali, nekateri brali, drugi pripovedovali, tretji le opisovali, nekateri pa kar molčali. Iz ure v uro so bili njihovi nastopi boljši. Zadnje dni pred sprejemom so nastopali že brez kartončkov, samozavestno, veselo, kajti sestavili so vsak svoj »mali učbenik«, ki ga znajo že brati. Predstavili ga bodo starejšim in starejšim pionirjem.

● Pionirska zaobljuba

Letos je prvič pionirska zaobljuba prišla v naše šole skrajšana in razumljivejša. Prvošolčkom je prebrala predsednica našega odreda, še pred njo pa je spregovorila predstavnica Zveze borcev. Prvošolčki so zaobljubo do poslušali. Predsednica jim je nato povedala, da bo njihova prva naloga, da se bodo zaobljubo naučili brati in jo tudi razumeti. Starejši pionirji so jim nato razdelili še rutice, čepice in izkaznice. V razredu so na vrvici ves čas visele papirnatne pionirske glavice s čepico, v kateri je bilo še nekaj listov. Vsak prvošolček je med tridesetimi glavkami poiskal svojo z imenom in pregledal še liste, kajti z vstopom v organizacijo so si pridobili nekatere pravice in tudi obveznosti. Vsebine z listov:

- pionirska zaobljuba (v našem primeru to ni več zaobljuba, ampak naj bi postala nekakšna »poslanica« vsem pionirjem)

- seznam knjig za bralno značko v prvem razredu (iz knjig zvezo največ, zato se moramo čimprej naučiti brati)

- imena vseh krožkov na šoli, v katerih bodo odslej lahko sodelovali

- načrt obiskov spominskih obeležij iz NOB v mestu Celje

- pionirska himna, ki ostaja za zdaj še nespremenjena

- promena knjižica, ki jo je vsak izmed prvošolčkov skrbno izpolnjeval (knjižico smo dobili v Cicibanu).

● Predstavitve obšolskih dejavnosti

Prvi delovni del za prvošolčke je bil končan. Zvrstilo so se predstavitev vseh krožkov na šoli. Tako so se s plesom predstavili folkloristi, z recitacijami recitatorji, z izdelki razni drugi krožki. Prvošolčki pa so bili seznanjeni tudi s tem, da bodo odslej vodile krožke tudi mamice in očetje.

● Sklep
Po ustaljeni slovenski navadi za konec se hrana in pijača, prvošolci so si jo pošteno prislužili.

PREJELI SMO

Kaj je z novimi merili?

Zaposlena sem v osnovni šoli, delam v prijetnem kolektivu z zelo živahnimi učenci. Rada bi napisala nekaj misli in vprašanj, na katera žal še nisem dobila poštenega odgovora. Nočem biti niti provokativna niti kogarkoli užaliti, pa vsemno prosim, da mi odgovorite pošteno, kolikor je seveda mogoče.

Najprej - kaj je z novimi merili? V šoli smo dobili »vse« na papirju, a napisano je bilo tako zapleteno, da bi vsak normalen človek porabil dneve, da bi vsaj malo razumel, za kaj gre. Menim pa, da bi moralo biti vse o merilih napisano kratko in razumljivo. Za »lažje« razumevanje tega gradiva je bilo poskrbljeno s predavanjem. Nekaj pa je le bilo jasno: ur za izobraževanje ni po teh merilih niti toliko, da bi vsak pedagoški delavec to zadovalo temeljito prebral in poleg bolnih idej našel v njih kaj vsaj za silo uporabnega. Da bi prebrali še dobro strokovno literaturo, ki je namenjena učiteljem, po novih merilih sploh ni mogoče. Zanima me, koga moti, če si učitelj vzame čas za svoje izobraževanje?

V zadnjem času se je na Slovenskem le pojavil neki »novi val«, kar zadeva potrebo po znanju in seveda po inovacijski družbi. In zdaj je po novih merilih prikrajšan za znanje prav pedagoški delavec, ki bi moral učiti mladi rod. To je še ena nedoslednost tistih, ki so si ta tako izvirna merila izmislili. Od novih meril sem pričakovala pravilo vrednotenja dela in nazadnje tudi pravo mesto učitelja v družbi.

In še nekaj me zanima. Zakaj nima šolski knjižničar urejenega statusa? O problemih dela v knjižnici se pogovarjamo na aktivih, posvetih, sestankih,

Mamice so jim dobre tudi pravilne, starejši pionirji pa lepi z njimi postregli. Domov so odnesli tudi papirnatne glavice - v šolo jih bodo prinašali vsi, dotlej, dokler ne bo vsak naredil zadnje kljukice na listu z glavice. To bo tudi pomenilo, da smo naredili vse, kar smo se dogovorili, in to bo tudi največja vrednost sprejema za prvošolčke. Tudi se tudi konča moje razmišljanje o prenovi pionirske organizacije, predvsem o njenem začetku. Ponovno upam, da bom s tem zapiskom spodbudila k razmišljanju šole - vse pa z željo po novi šoli, ki širi področje svojega delovanja od pridobivanja temeljnega znanja, spremosti igranja na instrumente, šolske uspešnosti in socialne integracije ter temeljev stalnega izobraževanja, k oblikovanju otrokovega odnosa do poglavitnih demokratičnih, humanističnih in univerzalnih vrednot. V tem okviru so danes posebno pomembna temeljna družbeno-šolska demokratična odnosov, spoštovanja človekovih pravic, enakopravnosti posameznikov, ljudstev in kultur, ljubezen do narave in varovanja okolja. Otroci je treba pripravljati za življenje v večkulturni družbi, družbi z veliko prostega časa, v takšni, ki ima nove sisteme informiranja in nova sredstva komuniciranja (Dora Gobec, Inovacije v osnovnem izobraževanju - zahodnoevropske izkušnje, Sodobna pedagogika 1988, št. 7-8).

V mojem okolju tovrstnega sprejema niso odpravili. Vse jemo nas tradicije še vse preveč prežemajo. Brez podpore naših mentorice Pionirske organizacije na šoli, teljske DPM, ki je »dovolila« malo drugačnosti, brez Ivce Fišerjeve, dolgoletne delavke s pionirji, znane na Celjskem in tudi širše, moja mala revolucija ne bi zagledala luč »bojda« demokratičnega sveta.

MARINA UMNİK

Glasba, pravšnja za vse čase. Nikoli ne pihajte v prazno!

Učiteljski pevski zbor Slovenije Emil Adamič uspešno nadaljuje delo

Pred koncem leta 1988 bi radi sporočili javnosti, predvsem pa vsem našim podpornim članom - osnovnim šolam, vzgojno-varstvenim organizacijam, glasbenim šolam, srednjim šolam in Delavski univerzi Celje, da je naš zbor uspešno premagal težave, ki so nastale zaradi kadrovske spremembe in hudega pomanjkanja denarja. Za veliko razumevanje in izdatno pomoč se vsem iskreno zahvaljujemo!

Zdaj imamo pripravljen koncertni spored, ki ga bomo v polletnih počitnicah dokončno naštudirali. Proti koncu šolskega leta 1988/89 se bomo že lahko predstavili. Redno vadimo vsako drugo soboto v mesecu ves dan. Čeprav smo si morali moške glasove sponediti tudi v drugih strokah - to povzroča kar precejšnje težave zaradi dopustov, je morala v zboru zelo visoka. Ponovno vabimo v zbor mlade pevke in pevce iz prosvetnih vrst!

Torej - zaželimo si ob koncu leta sreče in delovnih uspehov še naprej! V novem letu 1989 pa prav vsem zdravja in še več optimizma!

NANDA GUČEK

M.A.

Prva sinteza makedonske književnosti

Pogovor z univ. prof. dr. Stefanijo, s soavtorjem tega pionirskega podviga

MAKEDONSKA KNJIŽEVNOST. Školska knjiga Zagreb 1988, str. 304. Napisala skupina avtorjev: dr. Tome Sazdov (ljudsko slovo), dr. Vera Stojčevska-Antić (srednjeveška književnost), dr. Dragi Stefanija (književnost 19. stol.), dr. Georgij Stalev (književnost 20. stol., književna kritika) in mag. Borislav Pavlovski (mladinska književnost).

Izid te knjige je velik dogodek za makedonsko literarno zgodovino; zato smo se oglasili na filozofski fakulteti v Ljubljani. Tudi predava eden od avtorjev tega dela, in se pogovorili o preučevanju makedonske književnosti.

● **Kateri so poglavitni problemi v preučevanju makedonske literarne preteklosti?**
- Naša preučevanja so dokaj bogata; o tem pričajo veliko bibliografskih enot in nekaj sto knjig gradiva. Še zmeraj pa imamo težave z arhivi v sosednjih državah (Bolgarija, Grčija) ki makedonskim znanstvenikom niso dostopni ali pa vsaj zelo težko. Tako so nam povsem nedostopna besedila iz 10., 11. in 12. stoletja, na Atosu (Sveta gora). Če je s srbskimi arhivi, vendar tudi tam težave. Zadnje čase odpirajo bogati, a neurejeni srbski arhivi, v katerih je mnogo podatkov o starejših obdobjih. Nekaj dokumentov z makedonske geneze je še drugod po Evropi - na Dunaju, v Pragi, Berlinu in Moskvi. Kljub temu imamo že veliko raziskav, posebno iz zgodovine jezika in dialektologije, je še mnogo vrzeli.

Iz osebne in strokovne izkaznice
DR. DRAGI STEFANIJA, izredni profesor za makedonski jezik in književnost, je rojen 1933 v Ohridu. Gimnazijo je obiskoval v rojstnem kraju, študij makedonskega jezika in književnosti, jugoslovanskih književnosti in ruskega jezika je končal 1957 na skopski univerzi. Potem je bil zaposlen kot univerzitetni asistent v Skopju, kot strokovni sodelavec za makedonski jezik na DU v Skopju, pedagoški svetovalec v Ohridu in dopisnik RTV Skopje v Ohridu. Od 1967 deluje na Filozofski fakulteti ljubljanske univerze.
Iz bibliografije
- *A Text-book of the Macedonian Language.* Skopje 1965 (skupaj s prof. Toševom).
- *Makedonska čitanka.* Filozofska fakulteta, Ljubljana 1972.
- *Osla jahaš, osla iščeš.* Makedonske ljudske pripovedke. Izbral in spremno besedo napisal -. Kondor 201. MK Ljubljana 1982.
- *Brata Miladinova.* Ljubljana, Nova Gorica, Struga 1984.
- *Štefan Kociančič: Glasarij zbornika bratov Miladinovih.* Pripravil, uredil in spremno besedo napisal -. Ljubljana, Nova Gorica, Struga 1985.
- *Makedonski lečebnik od 19 vek.* Priredil -. Makedonska knjiga, Skopje 1985.
- *Viktorija Pop Stefanija 1.* Studija, Ohrid-Struga 1987.
- *Viktorija Pop Stefanija 2.* Narodno tverstvo, Ohrid-Struga 1987.

● **Katera obdobja makedonske literature so doslej dobro, katera šibko obdelana?**
- Najmanj je obdelana starija (srednjeveška) zgodovina, prejšnje obdobje od 9. do 18. stol. ta čas in to okolje pa posegata bolgarska in srbska historiofilija (12. do 14. stol.), tako da nekateri avtorji (npr. Kliment Ilirski, Naum Ohridski) ponavljajo v vseh književnostih. Največ študij o makedonski književnosti se nanaša na 20. stoletje, posebno za čas od 1944, ko smo skoraj vse knjige spremne besede, ki so danes temelj za literarno zgodovino. To obdobje preučuje veliko avtorjev, eden najvidnejših je Blaže Rivčič, ki temeljito posega tudi v literarni razvoj 19. stoletja.

● **Katere so poglavitne naloge makedonske znanosti o literaturi?**
- Zdi se mi, da je glede na mnogo gradivo že čas za prvo priložnostno sintezo v več knjigah. Neuradno začetek je Makedonska književnost, ki jo imamo pred edipistov. To je le informativni priročnik sicer ogromno podatki, pa niso dokončni. Naš priročnik je le nekakšen scenarij za raziskovalno znanstveno obdelavo, sli smo, da je Makedonska književnost založila Školska knjiga v Zagrebu, ki se je začela pripravljati z izdajanjem informativnih priročnikov. Za pregled makedonske književnosti je izšel pregled, na vrsti pa je, kakor je znano, slovenski, za njim še vrsta drugih.

V zvezi z našim priročnikom naj omenim makedonsko »sramoto« in hrvaški podvig. Hrvati namreč že tretjič posegajo v makedonsko literaturo s prvimi izdajami: leta 1861 so izdali Zbornik bratov Miladinovih, leta 1939 prvo makedonsko pesniško zbirko - Svitana Koče Recina, in letos prvi sintezni pregled makedonske književnosti.

● **Priročnik je namenjen, kot piše v njegovem uvodu, učiteljem, študentom književnosti, srednješolcem in vsem, ki žele spoznati makedonsko književnost. Ali lahko isto besedilo zaradi tako različnih? Kako ste rešili to strokovno in didaktično vprašanje?**
- Nedvomno je težko hkrati pisati znanstveno in poljudno. Poljudnost te knjige je v tem, da smo znanstvene ugotovitve popularizirali in ob tem seveda opustili analiza razmišljanja in teoretična poglobljanja. Pravzaprav smo napisali poljudni esej.

● **Kakšna je Vaša znanstvena izkušnja pri pisanju o književnosti 19. stoletja?**
- 19. stoletje je v makedonski književnosti eno najbolj problematičnih obdobjev za obdelavo. Tu se pojavljajo pisatelji, ki so skupni Makedoncem in Bolgarom ali Makedoncem in Srbom. Npr. Grigor Prličev, moj ohridski rojak, je začel pisati v grščini in leta 1860 celo prejel visoko grško nagrado, imenovali so ga »drugi Homer«, po smrti bratov Miladinovih pa je postal izrazit antihelenist in začel pisati v ohridskem govoru; še več, skoraj vseh svoja dela je prevedel iz grščine v makedonščino. Prličev je najbolj tragična osebnost makedonske književnosti preteklega stoletja.

● **Kako pa je z recepcijo makedonske književnosti v Jugoslaviji in v svetu?**
- Vrsta makedonskih pisateljev je bila prej znana v tujini kot v Jugoslaviji, kjer so jih začeli prevajati šele po letu 1944; najprej Srbi, potem drugi, tudi Albanci. Posamezna dela makedonske književnosti so prevedena že v vse evropske jezike. Francozi so npr. izdali že četrto makedonsko pesniško antologijo. Prevede pa najdemo celo v kitajskem, japonskem in afriških jezikih.

● **Kdo vse skrbi za razširjanje makedonske književnosti po svetu?**
- To so naši izseljenci. V Avstraliji izhaja npr. skoraj več časopisov v makedonščini kot v Makedoniji. Podobno je v ZDA in Kanadi. Naši literarni ambasadorji so tudi lektorji makedonskega jezika na tujih uni-

verzah, veliko je napravil vsakoletni seminar makedonskega jezika in književnosti za tuje slaviste v Makedoniji. Največ pa je pripomogla k poznavanju makedonske književnosti in kulture v svetu makedonska pravoslavna cerkev. Samo v Avstraliji je kakih 40 makedonskih cerkva, v ZDA skoraj dvakrat več. Vsaka cerkev pa ima svojo knjiž-

Slovenske vezi z makedonskim slovom

Stare so že dobrih sto let. V njih je nekaj tiste naklonjenosti, ki izvira iz podobne zgodovinske usode obeh narodov. Največji korak smo napravili po osvoboditvi, torej po uradnem priznanju makedonskega jezika. Najprej sta izšli knjigi *Makedonske povesti* (prev. in uvod napisal F. Jeza, Ljubljana 1947) in *Makedonska poezija* (ur. in uvod napisal F. Petre, Ljubljana 1948, prva makedonska pesniška antologija). Ta dva izbora sta šele odprla vrata v svet, ki nam je od takrat z vsako novo knjigo postajal jasnejši, bližji in ljubši. Mnogo prevodov, predvsem proze in poezije, smo spoznali: ni ga pomembnejšega makedonskega ustvarjalca, ki ne bi našel prostora vsaj v revijalnemu tisku. Med proznimi prevajalci so največ napravili: Nada Carevska, Severin Šali, Fran Petre in Franc Jeza, med prevajalci poezije pa so najboljše pesniki Ivan Minatti, Venjo Taufer, Mile Klopčič, France Filipič in Ciril Zlobec.

● **Takšen priročnik bi potrebovali tudi slovenski učitelji, saj koliko preobsežen, za šolsko rabo bi bil polovico tanjši ravno pravšen.**
- Pa bi npr. Vi napisali takšen priročnik za Slovence, če bi se ponudila priložnost?
- Bi.
- Pogovarjal se je **STANKO ŠIMENC**

PIONIRSKA KNJIŽNICA PRIPOROČA Seznam knjig za bralno značko

Pred nami je drugi del seznama mladinskih knjig, ki so v zadnjih treh mesecih izšle na Slovenskem. Kakor prvega so tudi tega pripravili v študijskem oddelku ljubljanske Pionirske knjižnice zato, da bi pomagali mentorjem s kakovostnimi novostmi osvežiti »železni repertoar« naslovov in tako pritegniti nove mlade bralce k tekmovanju za bralno značko. Poleg bibliografskih podatkov so vam v pomoč še kratki informativni zapisi o novih knjigah.

- 28. BRVAR, Andrej:** Mala odiseja: pesnitev. Risbe, gvaši, fotografije Zmago Jeraj. Lj., Partizanska knjiga 1988. (Matjaževa knjižnica)
- Pesnitev o dolgem, zamotanem potovanju malega šolarja, ki potuje sam z vlakom iz Maribora v Čačak k staršem. Ob pomoči prijaznih sopotnikov premaguje tesnobo in težave vse bolj samozavestno in srečno prispe v naročje staršev. Zaradi vsebine bo otrokom blizu, čeprav je zahtevnejša, hkrati pa je zanimiva tudi za odraslega bralca.**
- III - IV. stopnja**
- 29. ČAROBNA piščalka.** Češka ljudska pravljica. Prev. Gitica Jakopin. Ilustr. Kamila Volčanšek. Lj., Mladinska knjiga 1988. (Knjižnica Čebelica 299)
- V verzalkah tiskana ljudska pravljica o dobrem fantu, ki s čarobno piščalko razveseljuje ljudi. O njenem zvoku zapleše tudi dotlej neutolažljivo žalostna princesa, s katero fant poslej srečno brezskrbno živi. Nezahtevna pravljica vsebina, tiskana za bralce začetnike.
- I. stopnja**
- 30. GRIPE, Maria:** Hroč leti v somraku. Prev. Lena Holmqvist. Ilustr. Ivan Marko. Lj., Mladinska knjiga 1988. (Knjižnica Sinjega galeba; 270)
- Zgodba, ki prevzame tiste, ki imajo radi napete okoliščine, zgodovino, mitologijo in junake najstnike z različnimi značajmi, ki jim omogočijo, da enkratno preživijo početnice.
- III. stopnja**
- 31. JARČ, Marko:** Kralj žog in Sončni stric. Ilustr. Anka Luger-Peroci. Lj., Mladinska knjiga 1988. (Deteljica)
- Brata in sestrico, Miha in Nino, spremljamo v 16 zgodbicah na poti otroštva do praga odraslosti, ki je bogata otroške iznajdljivosti in domišljije!
- I. stopnja**
- 32. RYSKA, Jan:** Dedek, Kilijan in jaz. Prev. Zdenka Škerlj-Jerman. Ilustr. Marjanca Jemec-Božič. Lj., Mladinska knjiga 1988. (Zbirka Pisanice)
- Prijetna, duhovita pripoved o osamljenem otroku v sodobni mestni družini, ki zaživi drugačno, polno življenje pri dedku na vasi, bo pritegnila bralce vseh bralnih naved. Ta vzajemna bogatitev dveh enakovrednih ljudi se bo nadaljevala, saj odhaja dedek, namesto v dom za starejše, z vnukom v mesto.
- I. stopnja**
- 33. WALPOLE, Horace:** Otrantski grad. Prev. Mihela Čopič. Ilustr. Marko Derganc. Lj., Mladinska knjiga 1988. (Zbirka Odisej)
- Grozljiva dogajanja na temačnem otrantskem gradu so kruto maščevanje prednikov za krivico in zlo, ki jim je bilo storjeno. Srhljivost zgodbe pa je tudi vabljiva, da ji sledimo do konca. Horace Walpole je Otrantski grad, prvi tako imenovani gotski roman, napisal leta 1765. Obsežno spremno besedo je temu žanru posvetil Vid Snoj.
- IV. stopnja**
- 34. ZANIKRNICA Huri:** Armenska ljudska pravljica. Prev. Cvetko Zagoški. Ilustr. Jurij Pfeifer. Lj., Mladinska knjiga 1988. (Knjižnica Čebelica 300)
- Tudi neumnemu, lenemu dekletu Huri se prikaže sreča v obliki zlate palice in moža, ki je še neumnjši, saj prepove Huri vsako delo, ker verjame, da se lahko zaradi dela spremeni v hrošča. Sporočilo pravljice pa vabi na pogovor o prebranam.
- I. stopnja**
- POLJUDNOZNAKSTVENA KNJIGA:**
- 8. ŠIFRET, Tatjana:** Svet ob Savi. Lj., Mladinska knjiga 1988. (Pelikan) UDK 908
- Geografska podoba slovenske pokrajine ob Savi zaživi pred bralcem v poljudni obliki in z bogatim slikovnim gradivom tudi z zgodovinskimi in umetnostnozgodovinskimi posebnostmi, zato je zanimiva za širok krog bralcev. V celostno zasnovanem prikazu je poudarjen tudi ekološki del.
- III.-IV. stopnja**
- Seznam je bil izdelan v študijskem oddelku Pionirske knjižnice novembra 1988.

je Ravbarjev Pregled že hudo zastarel; nastal je pred 30 leti po sekundarnih virih kot bolj ali manj posrečena kompilacija. Kaj menite, če bi to zagrebško knjigo prevedli?
- Mislim, da ne bi bilo primerno. S pisanjem nove knjige bi gotovo razvili ustrežnejši koncept; ta priročnik pa je tudi ne-

Ne samo tamati - pisati je treba

O avtorici Mariji Mislej s Tržaškega

»Na koncu ti vsi zaprejo vrata. Sam si, sam ostaneš,« tako jedrnatost, trpko, a brez jokavosti strne Marija svoj pogovor ob samozaložbi zadnje knjige IZMIK (1988). »Izmaknila sem se in razočaranje spremenila v - naslov,« se zadržano nasmeje.

Marija Mislej uči letos 3. razred v slovenski vasi Zgonik blizu Trsta. Več kot 30 let je, kar je končala učiteljstvo. Rodila se je bila v Benetkah - oče je bil železničar in družina je v tistih kriznih časih in med zadnjo vojno morala globlje v Italijo. Po koncu morije pa so se vrnili domov v Nabrežino.

Ko je kot mlada učiteljica zapuščala učiteljski svet, je niso željno pričakovali nasmejane otroške oči - kot tako radi govorimo. Ni dobila službe. Vztrajna Nabrežinka se je vpisala na Gledališko šolo in potem 24 let igrala v umetniški skupini Radijski oder za Radio Trst A. Poleg tega je začela poučevati, kakor hitro je našla prvo prosto mesto. Torrej: šola ob določenih urah, radijsko snemanje ponavadi zvečer in poleg vsega še pisanje...

»Pisati sem začela že v nižji gimnaziji, kjer smo imeli za profesorja slovenščine pisatelja Metod Turnška. Prva moja povest je imela naslov BEDA. Prva drama v treh dejanjih (napisana v I. letniku učiteljskega) pa naslov SLEPEC.

Prvo knjigo MORJE, RIBE, ASFALT je leta 1976 izdala skupaj s prijateljico, književnico Ireno Žerjal. Dve leti kasneje je sama izdala zbirko lirčne proze z naslovom BLESK.

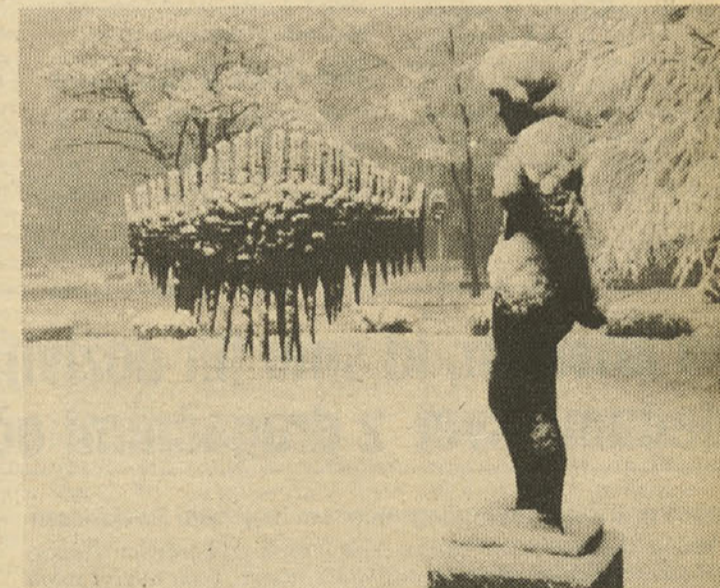
Leta 1980 je šla učiti v Trbiž in Rabelj - in tam med gorami so nastale MIRJADE, knjiga (izšla leta 1982), iz katere ponatiskujemo v tej številki na 10. strani črtico stavka. Nato so izšle še LAMPFORE (1984); pred dvema letoma pa se je (tudi pri nas) predstavila trojica tržaških književnic - Irena Žerjal, Marija Mislej in Nadja Švara - s knjigo BURJA IN KAMNI. Pred kratkim je izšla doslej zadnja Marijina knjiga IZMIK. Takole piše v njej: »V jutru smo, ko vsi hitijo na delo. Nisem zaspala. Ne smem biti, kajti že se odpirajo trgovine.

Blizu pristanišča je zasidranih veliko jaht. Naši težaki pa imajo oči naperjene le v teške vreče in v zarjavele žerjave. Lahkotno dosegljiva sta jim le cigareta in pivo. Z njimi se soočam. Niti jaz ne morem nikamor. Če si kupim knjigo, si ne morem kupiti čevljev. Če si kupim plašč, si ne morem kupiti enciklopedije. Nujno je kovati minute z železom, životariti kot netopirji in bežati, bežati pred vetrom.«

In vendar mi v zadnjem pismu zatruje: »Ne samo tožiti - pisati je treba. Delati. A je lepo tudi, če ti potem kdo reče, da je dobro napisano.«

Potem je bilo veliko dela, dnevi so bili polni, prenapolnjeni in pisanje je čakalo...«

NEŽA MAURER

Pred Moderno galerijo v Ljubljani. Zimska narava se je poigrala tudi z umetninami.

Korošci predstavili novo zbirko

Štiri knjige v letni zbirki Slovenske prosvetne zveze iz Celovca

Nedavno je dr. Janko Malle predstavil v Cankarjevem domu štiri knjige, ki so izšle pri celovski založbi Drava: **Koroški koledar 1989, zbirko novel Gorše storije Janka Messnerja, Pesmi Ericha Frieda (v prevodu Andreja Kokota) in Teodorja Domeja Koroških Slovencev in leto 1938.** Težišče zbirke je na spominskih obletnici, ko se je s priključkom Avstrije k Nemčiji (1938) začela stopnjevati narodnostna drama koroških Slovencev. Teh temnih strani slovenske zgodovine se ob drugih aktualnih dogodkih spominja koledar, v celoti pa jim je posvečena Domejeva knjiga, ki bo zaradi poljudnoznanstvene narave besedila zagotovo odlični informator najširšemu krogu slovenskih bralcev. Čez čas pa tudi nemško govorečim, saj že pripravljajo nemški prevod. Tudi izbor pesmi Ericha Frieda je povezan z letom 1938, saj je ta avstrijski pesnik tedaj emigriral pred nacisti v London in nekaj svojih pesmi celo posvetil koroškim Slovencev.

Umetniško jedro zbirke pa je vsekakor Messnerjeva prozna zbirka Gorše storije. V kratkih in zgoščenih novelah, ki jih lahko uvrstimo v politično in avtobiografsko prozo, podkrepilno z močnimi socialnimi in narodnostnimi intonacijami, razkriva Messner satirično-ironično, kot je zanj značilno, svojo vizijo koroškega življenja. Nič kaj pomirjujoča ni - saj je zelo zelo daleč od turistične podobe, ki se riše izletniku iz matične Slovenije skozi avtomobilsko okno.

S. Š.

naši pogovori

»Pedagoški delavci šole vzgajajo in izobražujejo otroke z veliko ljubezni, prizadecnosti in znanja, ki zahteva drugačno obravnavo tako ali drugače motenih otrok. Pri tem delu dosegajo nadpovprečne uspehe in je zato šola lahko zgled podobnim organizacijam.«

Tako je zapisano v obrazložitvi ob podelitvi Žagarjevega priznanja, ki ga je Osnovna šola v Zavodu za revmatične in srčne rekonvalescente za mladino Dr. Marko Gerbec v Šentvidu pri Stični prejela marca 1988.

V vsakdanjih pogovorih o pedagoškem delu so bolnišnične šole ponavadi zastopane. Letos pa namenamo temu področju nekoliko več pozornosti, najbrž zato, ker je pred nedavnim potekal v Ljubljani prvi evropski seminar o vzgoji in izobraževanju otrok v bolnišnicah. Tudi na posvetu ob tridesetletnici enotne osnovne šole v Sloveniji so razvoj bolnišničnih šol označili kot pomemben razvojni korak.

Žagarjevo priznanje šoli v šentvidskem zavodu nas je spodbudilo, da smo obiskali tamkajšnje delavce in otroke, ki se tam zdravijo.

V mogočnem starem poslopju so v prvih povojnih letih našli zavetje otroci grških beguncev, kasneje pa slabotni otroci in sirote. Slovenski pediatri so leta 1957 v Šentvidu pri Stični ustanovili specializirano okrevnišče za rehabilitacijo otrok z revmatično vročico, in to se je leta 1964 preimenovalo v Zavod za revmatične in srčne rekonvalescente za mladino dr. Marko Gerbec. Takrat je zavod dobil status bolnišnice, ker pa so tam ostajali otroci na zdravljenju dalj časa, je bila ustanovljena tudi prepotrebna osnovna šola, letošnja dobitnica Žagarjevega priznanja.

V zavodu so otroci različnih starosti, imajo raznovrstne bolezni, eni so tam le nekaj tednov ali mesecev, drugi kar vso osemletko. Ponavadi jih je sedemdeset do devetdeset, ko smo jih obiskali, je bilo dvajset predšolskih otrok in šestdeset osnovnošolcev. Zanje skrbi petindvajset zdravstvenih delavcev in deset pedagoških. Njihovo delo se v marsičem razlikuje od podob-

nega v drugih zdravstvenih organizacijah ali šolah - zahteva se več prizadecnosti, strokovnosti in sodelovanja, predvsem pa veliko ljubezni.

Dr. Anton Mravljak, eden od treh tamkajšnjih zdravnikov, pravi, da zavodu njegovo ime že dolgo več ne ustreza. V Šentvidu pri Stični ne prihajajo le srčni in revmatični bolniki. Veliko je otrok z endokrinskimi boleznimi, zlasti diabetikov. Ti spadajo praviloma v družinsko okolje, vendar pa morajo otroci in starši obvladati, kako se spremlja bolezen in ukrepa ob mogočih zapletih. Večina staršev se kmalu nauči, kako ravnati ob boleznih, tudi večina pedagogov je pripravljena sodelovati s starši in zdravniki. Med približno tisoč diabetiki v Sloveniji pa je vendarle nekaj takšnih družin, ki ne obvladajo temeljnega znanja, kakršno je potrebno za življenje s sladkorno boleznijo. Otroci so sprejeti v šentvidski zavod za toliko časa, dokler starši teh osnov ne dojemajo. V zavodu se zdravijo tudi otroci, ki prepočasno rastejo. Uspehi so lahko zelo dobri, če redno, vsak dan in več let zapovrstjo, dobivajo določene hormonske nadomestke. Med pljučnimi bolniki je največ astmatikov, ki jim šentvidsko ozračje zelo prija. Mnogim se bolezen tako umiri, da zdravljenja ne potrebuje več. V zavod prihajajo tudi nevrološki bolniki, pa ledvični, ortopedski in onkološki. Nekaj je tudi lažje vedenjsko in čustveno motenih, vendar ne tako zelo, da bi to neugodno vplivalo na razvoj drugih otrok. Kljub tolikim različnim boleznim pa je otrokom skupno eno: vsi želijo čimprej ozdraviti ali pa vsaj omiliti svojo bolezen.

Bolnišnica je njihov dom

Medicinska sestra **Zinka Svetelj**, direktorica zavoda, je opisala najpomembnejši cilj, ki ga skušajo uresničevati delavci: otroke čim bolj duševno, telesno in socialno razviti ter utrditi, da

bodo v okolju, kamor se bodo po zdravljenju vrnili, čim uspešneje socialno in družbeno delovali in da jih morebitna invalidnost ne bo preveč obremenjevala. Zato delujejo v zavodu predvsem na treh področjih: zdravstvenem, vzgojno-izobraževalnem in psihosocialnem. Veliko jim pomagajo strokovnjaki z Univerzitetne pediatrične klinike iz Ljubljane; ti jih redno obiskujejo. jim svetujejo in spremljajo zdravljenje otrok. Zlasti v zadnjih letih so navezali stike z ljubljanskim Svetovalnim centrom za otroke, mladostnike in starše. Njihova pomoč pri pedagoški in psihosocialni rehabilitaciji mladih postaja vse bolj nepogrešljiva. Imajo tudi posebno komisijo: pediater, psiholog, specialni pe-

dagog in socialni delavec svetujejo učencem pri njihovih poklicnih odločitvah, upoštevajo značilnosti njihove bolezni in sposobnosti, predvsem pa želje. Mlade spremljajo pri nadaljnjem solanju in v poklicu. Dozdajšnje skušnje so dobre: večina nekdanjih učencev kasneje uspe in so tudi v poklicu zadovoljni. Mnogi si kmalu ustvarijo družino in so kljub svoji bolezni srečni. Zavod je nekakšna bolnišnica, vendar nanjo ne spominja kaj dosti, sicer ne bi otroci pravili, da je to kar njihov dom (za večino drugi, žal nekaterim edini). Ni jim treba biti po vse dni v posteljah in pižmah, in tudi sestre jih kar naprej ne nadzorujejo. Enkrat na teden so temeljito pregledani, če je treba pa večkrat. Druge

bolnišnice nimajo bazenov, lahko pa se pohvalijo, da ga njihova ima. Uporabljajo ga v terapevtske namene in za prijetno preživljanje prostega časa. V delovni terapiji (tako ponesrečeno imenujejo sobo - delavnico) počnejo v prostih urah tisto, kar jim je najljubše: šahirajo, poslušajo glasbo, plečejo, modelirajo; ali pa raje berejo, pišejo prispevke za šolsko glasilo, snujejo načrte za novo predstavo dramske skupine ipd.

Res je drugačna ta bolnišnica, take vrste edina pri nas. Otroci prihajajo z vseh koncev Slovenije, iz drugih republik, eden je celo iz Angole. Nekateri odhajajo ob koncu tedna domov, drugi le ob večjih praznikih ali šole to ne. Nekateri starši pogosto obiskujejo, druge komajda kdaj. Tudi pisma in pakete prinaša poštar, za ene pogosteje, drugih se spominjo le redko.

Šola brez zvonca

Otroci obiskujejo šolo kar v zavodu. Ta je enaka kot druge osemletke in ravnateljica **Silva Lavrič** pravi, da poteka vzgojno-izobraževalno delo po predmetniku in učnem načrtu za redno osnovno šolo. Le telesna vzgoja je prilagojena tako, da ne škodi zdravju mladih bolnikov. Zavodski otroci nimajo svoje telovadnice. Še sreča, da so jim jo za popoldnevne odstopili v vaški osnovni šoli Ferdo Vesel. Zelo so veseli, da se jim je posrečilo vpletati v program dela tudi korektivno gimnastiko, ki jo usmerja mag. Božidara Kremžar. Bolni učenci so v svojem razvoju in dozorevanju namreč prikrajšani za gibalno dejavnost, ta pa je zelo pomembna za osebnostni razvoj. Nekateri so tako bolni, da jim program redne telesne vzgoje lahko ogrozi zdravje, obenem pa dovolj zdravi, da obiskujejo šolo. In prav korektivna gimnastika je tista, s katero skušajo posredno pomagati učencem k uspešnejši rehabilitaciji, ne da bi z njo slabo vplivali na njihovo zdravje.

In kaj je tisto, po čemer se ta šola že na prvi pogled razlikuje od drugih? Ponavadi se učitelji otepajo s prenapolnjenimi razredi, v tej šoli pa je v posameznem razredu največ deset otrok.

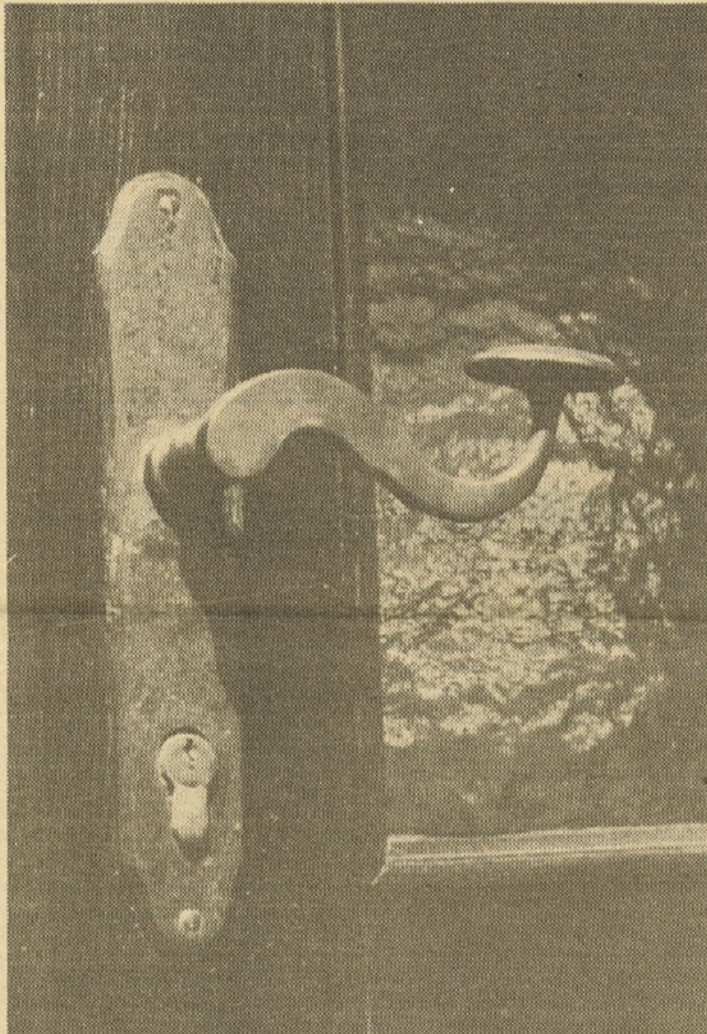
Imajo devet oddelkov, osem invalidnih in enega s prilagojenim programom. Večsintaktični pouk dveh razredov združijo, ker pa so učence zelo majhne, je to težko. kabinetni pouk nimajo možnosti, utesnjenost pa jim onemogoča še marsikaj, kar prinaša sodobna učna tehnologija.

V tej šoli skorajda ne poznajo nezadostnih ocen. Enic ni noben vesel, najmanj seveda bolni otrok. Pa še na zdravstveno počutje slabo vplivajo, zato se jih skušajo ogniti tako, da se velik učijo in utrjujejo snov. Na šolske naloge se temeljito pripravijo, jim le-te ne prinašajo slabe volje in razočaranja. Če pa se kdaj zgodi, da učenec za kakšno uru ni pripravljen, se lahko dogovori z učiteljem, da bo vprašan katerega drugega dne. Tudi zvonca, ki sicer oznanja začetek in konec šolske ure, ne poznajo. Po razredih s štenske ure, in to je čisto dovolj. Samo pomislimo, kako neprijetna je lahko ta brneča zadeva: prestraši te, ko delaš najbolj zažeto.

Na redkokateri šoli srečamo učence, ki kar vsi po vrsti hodijo v šolo. Ta šola v zavodu ena takšnih. Morda s svojimi sproščenim ozračjem in ob potvornih učiteljih marsikomu pomaga premagovati bolezen, celo ozdraviti. »Že samo spoznanje, da je šola, od katere lahko pričakujemo, da se bo otrok v njej uspešno razvijal, izobraževal, nam je v uteho. Čeprav večji del tedna ne previmo skupaj.« je zapisala mati otroka, ki že leto živi in se šoli v zavodu. In še nadaljuje: »Gledati smo nad odnosom vzgojiteljev in učiteljev do otrok. V njihovem delu je toliko toplote, razumevanja. Otrokom namreč mešajo dom in tako dobro vplivajo na njihov duševni razvoj na naš duševni mir.«

Takšno mnenje seveda ni pretirano. Ni namreč lahko vztrajati kot učitelj na tej šoli že trideset let (kot nekateri), pa tudi potovati vsak dan z avtobusom Ljubljane v Šentvid pri Stični nazaj (zveze so zelo slabe), niti gre je za vsakdanje delo, službo ampak za veliko veliko več.

LUČKA LEŠNIK

Urška Cviliak

Po krivicah, ki smo jih doživljali, gledamo svet z drugačnimi očmi

Pogovor z Žagarjevim nagrajencem Bojanom Pavletičem

Kdo je Bojan Pavletič? Bežen zapis o enem prodornejših tržaških Slovencev se lahko približa le odenkom resnice. Toda resnica sploh ni prava beseda, saj vendarle ne nameravamo raziskovati nekaj, kar je na njeni drugi strani...

»Reči moram, da sem ateist, pa tudi to, da imam nekaj dobrih prijateljev med duhovniki. Občudujem njihovo vero v Boga.« pravi sogovornik potem, ko sta svinčnik in papir že zdavnaj pospravljena. »Toda če je bog, je zagotovo name zelo ponesen...«, nadaljuje. Skušam razvozlati pomen besed, a po kratkem premoru razložim, kaj se skriva za izrečenim:

»V vaši pod Vremščico urejam staro hišo. Mala cerkva je ob mojem prihodu kazala bolj žalostno podobo. Žal mi je bilo starega objekta naših prednikov. Hodil sem od vrat do vrat, z dvorišča na dvorišče in z domačini smo kljub tem slabim časom nabrali za staro milijardo dinarjev. Cerkev smo za nekaj časa rešili pogube.«

V utrinku izpod Vremščice je bilo čutili vzbuj vest, ki je bila tako ali drugače navzoča v celotnem pogovoru.

Se preden sem spregovoril klasično vprašanje, kako je kor učitelje telesne vzgoje sprejel najviše

priznanje, ki ga lahko dobi pedagoški delavec, je razložil svoj odnos do priznanja.

»Nad priznanji nisem navdušen, saj dobro vemo, kako je z njimi. Da sem prišel po Žagarjevo nagrado, sem imel dva tehtna vzroka: spodbudo prijatelja na Zavodu SRS za šolstvo v Kopru, predvsem pa to, da je žirija Žagarjevih nagrad tako skopa do telesnokulturnih delavcev. S to potezo sem hotel izpostaviti stroko, ki jo rišimo na obrobje. Nočemo javno priznati, da pri oblikovanju mladine veliko pomeni. Pri nas v Trstu pa še posebno čutimo pomen telesne vzgoje.«

Odgovor pojasnjuje, zakaj športni delavec Bora ni hotel sprejeti Bloudkovega priznanja, prav tako najvišjega republiškega priznanja za delo v telesni kulturi.

Lahko bi rekli, da je stroka v njegovem mišljenju ostala le še delno sredstvo za doseganje višjega cilja: zviševanja zavesti slovenstva. Saj, kot pravi, ljudje, ki žive tod, niso prav nič krivi, če je

tam nekje državna meja, ravno tako kot nimajo nič pri tem Italijani v Piranu. In prav zato je treba toliko bolj natančno gojiti vrednote starostva.

Verjetno ste tudi prvi zamejski učitelj, ki je prejel Žagarjevo nagrado?

»Morda res, sicer pa smo ljudje, ki delamo v tej stroki, tudi sami krivi, da nismo dovolj prodorni, preveč se zapiramo v svoj krog, v vadbo in stroko, premalo pa se ukvarjamo s kulturo. Prepričan sem, da potrebuje otrok, pa čeprav pri telesni vzgoji, tudi povsem kulturne projekcije. V okolju, kjer delam, se razume samo po sebi, da je stroka le nekakšen okvir za kulturen in človeški odnos do ljudi, s katerimi se srečujemo, ali obrnjeno, če hočete. Vendarle ima meščanstvo v Italiji že dolgo izoblikovane kulturne navade in je nam, zamejcem, ki delamo v telesni kulturi, zato nekoliko lažje.«

S sogovornikom se sprehodiva po skromnih telovadnicah, napihnjenem balonu, ki visi na konstrukciji, pod katero je športna dvorana. Ogledava si točilnico, kjer čakajo mame na svoje malčke, da bodo končali vadbo. Zunaj razkaže še velik prostor. Tu je zdaj nogometna igrišče, v bližnji prihodnosti pa

bo tod zraslo sodobno zasnovano športno središče, ki bo uresničilo mnoge želje tržaških Slovencev in obenem zapolnilo še vizijo prijateljskega združevanja ljudi obeh narodnosti. Že zdaj pa več kot 900 aktivnih članov od 8. do 22. ure zapolnjuje vsak kotiček Borovega doma. Novo poslopje bo res veličastno, v njem ne bodo manjkale dvorana za squash, plezalna stena, plavalni bazen in še marsikaj zanimivega.

Živimo v času, ko se sege in navade hitro spreminjajo. Tudi s športom je tako. Graditi nameravamo za prihodnost.

A bolj ko poslušam neutrudnega animatorja, bolj je čutili, da veliko športno središče ni bisveni in največji projekt... Brez ljudi bo kot mrtva črka na papirju, bi dejali z obrabljeno frazo, ki pa je žal zelo resnična.

»Ko bi se v Trstu vsi Slovenci oblekli v zeleno, bi bil podoben travniku. Zanesljivo bi bil drugo največje slovensko mesto.« ponudi slikovito primerjavo in razodene tudi resničnejšo plat medalje, zadevo, s katero se ubadajo dan za dnem in o njej razmišljajo bolj kot o svojih gradbenih načrtih.

»Nenehno iščemo nove člane Bora. Pa ne mislite, da smo v svojih prizadevanjih pravoverni. Sprejememo vsakogar, ki ima le malo naše krvi, četudi je že skorajda pozabil naš jezik. Hitro se ga naučijo, saj je v Boru za to dovolj možnosti. Tudi ne čakamo križem rok, da bi ljudje sami potrkali na naša vrata. Pri

prepričevanju največ zaležejo osebni stiki, pa ne samo funkcionarjev, temveč vsakega člana posebej... Z Borom jim lahko ponudimo dobro organizirano športno vzgojo, kulturno izrabo prostega časa - to velja za vse kategorije - od malčkov z mamicami, šolarjev pa do starostnikov. Zadovoljni smo, ko vidimo, da se slovenski fantje odločajo za naše društvo, čeprav imajo blizu svojega doma, tako rekoč čez cesto, italijanske klube, ki prav nič ne zaostajajo - bržda jim lahko ponudijo več kot mi.«

Bojan Pavletič zagotavlja, da je v slovenski mladini veliko narodnostne zavednosti, a nadrobnejša razlaga ne navdušuje.

»Res se mladi čutijo Slovence, a moram reči, da se v marsičem oddaljujejo. Več bolj sproščenih stikov najdemo v svojem neposrednem okolju, bolj jih zanimajo italijanski športniki kot slovenski, raje berejo italijanske časnike in gledajo italijanske televizijske oddaje. Bojim se, da v matični domovini o tej resničnosti ne razmišljajo dovolj. Morda zato čez 200 let, če bomo še tukaj, ne bomo imeli več pravega stika s svojim izvorom. Se bomo govorili slovensko, a odnos bo približno tak kot med Italijo in švicarskimi Italijani. Govorijo jeziki, ki ga Italijani razumejo, a Italijani zagotovo niso več...«

Sogovornik je za to občutljivo narodnostno temo - zakaj se zamejci v Sloveniji slabo počutijo - naštel ploho zgledov: zdi se jim, da so včasih kot narodopisna po-

sebnost, da nimajo možnosti stopati na nekaterih sistemskih tekmovalnih v Sloveniji, moti pritrana gostoljubnost, saj si lijo biti enaki med enakimi.

A vendarle je v besedah čutil tudi optimizem, ki je bržda bolj sproščenega in demokratičnega obravnavanja manjšin. Zamejci se v zadnjih letih ne čutijo več tako ogroženi kot nekoč. S ponosom živijo s svojo narodno identiteto.

»Zelet bi se še enkrat roditi pripadnik malega in zatiranega naroda. Po krivicah, ki smo jih doživljali, gledamo svet z drugačnimi očmi in bogatejši smo marsikatero spoznanje. Moč sem.« pravi prepričljivo in optimistično.

Marsikaj bi lahko dodala a morda velja še posebej poudariti izjemno solidarnost, ki plet tako družijo Slovence ob Tržaškem zalivu.

»Ko so se Primorske nove bojevale za obstoj, smo hodili hiše do hiše in prepričevali, da slovenska pisana beseda postane našega obstoja... Ljudje so razumeli.«

Se bi lahko naštevati dobre slabe stvari, ki se zdijo Bojanu Pavletiču pomembnejše od priznanj, saj govorijo o življenju tako majhnega dela nekega naroda - pokop ene od slovenskih šol v Trstu in rjstvo prve slovenske zasebne šole. Vendar pa je že nova tema - in tudi o tej bi bilo vredno spregovoriti.

Pogovarjal se je **NIKO ŠLANA**

AVTORITARNA IN DEMOKRATIČNA VZGOJA V ŠOLAH Bomo pristali na obrobju Evrope?

Winston Churchill, predsednik angleške vlade in dobitnik Nobelove nagrade za književnost, opisuje v svojem življenjepisju konflikt, ki ga je imel s svojim razrednikom.

Učitelj mu je dal latinsko slovnico in ukazal, naj se v pol ure nauči sklanjati samostalniška mensa, tj. miza. Čez pol ure se je vrnil.

»Ali si se naučil?« je vprašal.

»Mislim, da lahko ponovim, gospod,« je odgovoril Churchill. Zdrdral je sklanjatev od začetka do konca. Učitelj je bil videti tako zadovoljen, da se je Churchill drznil zastaviti mu vprašanje:

»Kaj to pomeni, gospod?«

»Pomeni to, kar piše! Mensa je miza. To je samostalniška prva sklanjatev. Latiničina ima pet sklanjatev. Naučil si se šele prvo sklanjatev.«

»A kaj to pomeni?« je trmasto ponovil Churchill.

»Mensa pomeni miza,« je odgovoril.

»Zakaj torej mensa pomeni tudi o, miza?« je vprašal Churchill in se delal, kot da ne razume zvalnika. »Kaj pomeni o, miza?«

»Mensa, o miza, je zvalnik,« je odgovoril.

»Ampak zakaj o, miza?« je vztrajal Churchill v iskreni radovednosti.

»O, miza bi rekel, če bi nagovoril mizo, če bi poklical mizo. Ko je videl, da mu učenec ne sledi, je dodal: »Tako bi rekel, če bi govoril z mizo.«

Churchill je osuplo dejal: »Ampak gospod, tega vendar nikoli ne delam! kateri pametni človek pa se pogovarja z mizo?«

»Če boš nesramen, boš kaznovan!« je vzkliknil učitelj. »In sicer zelo strogo kaznovan, to si zapomni!« S tem je končal pogovor.

Churchill njegova šola ni mogla streti, ker je bil zelo trmast; to so vedeli vsi, ki so imeli opravka z njim. Toda vsi otroci niso tako živavi. Avtor se v življenjepisju sam sprašuje, koliko nadarjenih učencev ni doseglo tistega, kar bi v drugačnih razmerah zmoglo.

V preteklosti so prevladovala avtoritarne šole, v katerih je bil učitelj velika avtoriteta, ki so ga morali otroci zmeraj ubogati. Če nismo razumeli njegovih razlag, so ga lahko vprašali, nikakor pa ni bilo dovoljeno dvomiti, obratno misli ali dodajati kaj svojega. Neupoštevanje pravil je bilo kaznovano. Za avtoritarne šole so

anankastičen značaj, na dnu tega pa tičita huda bojazen in občutek ogroženosti. Zaradi dolgotrajnih pritiskov in prepovedi je že misel na samostojno ravnanje neznosna. Skrajna posledica avtoritarne vzgoje je konformizem, prilagojenost razmeram, pokoravanje ljudem z družbeno močjo, ponižnost, v intelektualnem pogledu pa »piskanje skupni rog«. Režimom taki ljudje koristijo. Zato velja pravilo, da so šole tem bolj avtoritarne, čim bolj totalitarne je režim v deželi. Žal opažam, da je v naših,

priznavajo tabujev in nezmotljivih avtoritet. Da si upajo, pa najsi imajo prav ali ne. reči: »Mislim, da v tem pogledu Marx (ali Kardeľ ali katerakoli naša ideološka avtoriteta) ni imel prav!«

Še zdaj se spomnim, da me je zelo prevzela poljudnoznanstvena knjiga Iskal sem Adama, ki sem jo bral pred dvajsetimi leti, v kateri je pisalo: »Vera ne vodi k resnici, samo dvomi peljejo k njej.« Prepričan sem, da moramo učence utrjevati v dvomih, ne v veri.

Pred nami so posledice več deset let trajajoče negativne selekcije učiteljev. Nizke plače niso dobivali po naključju ali pomoti. Zaradi takšnih osebnih dohodkov jih je veliko zbežalo. Mnogi so ostali frustrirani. Psihologija nas uči, da frustrirani ljudje izživljajo svoj bes na nedolžnih žrtvah in jih tlačijo, ne dopuščajo, da bi ravnali po svoji volji in glavi. Njihovi vzgojni prijemi so super-avtoritarne.

Jugoslavija prihaja v 21. stoletje z dvajsetletno ali celo tridesetletno zamudo. Naša dežela, takšna kot je, ne potrebuje ustvarjalnih ljudi, konformisti in kimavci ji pridejo bolj prav, ker je z njimi lažje manipulirati. Ustvarjalni ljudje jih celo dobivajo po glavi, ker mislijo preveč samosvoje, ker se avtoritetam premalo pokoravajo, ker se požvižgajo na socialne in intelektualne tabuje in. Churchill jih je dobival samo v šoli, naši otroci jih bodo dobivali vse življenje.

zlasti srednjih šolah, avtoritarnosti preveč, mnogo več, kot bi bilo potrebno.

Povsem drugačna pa je demokratična vzgoja, ki jo označuje rek »naj cveti tisoč cvetov!« Učence spodbuja, da mislijo s svojo glavo, da odstopajo od tega, kar piše v knjigah ali pove učitelj, da so v odgovorih čim bolj izvirni in samosvoji. Da ne

Namesto konflikta, napetosti in tekmovanja prevladuje v demokratičnem razredu sodelovanje. Otroci so sicer manj disciplinirani in bolj svojeglavi, a hkrati bolj ustvarjalni.

Tretja oblika pa je laissez faire vzgoje. Otrokom je dovoljeno vse, v razredu ni ne tekmovanja ne sodelovanja, vsakdo je »republika zase«, produktivnost in

ustvarjalnost sta nizki, prav tako disciplina in ubogljivost.

Kot reakcija na pretirano avtoritarnost v razredu se je pred desetletji po svetu uveljavljala laissez faire vzgoja, a kmalu je prevladalo prepričanje, da ne pripravljamo otrok na življenje, ki jih čaka zunaj šolskih klopi.

K zlonu avtoritarne in razcvetu demokratične šolske vzgoje pa niso pripomogli samo dobri nameni in pobožne želje učiteljev, pedagogov, psihologov, družboslovcem in tudi prosvetnih oblasti. Razlog je mnogo globlji. Demokratično vzgojo namreč terja prihajajoče stoletje.

Danes si vsaj v obrisu predstavljamo, kakšno bo 21. stoletje. Zdi se, da bo izgubil razred fizičnih delavcev. V tovarnah bodo delali računalniško vodeni stroji, avtomati in roboti. Ljudje se bodo predvsem ukvarjali z razvojem. Silno se bodo razvile terciarne dejavnosti, npr. znanost, zdravstvo, šolstvo itn. Takšna prihodnost pa zahteva zelo samostojne in ustvarjalne ljudi. S konformisti bi bila nedosegljiva.

Sole ponavadi capljajo za družbenimi potrebami. Medtem ko družba potrebuje množično ustvarjalnost, šole še zmeraj dajejo množice povprečnežev. Za učitelje starega kova je še zmeraj pomembnejša dobesedna obnova beriva, kot pa, kaj lahko vplete vanj novega. Zato še zmeraj opravljajo naloge za 20. stoletje, ki ne potrebuje tako ustvarjalnih ljudi kot prihajajoče stoletje.

Šolska reforma bi morala zategadelj tako reformirati učitelja in učenca, da se bo dvigala njuna

ustvarjalnost. Avtoritarno vzgojo mora zamenjati demokratična. Vse drugo je drugotnega pomena. Največja napaka Švarjeve reforme je v tem, da ni ničesar prispevala k dvigu ustvarjalnosti.

Den Xiao Ping je dejal, da je vsaka prava reforma začenja kot reforma kadrov. Šolska reforma naj se začenja kot reforma učiteljeve osebnosti. Raziskave so pokazale visoko korelacijo med ustvarjalnostjo učiteljev in ustvarjalnostjo učencev.

Na nekem seminarju me je nekoč neki učitelj vprašal: »Zakaj naj oblikujemo ustvarjalne ljudi, ko pa jih družba ne potrebuje in bodo potem v življenju samo nesrečni?« Govoril sem mu o dolžnostih do ljudstva in se skušal izmazati s podobnimi frazami, vendar sem čutil, da mi ne morem pametno odgovoriti.

Šolstvo je temelj družbe. Če se zamaje temelj, se zamaje družba. Našega temelja pa ne smemo zamajati.

Ali naj potem vztrajamo pri šolah, kot so? Ali naj še naprej proizvajamo poprečnežev, ki že desetletja ohranjajo ta temelj? S tem povečujemo zamudo, da ne bo več znašala 20 ali 30 let, marveč se bo raztegnila na 50 let in več.

50 let za Evropo!

Ali bo po tem času sploh še mogoče ujeti zamujeno? Ali ne bo naša jugobarka za vedno pristala na periferiji Evrope?

Dogajanje v Jugoslaviji nas danes bolj spominja na začetek kot na konec našega stoletja.

Zares, ali 21. stoletje sploh še lahko ujamemo?

VID PEČJAK

IZ STATISTIKE Učitelji v številkah

Maja 1986 je bil v SR Sloveniji opravljen popis pedagoških delavcev v osnovnih in srednjih šolah kot del enotnega popisa teh delavcev v vsej Jugoslaviji. S prispevkom želim bralce seznaniti z nekaterimi izsledki popisa pedagoških delavcev zaposlenih v osnovni šoli. Ker je bilo med popisanimi okoli devet desetih učiteljev, bom v nadaljevanju – ker je tako bolj preprosto – uporabljal le izraz »učitelji«. Pri tem bomo vedeli, da vsak deseti učitelj v resnici ni učitelj, ker ne poučuje.

V vsem povojnem obdobju, z nekaj izjemami, se je število učiteljev v osnovnih šolah v SR Sloveniji iz leta v leto povečevalo. Tako jih je bilo v šolskem letu 1985/86 13675 ali trikrat več kot v š.l. 1945/46. Kako smo k temu drovsko krepili in zboljševali možnosti za vzgojo in izobraževanje v osnovni šoli, kažeza tabdva podatka: V š.l. 1945/46 je

»Osebná izkaznica« povprečnega učitelja, po podatkih iz popisa pedagoških delavcev v SR Sloveniji v letu 1986

Učitelj v osnovni šoli na območju SR Slovenije je v povprečju ženskega spola, torej je učiteljica. Stara je 38 let, poročena, po narodni pripadnosti Slovenka. Stanuje v isti občini in istem kraju, kot je šola, v kateri je zaposlena, tako da prihaja na delo vsak dan le 1,7 kilometra daleč. Zaposlena je za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Poučuje v slovensčini na razredni ali predmetni stopnji. Poučevanje je njen edini poklic. Za opravljanje pedagoškega dela ima ustrezno izobrazbo, ki si jo je pridobila med rednim izobraževanjem na višji šoli pedagoške smeri. Opravljen ima tudi strokovni izpit. Zaposlena je že 14,9 leta od tega 14,5 leta v vzgoji in izobraževanju. Ob delu se ne izobražuje, je pa družbeno-politično dejavna na šoli. Poučuje v petih oddelkih in z učenci preživi v razredu 19 ur na teden. Za svoje delo je prejela v letu 1985 povprečni mesečni osebni dohodek 60202 din. Z njim si je leta 1985 lahko kupila 752 kg krompirja, kasneje pa vedno manj.

v povprečju prišlo na enega učitelja 34 učenca, na vsaki šoli pa so bili zaposleni 4 učitelji. V š.l. 1985/86 je en učitelj poučeval povprečno 17 učencev, na vsaki šoli pa je bilo zaposlenih povprečno 16 učiteljev. Ta ugodna razmerja smo dosegli ne le z živahnim zaposlovanjem učiteljev, temveč tudi z zmanjševanjem števila osnovnih šol. V zadnjih štiridesetih letih smo v SR Slove-

v redni osnovni šoli so bili v popisu zajeti tudi učitelji v osnovnih šolah za odrasle. Zato podatki popisa prikazujejo nekoliko več učiteljev, kot kaže število iz rednih letnih poročil. Približno enak odstotek osnovnošolskih učiteljev poučuje na razredni in na predmetni stopnji. Štirje odstotki učiteljev pa poučujejo na obeh stopnjah. Glede na podatke popisa bi lahko rekli, da je poklic učitelja ženski poklic. Kajti med opazovanimi je bilo kar 11836 ali 83,8 % žensk. Da se moški zelo neradi odločajo za učiteljski poklic, potrjujejo podatki o vpisu srednješolcev na pedagoško usmeritev, kjer je bilo v š.l. 1984/85 od 4987 vpisanih kar 4472 ali 89,7 % učenec, v prvem letniku pa celo 91,1 %. Podobno razmerje je tudi na pedagoških akademijah.

Učitelji v slovenskih osnovnih šolah so povprečno mladi. Vsak peti učitelj je star od 25 do 29 let, več kot polovica (57 %) jih je mlajša od 40 let, učiteljev starih nad 50 let pa je komaj 15 %. Družinske skupnosti, v katerih je vsaj eden od zakoncev učiteljev, so dokaj trdne. Razvezanih je komaj 4 odstotke učiteljev. Vendar je ta delež za nekaj desetink odstotne točke večji kot pri vsem prebivalstvu ob popisu 1981. Ob popisu učiteljev so bili trije od štirih poročeni, 17,2 % jih je bilo samskih, slaba dva odstotka pa vdovelih. Med vdoveliimi učitelji je kar 96,2 % žensk. To ni presenetljivo, saj vemo, da živijo ženske povprečno nekaj let dalj kot moški.

Narodnostna sestava učiteljev v slovenskih osnovnih šolah je dokaj preprosta. 94 odstotkov učiteljev je Slovencev. Ostalih 6 odstotkov učiteljev sestavljajo pripadniki drugih narodov in narodnosti iz vsih jugoslovanskih družbenopolitičnih enot. Med njimi je največ Srbov (153 ali 1,1 %). Na vprašanje o učenem jeziku, v katerem opravljajo delo, je 98,5 % učiteljev odgovorilo, da poučujejo v slovensčini. Podatki kažejo, da vsi učitelji ne poučujejo v jeziku, ki je njihova

materinščina. Tako je v slovensčini poučevalo poleg Slovencev še 143 Srbov, 118 Hrvatov, 22 Črnogorcev, 14 Makedoncev, 5 Muslimanov, 14 Madžarov, 9 Italijanov, 4 Čehi in 4 Albanci. Osem Slovencev pa je poučevalo v srbohrvatskem jeziku, deset v italijanskem, 39 v madžarskem in 7 v slovenskem in madžarskem jeziku. Ustrezno izobrazbo za poučevanje v osnovni šoli je imelo 92,1 % učiteljev. Večina ali 74,0 % vprašanih je pridobila ustrezno izobrazbo med rednim izobraževanjem na šolah, ki smo jih v preteklosti imenovali šole za izobraževanje učnega osebja ter na višjih in visokih šolah pedagoške smeri. Večina učiteljev s srednjo izobrazbo ima dokončano učiteljsko ali pedagoško gimnazijo. Med učitelji z višjo izobrazbo pa prevladujejo diplomanti pedagoške akademije za smeri razredni pouk, matematika in fizika, zgodovina in zemljepis, biologija in kemija ter telesna vzgoja. Skoraj vsak peti učitelj si je ustrezno izobrazbo pridobil med poučevanjem. Izobrazbena sestava osnovnošolskih učiteljev se v zadnjih desetih letih hitro izboljšuje. Odstotek učiteljev z neustrezno izobrazbo se je od šolskega leta 1976/77 do 1985/86 zmanjšal za dvakrat. To pa, kot kaže, ne vpliva na učni uspeh učencev, saj se odstotek uspešnih v zadnjih letih znižuje. Ker je slovenski učitelj povprečno še mlad, tudi delovnih izkušenj še nima veliko. Tako je imelo do pet let skupne delovne dobe 23,9 % učiteljev, do 10 let delovnih izkušenj pa 41,7 % učiteljev. Pomembnejše od skupne delovne dobe so delovne izkušnje, ki si jih je učitelj pridobil pri vzgojno-izobraževalnem delu v šoli ali v drugih vzgojno-izobraževalnih organizacijah. Ob popisu je imelo 44 % učiteljev do deset let delovnih izkušenj pri vzgojno-izobraževalnem delu. Učitelji s srednjo izobrazbo so imeli povprečno 16 do 25 let delovnih izkušenj v tej dejavnosti, učitelji z višjo ali visoko izobrazbo pa polovico manj. Veliko

Slovencev opravlja poleg rednega dela v organizacijah združenega dela še kako dejavnost popoldan in si tako izboljšuje družinski proračun, večini učiteljev pa to ni omogočeno. Pogosto so s šolskim delom obremenjeni tudi doma, zato ni čudno, da je dodatno zaposlen le okoli odstotek učiteljev. Verjetno se učitelji iz istega vzroka le izjemoma odločajo za študij na podiplomski stopnji. Ob popisu dobra desetina učiteljev ni imela niti opravljenega strokovnega izpita.

Učitelji v enem tednu opravijo skupaj več kot 273000 ur vzgojno-izobraževalnega dela od tega 7,3 % ur z neustrezno izobrazbo. Najmanj usposobljeni so učitelji pri predmetu tehnična vzgoja. Pri tem predmetu je bilo opravljenih 29,9 % ur z neustrezno izobrazbo, sledijo glasbena vzgoja (26,6 %), družbeno-moralna vzgoja (25,8 %), srbohrvatski jezik (24,4 %), gospodinjstvo (21,0 %) itn.

Znano je, da učitelji s svojim osebnim dohodkom, ki ga dobijo za opravljanje nedvomno izredno pomembnega družbenega dela, niso najbolj zadovoljni. Za svoje nezadovoljstvo imajo tehtne razloge, saj družba namenja za vzgojo in izobraževanje čedalje manj denarja. Posebno ogrožene se počutijo zaradi zmanjševanja kupne moči svojih osebnih dohodkov. Socijalni položaj učiteljev se je od leta 1978 v resnici precej poslabšal. Npr. leta 1978 so lahko s svojim povprečnim mesečnim osebnim

dohodkom v višini 6851 din kupili 1212 kilogramov krompirja, leta 1985 pa le še 752 kg, pri čemer se je njihov nominalni osebni dohodek povečal za devetkrat. Še ena primerjava: V letu 1978 so morali učitelji za 1 kilogram krompirja delati 4 minute, v letu 1985 pa 6,4 minute. Življenjska raven se je sicer bolj ali manj poslabšala vsem kategorijam zaposlenih, vendar so v istih letih, npr. delavci v finančnih in bančnih storitvah, lahko kupili za povprečni mesečni osebni dohodek 1318 kg oziroma 829 kg krompirja, čeprav je v tej dejavnosti izobrazbena sestava zaposlenih povprečno vsaj za eno stopnjo nižja. Posledice neustreznega družbenega odnosa do učiteljskega poklica se morda že kažejo v poslabšanju splošnega učnega uspeha učencev, ki se je od leta 1978 do 1985 zmanjšal za odstotno točko.

Vendar se število učiteljev, ki odhajajo v bolj plačane službe, manjša. V letu 1975/76 je npr. šolo zapustilo 1406 ali 12,9 % učiteljev, med njimi vsak tretji z neustrezno izobrazbo. V šolskem letu 1985/86 pa je šolo zapustilo 565 ali 4,1 % učiteljev, med njimi vsak četrti z neustrezno izobrazbo. Polovica se jih je ponovno zaposlila v vzgojno-izobraževalni organizaciji.

Učitelji v slovenskih osnovnih šolah predstavljajo slaba dva odstotka vseh delavcev v združenem delu v SR Sloveniji.

TOMAŽ MANČIN

● 30-letnica Srednje šole za gostinstvo in turizem na Bledu

Šola je v svojem razvoju dosegala vzpone in padce, ki so bili zrcalna podoba gospodarskih in političnih gibanj v domovini. Kljub težavam je šola doslej zapustilo več kot 1500 kuharjev in natakarjev. Prvo leto je šolo obiskovalo le 25 učencev, danes pa jih je 442. Ščasoma povečani vpis je povzročil, da je šola začela v veliko prostorsko stisko, sicer pa je po več selitvah in reorganizacijah še vedno v neprimerni stavbi stare osnovne šole, v kateri sta poleg šestih klasičnih učilnic le dva kabinetna za pouk strežbe in kuharstva. Učiteljem šole želimo, da bi prihodnjo okroglo obletnico praznovali v novih in ustrezno opremljenih prostorih.

nove
knjige

Predavajmo z miselnimi vzorci

Marija Gabrijelčič, DZS, Ljubljana 1988

Spodbud in zamisli za učiteljevo delo ni nikoli preveč. Iz prakse vemo, kako radi posegajo učitelji zlasti po taki strokovni knjigi, v kateri avtor povezuje pedagoško teorijo z učiteljevimi deloma, katere vsebina je blizu njegovi praksi. Eno takih del, ki si zaslužijo, da ga posebej predstavimo, je nova knjiga pedagoginje Marije Gabrijelčič **Predavajmo z miselnimi vzorci**. Avtorica se tudi tokrat ni izneverila tematični, ki jo preučuje že več let. Mnogi učitelji poznajo njeno prvo delo **Učimo se z miselnimi vzorci** (DZS 1985).

V uvodnem delu spoznamo avtorico kot vztrajno mentorico učencem, predavateljico učiteljem po Sloveniji, bistro zapisovalko zanimivih zamisli, podatkov, ki jih je slišala po radiju, v šolah ali prebrala v dnevnem časopisu in v strokovni literaturi. Ko predstavi miselne vzorce in jih tudi sama pogosto uporabi, je videti, kot da je vse zelo preprosto, kot da miselne vzorce lahko vsakdo uporablja zmeraj in povsod. Pa ni. Avtorica sama ugotavlja, da »nobena stvar ni tako dobra, da se ne bi mogla skaziti« in opozarja na napačno rabo ali pretiravanje v rabi miselnih vzorcev. Nato pa svetuje, kako uporabiti miselne vzorce pri zapisovanju predavanj, radijskih in televizijskih oddaj, intervjujev, pri izpisovanju iz strokovne literature, pri načrtovanju dela, zbiranju mnenj, stališč, predlogov, pri pouku in pri individualnem delu. V naslednjih poglavjih so predstavljeni zgledi predavanj, kot jih je avtorica pripravila in izvedla. Najprej spoznamo **predavanja za učence**. Dolenjskim šolarjem različnih starosti, predvsem osnovnošolcem, je avtorica s pomočjo miselnih vzorcev predavala o učenju, branju, domačih vajah, o delu z učbenikom, o učenju in pozabljanju, o dejavnih uspešnih učenju, in ta predavanja lahko prebiramo tudi bralci knjige. Več kot le sama predavanja, ob besedilu zaslužitimo tudi odzive šolarjev, razberemo avtoričina razmišljanja o odzivih na njene besede.

Najobsežnejša in po vsebini zelo raznolika so **predavanja za učitelje**. Zapisana so avtoričina predavanja o sodelovanju učiteljev s starši, o domačih vajah, obremenjenosti učencev, taksonomiji vzgojno-izobraževalnih smotrov, o preverjanju in ocenjevanju, o pomenu govora, govornem razvoju in učiteljevem govoru v šoli in o tremi. Ponašajo jih zapisi miselnih vzorcev ter mnoge pripombe in misli avtorice o odzivnosti učiteljev in njihovih vtihih s številnih predavanj. Vsebinsko pozivljajo literarni zapisi otrok, avtoričina podoživljanja srečanj z mladimi v vzgojni

posvetovalnici, sprotno pa poslušalce (bralce) opozarja tudi na strokovno literaturo, ki bo učitelju dopolnila njegova spoznanja.

V zadnjem delu prebiramo še **predavanja za starše**, in sicer: razvijamo veselje do branja, kako pomagamo otroku pri učenju, prosti čas naših šolarjev.

Knjiga tako predstavlja bogate izkušnje pedagoga praktika, ki je globoko prepričan v smiselnost učenja in razmišljanja po sistemu miselnih vzorcev ter želi s to tehniko seznaniti zlasti učitelje in učence. Ne le seznaniti, vplivi sežejo dlje, vse do stopnje, ko učitelji in učenci miselne vzorce uporabijo pri poučevanju in učenju ali samoizobraževanju. Po naslovu: sodeč bralec pričakuje vrsto navodil, kako predavati z miselnimi vzorci. Avtorica daje več: predstavi celotno vsebino predavanja, ki ga je namenila ali učencem ali učiteljem ali staršem. Bistvo predavanja oblikuje v miselni vzorec v pomoč sebi – predavatelju, ter za večjo nazornost in preglednost poslušalcem. Včasih morajo poslušalci spremljati predavanje in ob koncu (ali sproti) vsebino preoblikovati v miselni vzorec. Pasivne poslušalce spremenja v dejavne. Tako mimogrede preberemo, kako odgovorno se je treba pripraviti na predavanje, kako pomemben je čas, ki ga izberemo za takole izobraževanje, kako predavatelj ne sme podcenjevati poslušalstva ipd. Bogastvo avtoričine pripovedi se skriva v zapisih o številnih srečanjih z ljudmi (učenci, učitelji, starši) in njihovih razmišljanjih. Učiteljem, pedagoškim delavcem nasploh je lahko za zgled njeno skrbno in načrtno spremljanje pedagoške prakse, zapisovanje dogodkov, zbiranje mnenj, ki je avtorici omogočilo, da je mnoge svoje trditve jasno utemeljila in podkrepila. Odlika zapisanih predavanj je v tem, da se v njih vsebina prepleta s metodo, miselni vzorci so tu uporabljani kot ogrodje, opora, da z njimi avtorica predstavi svoja razmišljanja. Bralec v besedilu ponovno prebira nekatere temeljne človeške resnice, ki se jih v današnjem času premalo zavedamo.

Knjiga **Predavajmo z miselnimi vzorci** je imeniten priložnik, namenjen učiteljem, šolskim pedagogom in psihologom pa tudi vodstvenim delavcem v šolah. V pomoč bo študentom pedagogike in vsem, ki jim je blizu vzgojno-izobraževalno delo. Bralec bodo hkrati z vsebino sprejemali tudi preprosto in učinkovito metodo in tehniko: delo z miselnimi vzorci. Spodbudne misli knjigi na pot je zapisala dr. Barica Marentič Požarnik.

MARIJA VELIKONJA

Jezikovni vozli

Berta Golob, založba Borec, zbirka Liščki, Ljubljana 1988

Letos nas je Berta Golobova veselo presenetila kar dvakrat – spomladi z Igrarijami, besednimi čarovnijami, pozno jeseni pa so pri založbi Borec izšli v zbirki Liščki njeni **JEZIKOVNI VOZLI** z ilustracijami Marijana Mančka (ta je ilustriral že njene **ŽIVE BESEDE IN SPOROČANJE**...). Če sta ti slovenski jezik in slovnica pri srcu, knjigo z nasmehom in veseljem vzameš v roke in se potopiš vanjo – preprosto, hitiš od poglavja do poglavja in ugotavljaš, da pisateljica domišljija nima konca. Iz nje vro ideje. Še tako »teško in zoprno« snov popestri z nenavadnimi primerjavami – občutek imaš, da gleda na jezik in slovnico iz drugega, lažjega in veliko bolj prijetnega zornega kota in nenadoma si zaželiš, da bi tale njena knjižica zamenjala suhoparne šolske učbenike slovenskega jezika z neskončnimi dolgočasnimi vajami. Ker pa to verjetno ne bi šlo, si le zaželimo, da bi letos znal dedek Mraz med vsemi mogočimi knjigami najti tole pravo, ki bo otroke ob zabavnem branju veliko naučila, ne bi da bi se tega sami zavedali. Želimo si tudi, da bi našla pot do tovarišic v šolah, da nam bo ob letu lahko znova pripravila kako presenečenje.

NEDA ISAKOVIČ

Pa te imam

Martin Gardner, DZS, Ljubljana 1988

Knjiga Martina Gardnerna je že tretja knjiga v zbirki Z logiko v leto 2000, ki jih je izdala Državna založba Slovenije do zdaj. Če k tem trem prištejemo še knjigo R. Smullyana Alica v deželi ugank, ki je izšla še pred tem zunaj zbirke, imamo v Sloveniji tako že četrto knjigo za tiste, ki niso strokovnjaki v logiki, razumljivo podaja logične in matematične uganke, naloge in probleme. Te uganke idr. segajo od najpreprostejših do takšnih, ki jih lahko scela obvladajo le strokovnjaki, bodisi logiki, matematiki ali filozofi. Prve tri od omenjenih del so bile knjige Raymond Smullyana, že pogovorno znanega avtorja zbirk logičnih uganek in nalog, ki naj pripomorejo k učenju logičnega mišljenja in k njegovi logični kulturi.

Podoben kot Smullyan je tudi Martin Gardner zelo znan in uveljavljen avtor logično-matematičnih poljudnih knjig, zlasti knjig o logičnih in matematičnih problemih vseh vrst. Bolj kot Smullyan gradi na matematičnih zgledih in na matematičnih paradokseh, vendar se tu in tam tematika knjig obeh avtorjev tudi prepleta. To pa ne zmanjšuje Gardnerjeve izviritosti kajti ta avtor ima povsem svoj prijem. Kratke in zabavne zgodbe, ki pojasnjujejo različne paradokse, dopolnjuje z razlagi teh paradoksov. Pri tem napreduje po vrstnih paradoksov, in to od lažjih k težjim. Pri nekaterih kar odkrito pove, da so še zdaj nereseni ali ne povsem rešeni. Zgodbe so največkrat kratki dialogi več oseb, in so tudi zanimivo ilustrirane.

Gardner začenja najprej pri logičnih paradokseh, kot so paradoks o lažnivcu, o množicah, o neskončnem ponavljanju in prav takšnih nadaljevanjih o napovedih itd. Ponokod razloži tudi logične teorije za njihovo rešitev, kot je npr. teorija tipov in teorija metajezikov. Vse pojasnjuje jasno in preprosto. Nato preide k paradoksom o številih, najprej govori o celih številih, nato o ulomkih in seveda o neskončnosti. Uspešno pokaže, da končnost ni nič manj »paradoksalna« kot neskončnost. Sledijo poglavja o geometriji (npr. paradoksi nemogočih teles, o fraktalnih krivuljah, nekaj topologije itn.), o verjetnosti in o statistiki in na koncu še o času. Pri nekaterih paradokseh opozori na njihovo globljo filozofsko naravo in na morebitne poprejšnje poskuse njihovega reševanja. Tako mimogrede vpeljuje tudi v filozofijo, ne le v logiko in matematiko.

Gardner zna biti obenem poučen in zabaven, nikoli suhoparen in dolgočasen. Izogiba se pretiranemu »poučevanju«, bralec pušča čas in prostor za razmišljanje. Presenetiti ga zna ob vsaki priložnosti. Ko bralec napreduje po knjigi, se časoma odkriva tudi globlji smisel poprejšnjih paradoksov in s tem njihove podobnosti in razlike. Tako morda ugotovi, da je le malo lahkih »paradoksov« (vsaj ne takšnih »prvih«, ki niso le plod miselnih ali računskih napak). Ni potrebno, da ima bralec kakšno posebno poprejšnje znanje, da bi lahko razumel Gardnerjeve predstavitve in rešitve paradoksov iz knjige, največkrat pa je treba kar veliko znanja in sposobnosti, da te paradokse zares razumemo in jih rešimo v vsej splošnosti. Velikokrat tega ne zmorejo niti največji logiki in matematiki. A nič zato.

Knjiga ni napisana zato, da bi iz nas naredila učne logike in matematike, temveč naš želi privlačno seznaniti s temeljnimi logičnimi prijemi, ki jih uporablja sodobna znanost, zlasti matematika in logika. S tem bralec mimogrede vpelje v te znanosti, pri

nekaterih, ki jih zaveda bolj zanima, pa zapusti globljo sled. Morda se bo kdo od njih tudi odločil za študij logike ali matematike, in se potem s takšnimi in podobnimi nalogami sistematično ukvarjal. Mnogi od paradoksov, ki jih navaja in rešuje Gardner v svoji knjigi, so standardni in temeljni del sodobnih logičnih in matematičnih teorij, torej imajo načelen in globok teoretični pomen, ki najbrž nikoli ne bo povsem izčrpan. Vsak rod logikov, matematikov, fizikov idr. jim bo dal novo podobo in odkril nov zorni kot, na srečo pa jih nikoli ne bo »pregnal« iz znanosti.

Tako pridemo do novega, končnega »paradoksa« filozofske narave, ki je na them navzoč tudi v Gardnerjevi knjigi: namreč da si znanstveniki na svojo moč prizadevajo »rešiti« znanje in neresene paradokse (ali »se jih rešiti«), zlasti t.i. antinomij, obenem pa bi bili najbolj presenečeni in pretreseni, če bi odkrili, da ni nobene paradoksa več (ali nobene nove vrste paradoksov). Potem bi se namreč lahko znanstveno delo ustavilo, saj ne bi vsebovalo nobenih bistvenih problemov, ki bi zahtevali prenovno dotedanjega vedenja. Bistveni problemi pa rastejo iz resničnih ali navidezno paradoksov in antinomij, to smo do zdaj že spoznali v različnih znanostih. Prav takšen položaj pa bi bil sam po sebi nov paradoks ali antinomija. Tako po vsej verjetnosti paradoksov ni ne konca ne kraja, kot ni ne konca ne kraja človekovemu raziskovanju. Gardner sam pa tudi Smullyan sta napisala že veliko knjig o paradokseh in jih še pišeta in zdaj se, da je tudi njuna ustvarjalnost kazalnik neskončnosti tematike, ki se jo lotevata.

Dobro je, da smo tudi Slovenci dobili prevod Gardnerjeve knjige, saj je to danes že klasično delo in jo imajo za sestavni del učnega in pedagoškega gradiva za pouk logike in matematike na vseh stopnjah. Učitelj le redko kje lahko bolj spodbudi učence, dijake ali študente za matematiko, kot če jim snov ponazorimo s kakšnim primernim paradoksom, skozi zanko, ki si jo slušatelj tako rekoč sami zataknejo okrog vratu, če sledijo nekaterim premislim in logiki. Rešitev iz zanke ponavadi zahteva prepoznavanje neupravičenih miselnih korakov in prave narave problema. To pa jim hkrati omogoči globlji vpogled v teorijo, ki stoji za temi problemi ali v prijeme in metode logike in matematike, ki so potrebni za njihovo pojasnitev. Ker Gardner podaja snov zelo urejeno in postopno, lahko učitelj ali predavatelj zlahka izberejo primeren oreh, ki pomaga osvetliti kakšno poglavje matematike ipd. Nekateri problemi so razumljivi že osnovnošolcem, tako da ni omejitve za stopnjo pouka in izobrazbe, če želimo uporabiti to knjigo.

Seveda pa lahko Gardnerjevo knjigo prebiramo tudi sami za svojo spodbudo k bolj poglobljenemu in pretanjenemu logičnemu razmišljanju in za razvedrilno. Prav to je njen glavni namen, saj je namenjena širokemu krogu bralcev in povečanju kulture logičnega razmišljanja med ljudmi. Ta kultura je bistveni del sodobnega »razuma«, še zlasti če ta danes živi v navezavi z računalniki, z umetno inteligenco ipd. Zato Gardnerjevo knjigo toplo priporočam čim več bralcem, zlasti mladim, obenem pa moram spet izreči zahvalo založbi, ki vztrajno nadaljuje z zbirko Z logiko v leto 2000 in tu nedvomno prebija led. Tudi ta knjiga je lepo prevedena, prevedla jo je Tamara Bohte. Upamo, da se bo ta zbirka še nadaljevala.

ANDREJ ULE

Celjski zbornik 1988

Kulturna skupnost občine Celje 1988, 328 str.

Ta ugledna domoznanska periodična publikacija – izhaja že od leta 1951 – prinaša tudi letos dokaj bogato gradivo iz kronike dogodkov in oseb ožjega in širšega celjskega okolja, hkrati pa združuje raziskovalne potencialne celjskih strokovnjakov, ki bi sicer neopazno napravili marsikak talent le na kruhoborski tlaki.

Središčno razpravo je napisala Alenka Kocuvan Polutnik, in sicer Dvorišče in vrtovi starega mestnega jedra Celja (str. 73-144), ki je sicer priredba njene magistrske naloge. Kocuvanova z zvezi s prenovno staro mestnega jedra dokazuje, da je v mestu dovolj odprtega prostora, ki ponuja kakovostno več kakor odprti prostor v novjših soseskah. Pisca tih vrstic so posebno pritegnile razprave, ki so kakorkoli povezane z literarno preteklostjo, kot so npr. Martina Silvestra Medklujskih sestaneč jugoslovanskih Penklubov v Celju in Rogoški Slatini (1938), Božene Orožen o Davorinu Ravljenu (1898-1965), pisatelju in znanem prevajalcu, ki pa ga je prezrl leksikon CZ Slovenska književnost, Vladimira Šlibarja o člankih Alme M. Karlin (1889-1950), pisateljici in popotnici, ki je opisala svoje vtise s poti okoli sveta med leti 1920 in 1928 v Cillier Zeitung; svojevrsten pa je spis Antona Šepetavca, ki izizvalno razpravlja o trivialni literaturi in Slovincih ter o Karlu Mayu, ki je menda leta 1907 kar štirikrat bival v hotelu Imperial na Dobrni. Seveda so zanimivi tudi sestavki o šolstvu, glasbeni dejavnosti, zgodovini NOB, raziskovalno-razvojni dejavnosti v celjski industriji itn., posebno govorna pa je biografija naloge učenec osnovnih in srednjih šol, ki razkriva, da je raziskovalna dejavnost celjske mladine živa in tvorna, kar dokazuje tudi zagnanost njihovih mentorjev. Ta usmerjenost celjske mladine v prihodnost bralec še posebej razveseljuje.

(1898-1965), pisatelju in znanem prevajalcu, ki pa ga je prezrl leksikon CZ Slovenska književnost, Vladimira Šlibarja o člankih Alme M. Karlin (1889-1950), pisateljici in popotnici, ki je opisala svoje vtise s poti okoli sveta med leti 1920 in 1928 v Cillier Zeitung; svojevrsten pa je spis Antona Šepetavca, ki izizvalno razpravlja o trivialni literaturi in Slovincih ter o Karlu Mayu, ki je menda leta 1907 kar štirikrat bival v hotelu Imperial na Dobrni. Seveda so zanimivi tudi sestavki o šolstvu, glasbeni dejavnosti, zgodovini NOB, raziskovalno-razvojni dejavnosti v celjski industriji itn., posebno govorna pa je biografija naloge učenec osnovnih in srednjih šol, ki razkriva, da je raziskovalna dejavnost celjske mladine živa in tvorna, kar dokazuje tudi zagnanost njihovih mentorjev. Ta usmerjenost celjske mladine v prihodnost bralec še posebej razveseljuje.

S. Š.

NOVOSTI V ZBIRKAH MK

Sledi, Biseri in Pet prijateljev

Letos je začela pri založbi Mladinska knjiga izhajati zbirka besedil, ki naj bi pomagala ohranjati zgodovinski spomin iz mladostnikovega zornega kota. To je še posebno pomembno zato, ker se zgodovinska razsežnost čedalje bolj izgublja tudi v vzgojno-izobraževalnem procesu. Zgodovinski spomin obsega vedenje pa tudi spomine piscev, prepletene z dokumentarnim gradivom preteklega ali polpreteklega časa.

Likovno so knjige povečini zasnovane tako, da ima vsaka v sredini slikovno prilogo, ki ponazarja vsebino.

Eno izmed prvih, ki so izšle v zbirki, je **Deček v jabolki**, je napisal Manko Golar. To so v resnici z otroškimi in mladostniškimi pogledi prepleteni in izoblikovani pisateljevi spomini na znanee osebe iz slovenske kulture, osebe, ki jih poznamo zgolj po podobah iz javnega življenja; v tej knjigi pa se nam kažejo z malo znane strani, takšne, kakršne so bile v zasebnem življenju, v prijateljevanju. Tako se knjiga spleta v niz črtic o pisateljih, skladateljih, likovnikih, igralcih nekega obdobja; njen najobsežnejši del pa je namenjen podobi pisateljevega očeta, pesnika Cvetka Golarja. Po svoje je zanimiva tudi naslovnica: na njej je slika Frana Klemenčiča Deček z jabolki, ta deček pa je nihče drug kot Manko Golar v otroških letih.

V naš kulturni spomin polpozabljenih, deloma zabrisanih ali pa malo znanih tem spadajo eseji o likih iz slovenske mitologije **Med bogovi in demoni**, Alenka Goljveček jih približa z literariziranimi eseji, ki se zahtevnostno stopnjujejo. Knjiga prinaša zbir besedil, objavljenih v reviji Kurirček, tokrat pa so prvokrat zbrana v celostni podobi, primerni tako za zahtevnejše kot manj zahtevne bralce. Opremljena so z referenčnim kazalom in pospremljena s študijo Borisa A. Novaka, ki

IZŠEL JE DRUGI ZVEZEK

Enciklopedije Slovenije

V založbi Mladinska knjiga so držali objubo. Tako je v teh dneh, ob letu, izšel drugi zvezek Enciklopedije Slovenije (od C do D), ki obsega slovenski zgodovinski, politični, družbeni, kulturni razvoj, gospodarstvo in še marsikaj. Drugi zvezek so financirali v založbi, pomagala pa so jim tudi posojila Ljubljanske banke. Bojijo pa se, da tretje knjige ne bo, če ne bodo dobili več družbene pomoči.

Druga knjiga je nastajala nekoliko drugače od prve: gradivo so namreč začeli obdelovati in pripravljati računalniško. Pisce enciklopedije so začeli bolj zavzeto sodelovati, napoveduje pa se že tudi rod mlajših sodelavcev. Razširjeni krog bo omogočil, da se bodo lahko starejši še bolj poglobljeno ukvarjali z zahtevnejšimi temami in pri tem uporabili tudi svoje izkušnje.

Kot pravijo v založbi, bodo pri-

obravnavajo odnos med racionalistično in mitološko mislijo in postavljajo tezo, da mitologija ni predstoppna racionalistične misli, ampak je posebna predstoppna razumevanja sveta.

Zgodba avtoričine zgodnje mladosti v ljubljanskem predmestju Poljane je podoba sveta, ki ga ni več. Pisateljica **Marija Vojnovič** skuša v Hiši št. 15 spregovoriti iz preteklosti, o mladosti, ki jo je sama doživljala v tej hiši. Posebna kakovost dela je, da prikaže resničnost zelo avtentično, brez lažnih literarnih pretenzij in idealiziranja. Nekoliko se približuje etnološkemu pisanju obenem pa skuša pričarati čas svoje mladosti.

V prevodu Savine Zwitner je v zbirki Biseri, ki je prišla na trg v spremenjeni zunanji opremljeni, izdelano delo klasičnega judovskega pripovednika **Isaaca Bashevisa Singerja**. Pod naslovom **Moč svetlobe** smo tako dobili v slovensčino prevedeno delo iz njegove mladinske proze. To je bivanjska proza, z močnim odsevom mitologije v otroški duševnosti z zelo močno navezanostjo na judovsko kulturo, iz katere izhaja avtor na njene verske običaje, moralne vrednote in ljudsko izročilo. V tej knjigi je predstavljen izbor iz knjige *Stories for Children*, primeren za bralce zelo različne starosti – od osnovnošolcev pa do odraslih.

Naj mimogrede omenimo še zdelo serijo knjig pisateljice **Enid Blyton-Pet prijateljev**, pet med seboj vsebinsko sicer nepovezanih knjig, ki pa jih povezujejo nastopajoče osebe. Tokrat je izšla prva knjiga iz te zbirke **Pet prijateljev na otoku zakladov**. Videti je, da bodo knjige iz te zbirke zgolj lahko tona branje, ker pa so zabavne, napete in polne dogodivščin, so jih menda otroci zelo dobro sprejeli.

VLASTA KUNEJ

prave za nadaljnje delo potekale enotni zasnovi; le tako se bo lahko pokazala celotna podoba enciklopedije, ki potrebuje zaradi svoje moške narave več časa, da se pokazata njena zasnovata. V tem času pa očitno, da bodo potrebni dodatni zvezki in spopolnjen geslovnik.

Že v prvem zvezku zasnovana izvirna načela so v drugi knjigi izoblikovana boljše in skladneje, vse skrbno so namenili sinteznim geslom njihovi strukturalni ravni. Pomembno ponazorilo je tudi obilno črno-belega in barvnega gradiva, spremlja 1093 gesel.

Pri založbi upajo, da so tako ponudili bralecem informacije v dovolj kakovostni in prikupni podobi in da bodo tudi ta knjiga vsaj tolikokrat prebrana in prebrana, kolikokrat je bila prva.

V. K.

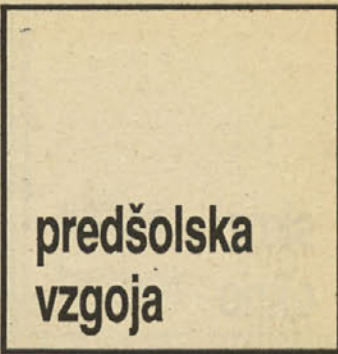
Zbornik ob jubileju mariborske pedagoške šole

Srednja šola pedagoške in kulturne usmeritve Maribor, nadaljevala nekdanjega učiteljskega, je prirredila proslavo ob 125-letnici pedagoške šole in izdala zbornik (182 str., nakl. 1100 izv., cena 10.000 din), ki so ga napisali učitelji in učenci te šole. Zbornik ima tri dele: v prvem so popisani poglavitni mejniki šole do konca prve svetovne vojne, med vojnima in po osvoboditvi, v drugem so utrinki iz življenja in dela učiteljev in učencev, njihovi spomini in literarna dela, v tretjem delu pa so popisani učitelji od leta 1945 do 1988 in absolventi šole.

V prvem delu zbornika je bogato gradivo ne le za zgodovino mariborske šole, ampak tudi za zgodovino slovenskega šolstva nasploh, in sicer zaradi posebnega položaja šole, ki ga je imela v naši narodni zgodovini. Učiteljske je bilo namreč ustanovljeno tik pred dobo taborov, v času čedalje bolj zagrinjenega germanizacijskega delovanja Šulvereina in Südmarke. Tedaj se je začel žilav boj za sloven-

ski jezik, pa seveda trd boj rodoljubov, da bi bilo med učencimi več Slovencev. Zato ni čudno, da je toliko profesorov mariborskega učiteljskega sodeloval v slovenskem pedagoškem gibanju, saj so ves čas delovali v zelo ostrenih narodnostnih razmerah. Tudi seznam izgnanih učiteljev slovenske Štajerske v letu 1941 je dokaj zgorev; okupatorji učitelje skupaj z njihovimi družinami izselil že s prvimi transporti v Srbijo ter Bosno in Hercegovino, da bi tako lažje ponemero slovensko prebivalstvo. Vendar bila volja in moč posvetiti delavcem močnejši in življenje po vojni steklo z novim zagledom. Z mariborskega učiteljskega po drugi svetovni vojni prišli tudi mnogi slovenski pisatelji (Suhačič, Rozman, Kolman, ničeva, Partljič), likovniki (Krnjavec, Čobal, Danč, Golija), igralci (Šugman) in tudi dr. Mirko Krleža, zdajšnji rektor Univerze v Mariboru. To pa samo polje kaže, da je bila šola ustvarjalna zmeraj razgibana.

S. Š.

Bogata bera za predšolsko vzgojo

Prispevek kadrovskih šol

Začetek študijskega leta 1988/89 (obdobje september-november) značuje široka in celostna dejavnost na področju predšolske vzgoje; za se zrcali v številnih strokovnih srečanjih, v katerih sodelujejo strokovne organizacije in skupnosti, učitelji kadrovskih šol in pedagoški delavci v vzgojno-varstvenih organizacijah. Vsiljuje se misel na potrebo družbenega pomena vzgoje, ki se kaže v tem, da iz boja najmanjšega naroda za svojo samostojnost črpa svojo moč in zaščito v boju za »majhnega« človeka, v tem primeru zares najmanjšega predšolskega otroka. V tem sestavku sicer ne nameravam aktualizirati problematike predšolske vzgoje in mesta predšolskega otroka v družbenih razmerjih, omejujem se na obveščanje o aktualnih strokovnih prizadevanjih na tem področju.

Tako lahko označimo kot začetek predšolske strokovne dejavnosti na področju seminar za vodilne in strokovne delavce v Vzgojno-varstvenih organizacijah, ki je v štirih tednih potekal od 15. 9. do 8. 10. 1988. Pripravil ga je Zavod SR za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov za šolstvo, s strokovnimi delavci pa je sodelovalo sedem učiteljev, ki so predstavili aktualne probleme predšolske vzgoje v skupinskih oblikah dela in opozorili na nekatera prečeka vprašanja.

Ob tednu otroka je, pod milo roko, problematičen naslovom Vse otroke, potekal v Celju sejum, katerega »privesek« je bil tudi jugoslovanski posvet na temo: Razvijanje novih oblik vzgojno-varstvene dejavnosti za predšolske otroke. Posvet je pripravila Skupnost otroškega šolstva Slovenije in Zveza prijateljev mladine Slovenije. Uvodni referat je predstavljal predsednik Republiškega odbora za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov, dr. Ludvik Horvat, ki je posvet tudi vodil.

Tretji pomembni shod »predšol-

cev« je potekal v Portorožu, kjer je Skupnost vzgojno-varstvenih organizacij Slovenije od 10. do 12. 11. pripravila VII. strokovni posvet na temo Komunikacija v vrtcu. Organizator je pred posvetom izdal gradivo 74 avtorjev, tako da je posvet potekal v skladu z naslovom, saj so bile zanj značilne predvsem dejavne oblike dela in manj poučevanje.

Če bi poskušali najti skupne imenovalce teh srečanj, prav gotovo ne bi mogli spregledati nekaterih podatkov, povezanih s problematiko konceptskih zasnov vzgoje v vzgojno-varstvenih organizacijah, in v skladu s tem poudarjali potrebo po višji strokovni usposobljenosti pedagoških delavcev v vrtcih. Neposredno s tovrstnimi usmeritvami se povezuje vloga kadrovskih šol ter višješolski program vzgojiteljskih predšolskih otrok (v nadaljevanju VPO), ki ga v Sloveniji izvajata Pedagoška akademija v Ljubljani in Pedagoška fakulteta v Mariboru.

V tem študijskem letu se usposablja za vzgojitelje predšolskih otrok na višji stopnji že peti rod, do zdaj je diplomiralo na obeh šolah 150 absolventov. Študij pa poteka na obeh kadrovskih šolah redno in ob delu.

2. novembra 1988 sta omenjeni instituciji pripravili v Mariboru skupen sestanek, na katerem smo učitelji, ki izvajamo program VPO, obravnavali tele aktualne vsebine:

- evalvacija vzgojno-izobraževalnega programa VPO
- organizacija jugoslovanskega posveta na temo Predšolski otrok med družinsko in družbeno organizirano vzgojo
- raziskovalni programi
- študijska praksa in sodelovanje z vzgojno-varstveno organizacijo in
- sodelovanje učiteljev v pedagoškem procesu na PA Ljubljana in PF Maribor pri programu VPO.

Ob dogovoru za srečanje smo izhajali iz ugotovitve, da je usposabljanje vzgojiteljev predšolskih otrok s tem programom prvo na višješolski stopnji v republiki in ga moramo prav zaradi pomanjkanja tradicije in izkušenj sproti spremljati, kritično vrednotiti in spreminjati. Hkrati ugotavljamo, da ni strokovno utemeljenih dokazov za to, da je program VPO edini program pedagoškega usposabljanja, ki ima naravo višješolskega študija pri nas.

Prepričani smo, da je za kakovostno strokovno delo s predšolskimi otroki treba vzgojiteljem zagotoviti usposabljanje; tega ni mogoče izpeljati v dveh študijskih letih, temveč je že zdaj jasno, da je potreben visokosolski študij. Utemeljitev v prid (ali v zavrnitev) te teze naj bi omogočal raziskovalni projekt o evalvaciji pro-

grama VPO, kadrovskima šolama (PA Ljubljana in PF Maribor) je naloženo, da naredita to evalvacijo, saj je program začasen in terja nujno dopolnjevanje in spreminjanje (najkasneje do leta 1991). Na obeh šolah evalvacijski projekt že uresničujejo. V Ljubljani ga vodi M. Plestenjakova kot raziskovalni projekt, ki je osredotočen na preučevanje in primerjavo učinkovitosti treh dozdajšnjih programov usposabljanja vzgojiteljev (štiritletna vzgojiteljska šola pred usmerjenim izobraževanjem; stari program štiritletne vzgojiteljske šole in nadaljevanje v višješolskem programu VPO; ter novi program štiritletne vzgojiteljske šole in nadaljevanje na višješolskem programu VPO); v projekt ni uvrščen program petletne vzgojiteljske šole). V Mariboru smo leta 1987 ustanovili komisijo (vodi jo B. Brumen), raziskovalni projekt pa zajema razčlenitev vseh sestavin programa VPO (lik vzgojitelja, predmetnik, kadrovski pogoji, smotri, vsebine, literatura, obveznosti študenta), ki so potrebne za usposabljanje vzgojiteljev v tem programu na Pedagoški fakulteti v Mariboru. Izsledke bomo dobili z zbiranjem podatkov in ocen učiteljev, rednih študentov in študentov ob delu, pa tudi s smotno razčlenitvijo vseh izsekov programa VPO. Dogovorili smo se, da si bomo izmenjali nekatere merske instrumente in posamezne prvine evalvacije izpeljali v enotni metodologiji. Izsledki obeh projektov bodo omogočali skupno vrednotenje programa in oblikovanje enotnih stališč in predlogov za spremembe programa.

V razpravi so bili že poudarjeni nekateri problemi v zvezi s programom, ki jih poudarjajo izvajalci (učitelji) po svojih izkušnjah; problem drobljenja in neustreznega obravnavanja naravoslovja, pomanjkanje ur pri številnih predmetih, premalo nekaterih vsebin in ponavljanje drugih, premalo dejavnih oblik dela – povezave s prakso, nesorazmerje med programskimi obveznostmi in financiranjem programa (nastopi pri metodikah), kadrovske težave povezane s tem, da nimamo sistema podiplomskega študija, ki bi posebej usposabljal za predšolsko razvojno obdobje (problem metodik), nekritično prenašanje šolskih spoznanj na predšolsko raven, študentje se učijo – ne študirajo, pomanjkanje učbenikov in strokovne literature, nimamo svojih (slovenskih) reprezentativnih, poglobljenih empiričnih raziskav... Da bi kar najhitreje in v izhodiščih same zasnove aktualizirali temeljno problematiko predšolske vzgoje, je Pedagoška fakulteta v Mariboru – smer VPO spodbudila organizacijo jugoslovanskega posveta na temo: Predšolski otrok med družinsko in družbeno organizirano vzgojo, ki bo 11. in 12. maja 1989 v Mariboru. Kot soorganizatorji so povabljene PA v Ljubljani, Skupnost otroškega šolstva Slovenije in Zavod SRS za šolstvo. Organizacijski odbor je že pripravil razpis posveta, temeljni namen tega pa je medsebojno obveščanje o novih raziskovalnih spoznanjih, seznanjanje z aktualno problematiko različnih strok, ki se ukvarjajo s predšolskim otrokom, in dogovarjanje o temeljnih izhodiščih obrav-

nave do razvojnih sestavin predšolskega otroka.

Učitelji obeh šol smo se tudi medsebojno seznanili z raziskovalnimi projekti, ki potekajo in se dogovorili za sodelovanje. Poudarili smo potrebo po interdisciplinarnih, temeljnih projektih – ti naj bi omogočili višjo znanstvenoraziskovalno raven v predšolski vzgoji. Evidencialni smo tele projekte in njihove nosilce:

- M. Plestenjak: Evalvacija programa VPO (Ljubljana),
- B. Brumen s sodelavci: Evalvacija programa VPO (Maribor),
- P. Praper, D. Rajtmajer, V. Brumec, S. Proje in drugi sodelavci: Struktura, relacije in norme nekaterih morfoloških in motoričnih značilnosti predšolskih otrok,
- B. Brumen: Pojavnost, etiologija in vzgojno obravnavanje odklonskega vedenja otrok v vzgojno-varstvenih organizacijah v Sloveniji s poudarkom na preučevanju agresivnosti pri predšolskih otrocih,
- S. Glažar: Področje naravoslovja,
- B. Kroflič: Področje plesne vzgoje,
- skupina učiteljev PF Maribor: priprava raziskovalnega projekta za področje naravoslovja.

Učitelji smo se strinjali, da je za razvoj predšolske vzgoje posebno pomembno sodelovanje kadrovskih šol z neposrednimi izvajalci – vzgojno-varstvenimi organizacijami. Ta povezava se kaže najbolj neposredno v hospitacijah, nastopih in študijski praksi študentov, razširili pa naj bi jo tudi na druga področja, posebno pri raziskovalnem delu in stalnem izobraževanju. S tem v zvezi pripravljamo v Mariboru priročnik za študijsko prakso, ki bo izšel februarja 1989 in ga sestavljata dva vsebinska sklopa: splošno pedagoški in metodični. Namenjen je mentoricam v vzgojno-varstvenih organizacijah in študentkam.

Ob koncu srečanja smo izmenjali še številne informacije, med temi so pomembnejše tele:

- Poudarili smo, da se premalo pojavljamo kot pisci strokovnih besedil – učbenikov, strokovnih člankov, samostojnih del, prevodov...
- D. Rajtmajer je povedal, da bo kmalu izšel učbenik (prva knjiga) za metodiko telesne vzgoje, drugo knjigo pa bo pripravil skupaj z Vutjem (PA Ljubljana).
- Dogovorili smo se o skupni »zbirki« bibliografskih enot vseh učiteljev PA Ljubljana in PF Maribor v programu VPO.
- Organizirali in spodbujali bomo medsebojne izmenjave predavateljev (posebno strokovna predavanja) pri posameznih predmetih.
- Dogovorili smo se o nadaljevanju sodelovanja in predvideli tudi nekatere vsebinske in formalne prvine.
- Vse to pove, da sta kadrovski šoli zavzeto sodelovali v reformnih tokovih zasnove predšolske vzgoje. Upamo namreč, da se v prihodnje najmanjšim obeta nekaj več kot najmanjši družbene pozornosti, in to ne (še) za 21. stoletje, temveč za zdajšnja leta otroštva, ki bodo takrat za ta rod že preteklost. Vprašamo se lahko, kakšna bo, ko doživljamo »takšno« sedanost.

BOJAN BRUMEN

KOMUNIKACIJA V VRTCU

Mejnik in stičišče teorije in prakse

Skupnost VVO SR Slovenije je v sodelovanju z vzgojno-varstvenimi organizacijami obalnih občin Izola, Koper in Piran pripravila VII. strokovni posvet vzgojiteljc. Na posvetu, ki je potekal od 10. do 12. novembra 1988, se je zbralo nad 400 vzgojiteljc, strokovnih delavcev in strokovnjakov, ki se v različnih ustanovah ukvarjajo s problematiko predšolske vzgoje.

Ko smo pred letom dni začeli vsebinsko in organizacijsko snovati posvet, se nam je postopoma izoblikovala zamisel, ki je počasi dozorevala in prerasla v spoznanje, da morajo imeti najpomembnejše besedo na posvetu vzgojiteljice; te naj iz neposredne pedagoške prakse prikličejo svoje bogate in izvirne izkušnje iz komunikacije.

Komunikacija v najširšem pomenu je temeljno in primarno področje ne le v vrtcu, ampak v vsej družbi in na vseh področjih človekovega delovanja. Samokritično pa moramo priznati, da smo ji do zdaj namenili premalo strokovne pozornosti. Zato smo v skupnosti menili, da je prav, da komunikaciji v vrtcu namenimo VII. strokovni posvet.

Na posvetu smo upoštevali neposredno vzgojno prakso in strokovno obravnavo aktualnih problemov predšolske vzgoje. V ta namen smo zbrali 74 prispevkov vzgojiteljev, svetovalnih delavcev iz vrtcev in drugih strokovnjakov. Prispevki obravnavajo najrazličnejša področja in vrste komunikacije, zato so v gradivu razvrščeni v tele tematske sklope: Govor kot sredstvo komunikacije, konflikti kot sredstva komunikacijskih procesov, Neverbalna komunikacija, Vrtec – šola – krajevna skupnost, Odrasli v vrtcu, Vrtec in starši, Otroci med seboj, Komunikacija v umetnosti in na nekaterih vzgojnih področjih. Nove oblike usposabljanja – temelj kakovostne komunikacije in Splošno o komunikaciji.

Na posvetu smo upoštevali neposredno vzgojno prakso in strokovno obravnavo aktualnih problemov predšolske vzgoje. V ta namen smo zbrali 74 prispevkov vzgojiteljev, svetovalnih delavcev iz vrtcev in drugih strokovnjakov. Prispevki obravnavajo najrazličnejša področja in vrste komunikacije, zato so v gradivu razvrščeni v tele tematske sklope: Govor kot sredstvo komunikacije, konflikti kot sredstva komunikacijskih procesov, Neverbalna komunikacija, Vrtec – šola – krajevna skupnost, Odrasli v vrtcu, Vrtec in starši, Otroci med seboj, Komunikacija v umetnosti in na nekaterih vzgojnih področjih. Nove oblike usposabljanja – temelj kakovostne komunikacije in Splošno o komunikaciji.

Program tridnevnega posvetovanja se je začel z uvodnim predavanjem dr. Gabi Čacinovič Vogrinčič, s predavanjem Več istega ali spremembe v sistemu in se še isti dan nadaljeval z nočnim programom, v katerem so udeleženci lahko prisluhnili predavanju dr. Ludvika Horvata Psihološko-pedagoška vprašanja pri uvajanju naravoslovnih vsebin v vrtcu, ali pa si ogledali projekcijo videofilmov. Naslednjega dne je potekalo delo v 15-tih skupinah, ki so jih vodili moderatorji – strokovnjaki, ki ne delajo neposredno v vzgojno-

varstvenih organizacijah, zelo dobro pa poznajo dejavnost vrtcev in so strokovnjaki za vodenje skupin. Menili smo, da bomo s tem dosegli interdisciplinarni prijem, izmenjavo različnih izkušenj, pogledov in mnenj ter se seznanjali z aktualno problematiko različnih strok, ki se ukvarjajo s predšolskim otrokom.

Največji poudarek smo dali delu v skupinah. V ta namen smo udeležencem že pred posvetom poslali delovno gradivo z vsemi prispevki. Skupine, ki so se oblikovale na samem posvetu, so bile pri delu povsem samostojne.

Vsebinskih sklopov, ki naj bi jih skupine obravnavale, nismo določili vnaprej, ampak so se člani z moderatorjem dogovorili in določili vsebino, o kateri so razpravljali.

Zadnji dan je bil namenjen sklepni razpravi vseh moderatorjev – omizju, ki ga je vodil dr. Ludvik Horvat.

Iz bogate razprave, ki je bila problemska in polemična, je težko izluščiti vse strokovne dileme in probleme, ki se pojavljajo v teoriji in praksi institucionalizirane predšolske vzgoje. Zato skušamo v povzetku sklepne razprave prikazati najpomembnejša vprašanja, ugotovljati in odkrivati probleme, s katerimi imamo na tej stopnji razvoja predšolske vzgoje najpogostejše opravka.

Zadnji dan je bil namenjen sklepni razpravi vseh moderatorjev – omizju, ki ga je vodil dr. Ludvik Horvat.

Iz bogate razprave, ki je bila problemska in polemična, je težko izluščiti vse strokovne dileme in probleme, ki se pojavljajo v teoriji in praksi institucionalizirane predšolske vzgoje. Zato skušamo v povzetku sklepne razprave prikazati najpomembnejša vprašanja, ugotovljati in odkrivati probleme, s katerimi imamo na tej stopnji razvoja predšolske vzgoje najpogostejše opravka.

- Sodobna predšolska vzgoja je na razpotju med vzgojo, varstvom in učenjem.
- Kaj in kako dopolnjevanje in spreminjanje v praksi?
- Odkrivati in ustvarjati nove možnosti za otroke.
- Nujno sodelovanje in skupno, bolj celostno načrtovanje vzgojnega dela, ki upošteva otroka kot celostno osebnost in izhaja iz njegovih interesov ter upošteva otrokove možnosti za učenje.
- Omogočiti je treba gibkost vzgojnih dejavnosti znotraj skupin in prerasti togost organizacije dela v vrtcih, otroku pa, da bo samoiniciativen.
- Združiti in povezati moramo izkušnje o možnostih, ki jih vpeljujejo posamezni vrtci, postopoma pa vpeljevati različne programe, pri katerih bo mogoča izbira različnih poti, ki vodijo do istega cilja.
- Odpraviti hierarhične odnose – nadrejenost in podrejenost in dati vzgojiteljicam možnost za samostojno in ustvarjalno oblikovanje življenja v vrtcu.
- V vrtcih naj vlada demokratično ozračje (ne razpuščenost), v katerem bo otrok zadostil svojim socialnim in čustvenim potrebam in bo ustvarjalnost nadomestila preveliko storilnost in poučevanje.
- Pospesimo sodelovanje strokovnih delavcev v vrtcu, – to bi omogočilo drugačno komunikacijo in interdisciplinarni prijem.

Namen posveta ni bil razrešiti strokovne dileme in odgovoriti na vprašanja; bil je le mejnik, križišče in stičišče teorije in prakse, ki je zamislil, probleme in izkušnje obogatil in dvignil na bolj kakovostno strokovno raven. Iskanje novega in boljšega, ki se je v pedagoških kolektivih začelo že veliko pred posvetom, naj bi se nadaljevalo tudi po njem. In prav v tem vidimo novo kakovost spreminjanja pedagoške prakse, ki naj temelji na njenem razčlenjevanju in preučevanju. Takšna posvetovanja in srečanja pomenijo neprestano širitev in bogatitev potrebnega interdisciplinarnega znanja in spoznanj o otroku, ki ga vzgojiteljice potrebujejo pri svojem vsakdanjem delu. Le v skupnem so-

delovanju teoretikov in praktikov, njihovih neprestani izmenjavi izkušenj in iskanju novih, sodobnejših oblik in metod vzgojnega dela bomo postopoma izoblikovali vrtec, ki bo po želji otrok in vzgojiteljev, vrtec, v katerem se bo otrok počutil prijetno in lepo; vrtec, v katerem bo vzgojitelj samostojen organizator vzgojnega dela.

Rod naših najmlajših bo živel, delal in ustvarjal v tretjem tisočletju, v tisočletju sodobne, civilizirane in inovacijske družbe, zato res ni vsceno, kakšno potnico mu bomo dali na pot.

Predsednica
Skupščine skupnosti
VVO Slovenija
VOJKA ŠTULAR

ovarišice in tovariši! Malo več samozavesti, prosim! In uspešni v usta. Polčice je lažje presoditi, koliko resen je položaj.

Denar ne bo igrač vladar

Marto Mori v vrtcu Stara Ljubljana

»Rada se pogovarjam s starši otrok, ki obiskujejo naš vrtec. Velikokrat ostajam v službi tudi po urah, ko starši prihajajo ponje. Ne želim jim tako zelo kot žurjav, da imajo več časa, da se lahko pogovorijo o njihovi najmlajši, pri katerih je vsak dan nekaj novega, kaj o njihovi nepredvidljivega... Vse to nas priteka, brez tega bi bili odnosi med nami premalo pristni, preveč hladni, pa ne maram, saj gre za otroke, ki so nekaj več.«

Tako kot Marta Mori, pedagoška delavka vzgojno-varstvene enote Stara Ljubljana z dislocirano enoto Zvočnica, ki deluje v sklopu vzgojno-varstvene organizacije Ljubljana center, razmišljajo najbrž še mnogi, zaposleni po vrtcih, šolah, bolnišnicah – žal pa pri nekaterih drugih poslušamo kanček podobnih pogledov.

V vrtcu Stara Ljubljana, prijateljski stavbi, prislonejeni ob sirmo in sivo, v čisto belo pobojče, je dovolj prostora za približno stosedemdeset otrok. V dveh oddelkih so dojenčki, v enem malčki, največ je srednjakov, v štiri skupine, v eni pa so zbrani mali šolarji. Za otroke skrbijo poleg pedagoške vodje Morijeve še šest vzgojiteljic, medicinski sestre, osem kuhinj, hišnik vzdrževalec, čistilki in kuharica.

Otroci radi prihajajo v vrtec, prvi so le prve dni, ko je zanje vse

novi, aotlej neznan. Vpeljevanju otrok v vrtec pa namenjajo posebno pozornost, pripoveduje Marta Mori: »Začetek doživljajo zelo različno, nekateri se strah, zato potujejo kar veliko solza, drugi se hitro vživijo, in videti je, kot da bo pri njih šlo povsem brez težav. Ponavadi pa po nekaj dneh nastopi kriza. Otroci se prilagodijo šole, ko se počutijo zares varne, tedaj, ko vedo, da bodo starši po končanem delu zagotovo prišli ponje. Staršem svetujemo in jim dovolimo, da preživijo, če želijo, prve ure ali dneve v vrtcu ob svojih malčkih. Tako se otroci lažje navajajo v novo okolje, na vrstnike.«

Vzgojiteljice in varuhinje skušajo otrokom dopolnevede čim bolj polepšati, popestriti. Pri najmlajših je to najtežje. Potrebujejo veliko igrač, veliko različnih dejavnosti, saj se vsake stvari zelo hitro navajajo. Čim starejši so otroci, tem večje zbranost lahko pričakujemo in zahtevamo od njih, zato je z njimi tudi lažje delati. Za igrače moramo odsteti vsak dan več denarja in vse več je staršev, ki jih ne morejo kupovati. Tudi v vrtcih namenjajo vedno manj denarja za nakup novih igrač. Otroci pa jih še zmeraj potrebujejo in želijo. Kot nekoč: »Čas je takšen, da se moramo zelo zelo znati in denar premišljeno porazdeliti.« razmišlja Marta Morijeva in nadaljuje: »Se sreča, da naše tovarišice veliko igrač izdelajo same iz

blaga, volne iz odpadnih ostankov, ki nam jih odstopijo razne tovarne in delavnice. Trgovci v Stari Ljubljani nas že poznajo, saj pri njih kar naprej nabiramo škatle in drugo, kar bi sicer zavrgli.«

V vrtcu Stara Ljubljana otrokom ne primanjkuje igrač. O tem smo se prepričali, ko smo se sprehodili med igralnicami, skozi pravilni svet raznobarvnih likov na stenških panojih, otroških risbic in kopicu igrač. Preseñtilo nas je, kaj vse so naredile vzgojiteljice: rožkavičica z napako, ki so jo vpletli delavnici hoteli vreči v smeti, je oživela, ko so ji našle oči, nos usta in lase; tudi rovak starega in preozkega puloverja je z malo domišljije in spretnosti postal pravi fantič; kuharnice so se spremenile v lutke, otroci pa so sestavili škatle in škatlice v robote, kose lesa v vlak in hišice in.

V kotičkih za starše – to so oglasne deske, vsak oddelek ima svojo, urejajo jih vzgojiteljice – so včasih navodila, kako lahko očete in mame sami naredijo preprosto igračo, ki je bodo njihovi najmlajši prav tako (ali še bolj) veseli kot kupljene.

V delovnem načrtu vrtca Stara Ljubljana je (ob nalogah, ki jih predpisuje Zavod SRS za šolstvo) zmeraj tudi tematska razstava. Marto Mori smo povprašali, kako se lotijo te naloge: »Lani smo razstavo namenili telesnovzgojnemu področju. Otroci so sami izdelali veliko športnih pomagala, in te smo razstavili, zdaj pa jih s pridom uporabljamo. Nekaj športnih pripomočkov smo kupili z denarjem, ki smo ga lani nam enili za igrače. Tako bomo letos kupili preprosta glasbila, ob koncu šolskega

leta pa pripravili razstavo, ki bo skušala najmlajšim približati svet glasbe. Ropotulje in bobne so otroci že izdelali, skupaj s svojimi tovarišicami pa bodo najbrž ustvarili še marsikaj, predvsem čimveč improviziranih glasbil, k boljšemu poznavanju vsega, kar je povezano z glasbo, bodo pripomogli tudi starši. Eden od očetuov, poklicni glasbenik je že obljubil, da bo otrokom zaigral na svoje glasbilo in ga tudi predstavil. Takšnega in podobnega sodelovanja staršev smo zelo veseli, saj se tako uresničuje misel, ki jo velikokrat slišimo – kako naj bi se vrtec povezoval z okoljem.«

Vrtec, ki smo ga obiskali, uspešno sodeluje s krajinami Stare Ljubljane in drugimi – to potrjuje tudi priznanje OF, ki mu ga je letošnjo pomlad podelila krajevna konferenca SZDL. Ena od dejavnosti, ki ima največji odmev – pripravili so jo s krajinami, je bila razstava otroških risb ob tednu otroka. Svaritve najmlajših so izobesili na Čevljarskem mostu in mimo-idoči so presenečeni in polni zanimanja upočasnili korak...

Marta Mori je povedala še veliko zanimivega o vrtcu, o sodelavcih, s katerimi se dobro ujamejo, o njihovem strokovnem spoplnevanju, o pripravah na novelote praznovanje, ko bodo varuhinje za otroke same sešile darila – to bodo igrače, ki jih bo dedek Mrz prinesel posameznim oddelkom. Pripovedovala je še o svojih letih službovanja v bolnišnici, vrtcih, šoli, ki se bodo že drugo leto sklenila – v krog nepozabnih doživljenj, vrečnih novega zapisa.

LUČKA LEŠNIK

skozi
okno

Vsi jo sovražimo

Rada imam mlade ljudi. Od kritiki so, zato se iz njihovih pripomb veliko naučim. Tudi razmišljanje lahko. Naslov sestavka je nekoliko grozljiv, vendar moram takoj pojasniti, da sovraštvo ni namenjeno nobeni učiteljici, ampak – slovnici slovenskega jezika. Zadnjič me je neki šolar vprašal, ali sem jaz imela slovnico rada, oni da jo vsi sovražijo. Da, imela sem jo rada, pa tudi naučila sem se jo do 8. razreda. Kako se je to mojim učiteljem posrečilo, ne vem, vem samo to, da smo veliko ponavljali, vadili, pravzaprav so nas kar malo urili. Zakaj pa ne? Če se športnik po šest ur na dan ukvarja z enakimi gibi, če se glasbenik trudi po cele ure, zakaj pa slovnicih pravil, spreganja in sklanjaja ne bi malo urili.

Vsa leta sem učila slovnico, v osnovni šoli veliko ur, v srednji malo manj, ker ni bilo časa, zlasti v tretjem in četrtem letniku ne, kjer je slovenščina z dvema urama na teden samo za okras. Pred leti so me nekdanji učenci povabili na neko obletnico osnovne šole. Nekdo mi je rekel: »Tovarišica, še zdaj pravilno stavčne člene.« Spomnila sem se, da smo res skoraj vsako uro ponavljali stavčne člene in druga slovnicih pravila ter dodajali zglede. Torej sem posnemala svoje učitelje. Včasih smo vadili celo uro. Vse smo napisali na tablo, spraševala sem pa tiste učence, ki snovi niso dobro razumeli (toda ne za oceno). Tudi pri razlagi je šlo počasi s takšno in drugačno kredo, s puščicami sem in tja. Ne vem, ali so učenci imeli slovnico radi, vem le, da se je niso bali. V prvem letniku srednje šole učence zmeraj vprašam,

Pozabljam...

Pozabljam, da ima vsak svoj obraz. In jaz in ti in mi vsi, da ima vsak svoj jaz in srce, ki boli, če ga ranimo. Gremo in nam ni mar, kdo je kdo in kje in kaj in čemu in zakaj. Gremo. Kam?

PETRA FAJDIGA SEVER

Nekdaj so pri nas kovali z velikim kladivom na vodni pogon, imenovali so ga norec. Vsak je svoje sreče kovač, zato potrebuje svojega norca. Tega ponavadi tudi najde. Idealistu pa ga niti iskati ni treba.

S O S PO TELEFONU:

Tudi otroci so ljudje

Telefonski klic.

– Dovolite, da se predstavim samo kot Simonova mama. Simonova? Nobenega Simona ne poznam.
– No, in kaj bo dobrega? Ali pa slabega? Kako da nočete povedati imena?
– Ker bi se potem Simonu še slabše godilo.
– Kaj pa se zdaj dogaja z njim?
– Legastenik je.
– Potem si kar mislim, da ima v šoli težave.
– Zaradi tega vas kličem. Ali vi ne bi mogli ukiniti še samonarekov pa učenja na pamet pa branja dolgih besedil, tako kot ste ukiniti pisanje kontrol iz srednjega razreda.
– Jaz? Jaz nisem ničesar ukinita. Jaz sama sploh ne morem ničesar ukiniti, pa če bi še raj.
– Učiteljica je povedala na roditeljskem sestanku, da ste vi prepovedali pisati kontrolne naloge. Saj ona je bila nejevoljna, meni pa je zaigralo srce. Rada bi se vam zahvalila. Simon je presrečen, ker mu ne bo več treba pisati teh bedastih kontrol.
– Bedastih? To ravno ne.
– Bedastih. Da. Sploh so zdajšnje šole bedaste, da ne rečem kaj hujšega. Poslušajte me, prosim, dovolite, da vam povem, kaj vse sem že prestala zaradi Simona samo zato, ker so šole take, kot so. Fant je bister. Vse si zapomni. Pisati in brati pa ne more in zaradi tega mu grozi najhujše.
– Gospa, pomirite se. Kot legasteniku mu v šoli zanesljivo še posebej pomagajo. Gotovo hodi tudi na dispanzer k posebnim vajam. Ali ste se pogovorili s šolskim svetovalnim delavcem, z ravnateljem?
– Povejte mi, zakaj na šolah sploh so ti psihologi. V dveh letih za Simona od njih nisem dobila prav nobene pomoči. Učiteljica pa samo hiti in hiti in zahteva tekoče branje in pravi, da nihče ne bo mogel biti niti električar, če ne bo znal hitro brati. Simon je prijokal domov. Mami, je hlipal na vratih, ali jaz res ne bom mogel biti električar? Simon, ki stresa iz rokava toliko o elektriki in elektroni, da se mu oba z možem čudiva. In tako mu učiteljica uniči zadnjo trohico upanja.
– Tega zagotovo ni želela storiti. Premalo je pomislila na posameznike, ko je vsem hkrati povedala nekaj hudo splošnega.
– Lepo vas prosim, povejte ji, da so otroci ljudje. Storite nekaj, da bo šola bolj humana. Zgrozimo se ob misli, da bo postal Simon žrtev šolskega sistema. Sistem, ki ne upošteva otrokovih posebnosti. Napravite kaj koristnega za otroke, kot mama vas to prosim. In zaupam vam, da učiteljici ne boste povedali, o čem sva se pogovarjali, sicer se bo Simonu godilo še slabše.
– Pogovarjali, da, skoraj polno uro, ne da bi se mogli videti iz oči v oči. Kakšen olajševalni prenosnik sporočila je tenka telefonska žica. Obraz ostane skrit, duša pa se čuti.
– Ste slišali pogovor na valu 202? me je isti dan vprašala neka učiteljica. Vsi samo udirajo po nas. Saj to je več kot nesramno. Pred leti je Zavod za šolstvo zahteval pisanje kontrolnih nalog, češ da je to edini objektivni način preverjanja znanja. Dvoje ogorčenj v istem službenem dnevu, pa tako različnih! S Simonovo mamo sem se v marsičem strinjala. Kolegici nisem mogla kaj prida oporekati.
Komu naj bom svetovalka?
BERTA GOLOB

Kadar filozofi sploh kaj so, so pravzaprav samo zakrinkani pesniki. In njihova poezija je edina resnična, iskreno naivna poezija — edina prava poezija.

Če poezija sploh je, potem je poezija tisto, na kar naša misel in naša senzibilnost naletita, ko se neobvezno potepata okrog.

Temeljna napaka novejših literatur je po mojem mnenju ravno v tem, ker ni dovolj intelektualistična. Človek se je namreč v stoletjih in tisočletjih po splošnem priznanju zelo razvil in povečal prostornino svojih možganov. In kot je zdavnaj nekoč zvečine s sekiro iz kremenca ubijal severne jelene, tako dandanes zvečine misli; dolbe, brska, analizira. In kot je nekoč prikazati človeka večinoma pomenilo pokazati ga, kako lovi severne jelene, bi dandanes prikazati človeka moralo večinoma pomeniti pokazati ga, o čem in kako premišlja. Če pa umetnost tega ne počne ali ne počne dovolj, očitno ne izpolnjuje naših pričakovanj v primeru z umetnostjo jamskega človeka.

Kajti kaj je pravzaprav ljubezen? To je, preprosto povedano, razmerje med duševnimi silami dveh pripadnikov različnega spola!

VLADAN DESNICA

Bo povečan zvezni proračun zahteval tudi davek na osebno lastnino? Na Dolenjskem so bili daljnovodni: že pred leti so registrirali samokolnice.

Neko popoldne

Mrzel jesenski dan. Za praznike smo zaprli dom kar za pet dni. Učenci so odpotovali v petek takoj po pouku.

Hodniki so ostali čudno tihi, postelje v spalnicah postlane, stoli prisloneži k mizicam, tla pomita. Nikjer nikogar. Nič običajnega živčava, šumenja vode v umivalnicah, tekanja in oglušujoče glasbe iz tranzistorjskih sprejemnikov.

Moje dežurstvo traja že od dvanajstih. Danes se učenci vračajo. Jutri je spet delovni dan. Pouk.

Zdravo! Mile stoji med vrati. Od mraza pordela lica, ovrtnik vetrovke visoko privihan. Le pol obraza vidim. In oči. Kot dva kostanja! Pod pazduho tišči valjasto plateno potovalko. V njej je spet čista obleka, ki jo je bila mama oprala in zlikala. Kot vse mame. Dam mu ključ, da bo odklenil spalnico. Prvi je. Pripeljal ga je sosed, ki nadaljuje pot v sosednjo Avstrijo. Zdomec. Drugi učenci bodo prihajali proti večeru, nekateri ponoči ali celo zjutraj. Utrujeni od poti. Potujejo štiri, pet, osem, celo deset ur. Bližnji manj.

Prebiram neko pedagoško revijo. Mile pa se je vrnil. Na mizo položijo etui s ključi in tri bleščeča rdeča jabolka. Hvala, Mile. In ti? Je zate kaj ostalo? Sedi! Kaj si počel doma, vprašam. Droban se skoraj izgubi v stolu. Kockasta srajčka, kot tedaj v septembru...

Peljem se v mesto. Z avtobusom. Okrog dveh. Sonce in čudovito modro nebo. Nekaj oprakov imam. Mimogrede bom popila skodelico kave v slaščičarni Evropa. Poleg mene stoji pri izstopnih vratih fantič, ki se ga spominjam iz doma. Novinec. V kolegovi skupini je. Okrogel obrazek, rjavi lasje, jeans. Kam,

Jutrišnja stavka

Brez hotenja in ambicij se ne moreš nikjer uveljaviti, niti v tovarni. Tudi v tovarni je treba zagona. Tega te nauči današnja družba, vsega nauči, od kvartanja do potrošnje. Nauči te trezno misliti in poučarjati. Vse, kar ti siplje srce, moraš pozabiti, drugače te družba ne mara. Če hočeš živeti, moraš zavreči vse v brezvočje. Gluhi noči moraš izpovedati, kako ti je hudo, kako te pot teži, moraš razodeti drevju ob ploči, kako se ti vse odvraca. Drugače bi bilo nedopovedljivo. Ne bi dobil v zameno niti malo svetlobe. Zakaj bo jutri stavka, se tudi ne ve. Če dovolj buden, si pripravil že prej zdravniško spričevalo, da ne izgubiš jutrišnje dnevnice. Če si pa poln predsodkov, kaj bodo drugi rekli, tedaj stavkaš, in ob mesečni plači se ti to maščuje. V dvomu sem jutrišnja stavka, vendar ne zaradi dnevnice, ki jo izgubim. Nikoli mi bilo do denarja. Dovolj, da ga ima človek za vsakdanjo potrebo. Nasprotno, gnusi se mi, ker vem, da zaradi njega izgubiš velikokrat kar ti je najdražje. Radio, televizija, vse je že razobnalo o jutrišnji stavki. Mi pa smo naveličani in siii vse obljub, gluhi smo in topi za nered, ki nam ga nalagajo od časa do časa. Sprašujem se, čemu služijo naše povorke, zakaj se borimo, ne da bi kaj dosegli.

Pred dobrim tednom sem slišala glas naših izseljencev, ki so včasem delu po svetu. Največ jih je v Nemčiji. Zanimiv je bil pogovor slovenskega Benečana, ki je prosil, naj čimprej pomagajo Beneški Sloveniji, drugače bo prepozno peti pesem pod Matajurjem. Dokler sem živela med svojimi ljudmi, nisem vedela za besede iste pesni. Oj božime.

Danes šele vem, kaj pomenijo besede Matajur, Tipana, Čedda, Bardo in druge vasi. Potres je uničil hiše in sela, a ne volje nekaterih naših ljudi. Toda teh je malo in če se komu izpovejo, ni odmeva. Poskusili so na lastni koži prositi za odmev, kot sem jaz prosila, a na lastni koži sem tudi jaz občutila, da odmeva ni! Vihar je močnejši od njih in od mene. Tudi nje sem pogosto srečevala v povorkah. Kričijo, da bi prepili razcefrane oblake, ki blodijo nad njimi. Nadiža te in sliši njih same klice.

Prek Benečije gre srce dalje, do koroške meje: Oveja vas, Ukva, Žabnice, Bela peč, Rabelj. Te vezi so kakor žica, speljana po istem tiru, a kaj povejo? Ne vem. Včeraj sem drugače zrla nanje. Danes, ko jih držim v rokah, jih laže kristaliziram. Vse, kar je, je vse premalo. Jutrišnja stavka je kakor leden kapnik, ki polzi čez pot. Vse ostane neresljivo. Moralo bi nas biti veliko v povorki in bi morala slediti druga povorka, drugi povorki tretja in tako naprej, da bi lahko lažje blodili čez most. Toda človek je poln egoizma in nima rad ranjenih nog. Raje beži in odvrne pogled, zavije v drugo smer, da se izogni povorki, da se ne kompromitira. Človek ne mara biti lačen in sanjati v tolmunu o lepih dneh.

Še vedno čepim budna ob mizi in razmišljam, kaj nam bo novega nasula jutrišnja stavka. Tu ob koroški meji ne bo povedala nič novega. Vse bo le velik preliv senc. Kaj bo prinesla našim ljudem ob mestnem asfalu, tudi ne vem. Morda bo ukrotila glasove, morda bo prerezala kaj prerazlega, morda bo kaj plevla izčistila. Tudi jutri bo vse odšlo kot vedno, hitro in tiho.

MARIJA MISLEJ
(Iz knjige Mirijade, samozaložba, Gorica 1982)

pravim. Po vozovnico je namreč nujen. V soboto odpotuje. Enako pot imava. Te smem povabiti na kosček torte? Izstopiva v mestni vrvež. In klepečeva.

Miletovi starši živijo v vasi blizu Nove Gradiške. Oče deluje pri železnici, mama je doma. Skrbi za manjšo kmetijo. Prišel je iz okolice Jajca. Od tam, kjer so poti ozke in strme. Komar za konja. Pridelke pospravi medveži in druga divjad. Ne se živeti. V ravnini je boljše. V osnovni šoli je bil odličnjak. Tudi v Ljubljani na Srednji gradski šoli dobro izdeluje. Če bi sreča, bo tehnik. Doma so ga sprejeli v srednjo šolo elektrostroke in na srednjo naravnoslovno, pa jo je mahnil v Slovenijo, kjer ga bo čakalo ob koncu šolanja tudi delovno mesto...

Prečkava križišče in obstane pred slaščičarno. Velika steklena vrata, zlate črke, mehki pastelni lenega itisona. Vstopim. Toda kje je ostal moj spremljevalec? Mile je izginil. Kot da se je pogreznil v asfalt. Ni ga pred mano, ni ga za mano. Stopim nazaj na pločnik in za trenutek še ujamem tisto kockasto srajčko, ki hiti z množico proti železniški postaji...

V naslednjih dneh se z Miletom srečujeta na hodnikih, v jedilnici pri večerji ali kosilu... Drži se bolj daleč od mene. Rada bi se vprašala, čemu je tedaj pobegnil...

Zdaj sediva in se pogovarjava. Zunaj pa veter vrtniči zlate brčeve lističe po sivem pustom asfaltu.

Kmalu bodo prišli še drugi učenci. Janez, Rasim, Marjan, Dragan, Goran, Rasim, Siniša... Zdravo, tovarišica!

PETRA FAJDIGA SEVER

satira humor

ALBERT PAPLER

Konkretna pedagogika

Matura, bruc in stare bajte

Matura je združila dva rareda, žensko in moško paralelo šele na valeri, pri Čadu. Ob svitanju smo lokal zapustili in že ob desetih me je prebudil prezbli in preplašeni sošolski maturant, ali morda jaz vem, kjer je njegova srajca. Nato sva jo mahnila spet k Čadu nazaj in oštr je dejal:

»Kar za mano, fanta!«
 »Šta sva v dvoranico naše valet in zagledala njegovo srajco pod stropom, na muholovcu. Potem je pri meni počakal, da mu je moja mama srajco oprala in zlikala, šele nato si je upal prikazati doma zrel, z zrelostnim izpitom. Jeseni sem torej nepoučen, nedočen in vznemirjen stal v avli univerze, ko me je ogovoril priletni študent:

»Kam se boš vpisal, brucek?«
 »Na medicino ali na strojno!«
 »Zelo podobno! Pa imaš denar za prebivanje v Zagrebu, ker strojne in medicinske v Ljubljani ni?«

»Nimam.«
 »Pa daj filozofijo! Najbolj se spleča slavistika, ker ima dobre prfokse in knjige zastoj.«
 »Bi pa slavistiko, če je res tako!«
 »Čisto res in če greš z menoj gor, boš lahko takoj opravljal sprejemni izpit.«
 Pustil me je pred nekimi vrati in se kmalu vrnil, češ da lahko vstopim. Za katedrom je sedel suh in bradat ukrivljenec kljukastega nosa in vodeno hladnih oči. Ko me je vprašal, kako se pišem, sem videl, da ima več zob gnilih kot zdravih. Ob njem sta bila dva mlajša spraševalca in srednji je začel:

»Zakaj si zbral slavistiko?«
 »Rad imam pesništvo, dramo, prozo in sploh...«
 »Torej znaš lagati, kar sploh ni slabo, če boš pisatelj! Bi nam povedal kaj o Prešernu?«
 »V vsej gimnaziji ga nismo obravnavali, ker je v šesti prišel

profesor Vodnik do razsvetljenstva, Koblar je pa v sedmi nadaljeval z Levstikom.«
 »To bomo raziskali na banski upravi in na ministrstvu za uk in bogočastje! Pa poskusimo nekaj lažjega! Zakaj Prešernova kahl nima roča?«
 »Obraz te izdaja, da nima pojma, kako sta se za kahlo stepala oba prešernoslovca Žigon in Kidrič, da je zato zdaj brez roča!«
 »Nekaj sem slišal o tem!« sem jecal.
 »En drek si slišal! Pa zapoj državno himno!«
 Šele zdaj se mi je posvetilo, da sem najbrž nasedel starim bajtam in sem pač zapel Bože pravde. Komisija je strumno vstala in pregledal me je smeh s hodnika, kjer se je nabralo polno študentov, ki so vsi vedeli, da se Ivan Rob spet z bruci zabava.

Poskusni zajček

Diploma na filozofiji je imela samo tri izpite, k prvemu se je smelo šele po dveh letih in bilo je treba odgovarjati profesorjem: Radojčiću in Kosu za zgodovino, Šturmu za francoščino, Nahtigalu za ruščino. Po dveh letih, so me sošolci pregovorili

»Ti nimaš treme. Javi se k izpitu, da bomo natanko zvedeli, kaj sprašujejo. Prava figa, če te lebneš! Saj ga smeš opravljati trikrat!«
 Zrtvoval sem se in preden sem vstopil v obdelavo k zgodovinarjema, mi je v veži starejši študent svetoval:

»Če ti ne bo šlo, povej, da si se učil po knjigi Zgodovina Srbov, ki jo je spisal Šedivi!«
 V velikanski sobi sta me pričakala oba spraševalca. Pri Kosu sem kar dobro izmencal sveto

čel premetavati po stolu, nato me je hitro in na kratko nabodel z boji za Zadar ter odslovil. Ko sem bi zunaj, je prišel za menoj dr. Milko Kos in mi razložil:

»Gospod kandidat! Šedivija mu ne bi smeli omeniti! Ste nasedli kakšni stari bajti?«
 Naslednji dan sem kar lepo opravil pri dr. Šturmu, zadnji dan sem se pa proslavil, da se je o mojem izpitu še dolgo govorilo. Na vrsti je bil dolgobrادي učenjak dr. Rajko Nahtigal, ki mi je dal brati in prevajati rusko besedilo z naslovom Bela. Za šlo sem prebral, za malo slabšo silo prevedel, potem pa je profesor vprašal:

»Zakaj ima Bela v naslovu trdi e namesto mehkega?«
 Nahtigal je bil uvideven. Takojšnjega odgovora ni pričakoval in začel je nekaj brati z desnico v bradi. Minilo je že kakšnih sedem minut, ko se je spomnil, da moram odgovoriti. Zazrl se je vame in z nasmeškom ponovil, kako in kaj je s tem trdim e-jem v Beli in sem smelo odgovoril:

»Ta trdi e je tiskarski škrt!«
 Profesorju ja padla knjiga na tla, vstal je in odvihral skozi svoje vrat vse do asistenta. Medtem je vpil: »Sramota! Predrznost! Škandal! Kdo je ta tip?«
 Nato je prišel k meni asistent Bizjak, me pospremil do vrat, jih odprl in spregovoril, da so slišali vsi zunaj čakajoči:

»Zapustite že te svete znanstvene prostore!«
 S treskom je zaloputnil vrata, mene so obstopili radovedni čakajoči, nekdo mi je ponudil in prižgal cigareto:

»Da se boš pomiril! Kaj sta imela s starim?«
 »Podivjal je zaradi trdega e-ja!«

Iz starih listov

Iz Krašnje.
 Sliši se sem ter tje, da nekaki šolmaštri in lerarji grajajo to in uno, kar ravno nikakoršnje graje ne zasluži. Tako postavim, ni dolgo, kar jo je neki tako imenovani lerar zakrožil: »Slovenska špraha je za kmeta.« Nehote je prav povedal, ker res je, da je kmetu slovenski, le slovenski jezik potreben, kar tudi kmet sam spozna, pa tudi želi, da bi se pravična reč že skoraj uresničila, ter se vpeljal domači jezik saj toliko v pisarnice, da bi gosposke kmetu v njegovem jeziku dopisovale, ne pa v ptujem

Tudi se še najde pri nas sem ter tje kak modrijan, ki misli, da slovenski jezik bi le zato radi vrnili v šole in pisarnice, da bi nemščino hitro popolnoma zaterli, kar pa pošten Slovenec še nikoli ni mislil. Mi le želimo toliko pravice za svoj jezik, kakor je imajo že vsi drugi navadni jeziki po svetu.

Učiteljski tovarš 1862, str. 144

Iz Savske doline.
 Minuli so šolski prazniki, in dečki in dekllice tekajo v šolo, si nabirat, kot čebelnice, za življenje potrebnih ved, in se navzeti žlahtnega duha, kateri da človeku pravo veljavo. Če pogledam mlado družbo nedolžnih otrok, se mi nehote vrinejo misli: To so dravesca, ki jih moram izrežati, da bodo postale krepke drevesa in rodile obilno žlahtnega sadu. Ali mi pride na misel, kar je neki šolski vodja novemu učitelju ob kratkem rekel, ko ga je prvičkrat v šolo pri peljal: »To je naj dražje in naj imenitniše blago, ki vam ga cerkev in država izročuje; blagor vam, ako se iz med teh malih nobeden ne pogubi!«
 Neka groza prešine človeka pri takih mislih; zraven pa tudi čuti, da učitelje-v stan ni tako zaničljiv, kakor ga nekateri z nogami teptajo. Že stari Virgil je rekel: Kogar so bogovi sovražili, so ga odgojitelji naredili. Kolikokrat sem slišal učitelja milovati, ker more vbijati se pri tako nerodnih otrocih, in marsikateri je že zraven pristavil, da bi bil rajše za to ali uno, kot za učitelja. Vselej so se mi pa take besede preneslane zdele, da bi bil mogel molčati; zavrnul sim jih spodobno, da namreč učitelj ni kriv, če so otroci nerodni, ampak večidel nerodnost starišev je kriva.

Za moj del se mi zdi bolj blago opravilo otroke odgajati, kot z živino opraviti imeti, ljudi dreti i.t.d. Vse, kar poštenega učitelja hudega zadene, vzrok so nerodnosti drugih; če pa on to poterpi, mislim, je bolj blago ravnal, kakor, ko bi bil sam neroden. Svet je in je bil o poklicu učiteljskem narobe misel...

Učiteljski tovarš 1862, str. 375-376

Iz savinske doline
 Res je, da je dosti takih, kateri terdijo in posili hočejo, da otroče precej ko v šolo stopi in ga učitelji nekoliko lepšega obnašanja privadi, že ob enem mora tudi vse druge znanosti umeti in znati. Dosti jih je, ki otroke pošiljajo v šolo samo zavoljo nadlege, da mlajšim doma ne kljubuje in da se jim spod nog spravi; precej ko je pa otrok v šolo zapisan in večkrat le samo šolski prah povoha - se starši ne brigajo dovolj zanj in na otroke že poprej malo, potem pa nič ne pazijo, če: sej hodi v šolo! Učitelji naj po tem čudeže delajo, in na enkrat iz otroka enako podobarju iz lipovega debla ali štora - lepo podobo izobrazijo. Dosti se govori, malo ali nič pa stori; šola na deželi ne bode vspeha imela, dokler se bodo postavle samo dajale, ne pa spolnovale, in dokler stariši ne bodo podpirali učitelja. Zastoj je v šoli praznemu zidovju govoriti... Gotovo moral bi učitelj pri svoji borni plači še plačevati svojega žandarma, ki bi otroke v šolo gonil. - Dolgo že serkamo čisto juho, kateri se pravi »potrplenka«, in dolgo si že mažemo boleča pleča z masijo »Geduld« in čakamo, da se preženejo tamni oblaki in da se nam odpre zagrnjalo, za katerim je skrita naša boljša prihodnost, toda upanja ni kaj veliko.

Učiteljski tovarš 1869, str. 93

Od kočevske meje. (Črna šola).
 Včasih so pravili, da je v nemškem Gradcu črna šola, v kateri uče ponoči od 11 do 12 ure. Ali so bili ljudje, ki so se v tej šoli učili, černi, ali je bil nauk črn ali so bile učilne sobe črne, ali kaj je bilo tam černo, nam zgodovina ne pove. Zaslovela pa je zopet po svetu neka črna šola, ki po vsi pravici zasluži črni pridevnik. Ta šola že devet let ni bila pobeljena: v šolskih sobah je bilo bolj černo, kakor v kuhinji. Se le pretečeno leto se je dobilo toliko apna, da so pobelili učilne sobe; drugo pa je še sedaj, kakor je bilo, černo, - tedaj še sedaj črna šola. Pa tudi druga oprava pri tej šoli se vjema s črnim pridevnikom. Bleda luna po noči skozi zaperta vrata sije v vežo, in gleda, kako nektere živatce na dolgih in nitkih nogah plešejo in svoje burke uganjajo. Tu črna šola je v kraju, kjer nemški Kočevar belemu Kranjcu podaja svojo delavno roko - v Čermonošnjah. - Nomen, omen.

Učiteljski tovarš 1868, str. 62

Skok v novo leto. Hitrejši od spretnega moža pa so nove cene in inflacija. In lep nasmeh, prosim!

Hemo, rimske naselbine in ceste po Sloveniji, Radojčić se mi je pa za začetek predstavil, ker me še ni videl v seminarju. Čeprav je bival že 16 let v Ljubljani, ni nikdar spregovoril slovensko. Že pri prvem vprašanju me je ustavil, ko je šlo za lemico kralja Bodima. Mož je nasršil obrvi in me vprašal:

»Odakle vam to?«
 »Iz Zgodovine Srbov, od Šedivija!«
 »Šediviii!« je zavilil in se za-

»Pa kaj ga je tako razjezilo, da je p...tekel vse do proseminarija?«
 »Najbrž ga je zjutraj žena nabila!« se mi ni dalo razlagati, fant je pa odkimal in rekel:

»Ni ga nabila!«
 »Kako pa veš?« me je zanimalo.
 »Ker sem njegov sin,« me je potrepjal prav prijazno. Študent Orel, že absolvent slavistike, je nato vsem in meni razložil, da je trdi e zato, ker Bela ni rusko, ampak tatarsko ime.

Mladega konjiča navajajo na red in delo. Uspešna kmečka pedagogika.

Črno na belem

Po starih zapisnikih brska Berta Golob

Opozori naj se učence, da se ne smejo sanjkati pod Lipo, ker hodijo tam ljudje, zlasti pa na noben način po Ave Mariji. 22. 1. 1937

Ta prometnovzgojni ukrep se mi zdi več kot primeren. Kolikor se spominjam, je bilo nekdanje čase sankanje divji šport, ki se je dogajal predvsem na klancih. Tudi jaz sem se ga udeleževala. Šlo je kot z raketo. Imenitno sem usmerjala sani, tako da so se z menoj radi vozili tudi drugi. Spomin na sani, pravzaprav kar neke vrste pogojni refleks, mi je pomagal, da sem kasneje laže naredila šoferski izpit; ne sicer prvič, ampak sem ga!

Časi so se zelo spremenili, in to na veliko škodo sankanja. Izrinjeno je s cest na bregove, vendar tam ni ne zanimivo ne uspešno, ker se sani udirajo v sneg. Ceste pa komunalna pospešeno spreminja v brozgo.

S prometno vzgojo zganjamo v šoli precejšen vršič. Naj omenim samo kolesarski izpit. V učilnicah se od časa do časa pojavi pravo kolo in vpričo njega učence zaslišujejo o najrazličnejših predpisih. Zmeraj sem vesela, da učitelj(-ica) ne pokliče tudi mene, ker bi zanesljivo odgovorila napačno. Niti slovenskih imen za dele kolesa ne znam dobro. Vem pa, zakaj so štanga, balanca, feltna in ketna. Tudi kolo, priznam, mi je vsaj malo pripomoglo do spretnosti v avtomobilizmu. Še v šolo sem se vozila z njim. Tam okrog leta 1947 so bila taka dejanja kar prestižnega pomena. Višje sem kotirala s svojo na črno izdelano ropotuljo, kot se to zdaj dogaja mercedesom.

Deset let poprej je čutil šolski preglednik sveto dolžnost opomniti učitelja, naj se ob sklepu šolskega leta učencem zabiči, da se bodo v počitnicah dostojno vedli v cerkvi, pri kopianju i. t. d. Zlasti naj se jih pa opozori na vljučno pozdravljanje tujecev. Pojasni naj se jim tudi cestni red.

Iz tega sklepam, da so celo plavalni tečaji precej pozna iznajdba, najbrž pa posledica kakega preveč vnetega kopanja, ki se je za marsikoga končalo globoko pod vodo. Voda je vrag, to vem iz svojih izkušenj. Tudi jaz sem se zaganjala v Savo, vendar nisem upala odriniti kam daleč od brega, ker je tam zmanjkalo vej. Tujcev nisem srečala nikjer, zelo sem se pa veselila, da bomo v šoli kupili zamorčka, in to za papirčke od čokolade, ki smo jih v ta namen prinašali gospodu katehetu. O cestnem redu tudi ne vem nič konkretnega. Iz Trziča v Ljubljano je vozil zasebni avtobus, in če sva z očetom čakala za cesto in vozniku namignila, da se želiva peljati, nama je takoj ustavil. Danes je ta prijaznost rezervirana samo za srčne prijateljice voznika ali sprevodnika. To vem kot priča.

Zastran cestno-prometnih reči je bilo v tem stoletju že veliko diredajja. Kaj neki bo s kolesarskim izpitom? Ali bo ostal v zagotavljenem programu ali bo, zdaj ko se že šepeta o možnih privatnih šolah, prestavljen iz družbenega sektorja v zasebni?

TONI GAŠPERIČ Dobro so obveščeni

Repiško ljudstvo pestijo zadeve, ki jih imajo v razvitih okoljih že davno urejene. Poglavitni problem je pitna voda. Primanjkuje jo, ko je suša, pipe so suhe, ko je dovolj dežja. Repiškim vodovodarjem ni nebo nikoli naklonjeno. Repičani hodijo zato naokoli neumiti, rume-nih zob, v neopranih srajcah in gatah, po kuhinjah se jim valja umazana posoda, iz angleških sekretov pa jim smrdi, kot da imajo še vedno stranišča na štrbunk. Repiška mularija je vesela, da se ji ni treba umivati, učitelji pa se bojijo, da bo izbruhnila griža, kolera, malarija ali da se bodo zaradi nesnage pojavile črne kože, tifus ali celo kak primerek aidsa. Pomagati skušajo gasilci s cisternami, a kaj, ko vode nimajo kam vlivati, saj so Repičani zasuli vodnjake, kajti povojna repiška oblast jim je zagotavljala dovolj pitne vode iz vodo-voda, ki so ga zgradili brigadirji, slavnostno pa ga je odprl tovariš Župan na sam občinski praznik. Odgovorni vodovodarji pa vedo povedati, da je zajetje pod Zeleno goro preslabo, da so cevi luknjičave, kajti v zemljo so namesto novih polagali stare, nove pa so odpeljali na gradbišče, kjer si je gradil bajto neki repiški občinski veljak.

O pomanjkanju vode in o težavah v zvezi s tem so Repičani že stokrat obvestili tovariša Župana. Rekel jim je:

»Vem, da ni vode in tudi razumem vas.«
 Na komunalni so jim rekli:

»O pomanjkanju vode nas ni treba obveščati, ker vemo, da vode ni.«

Tovariš Rdečnik se je izmotal z besedami:

»Na komiteju smo že trikrat razpravljali o tem. Ugotovili smo le to, da vode ni.«
 Tovariš Sezedelejevič se je skušal približati krajanom s stavki:

»Na predsedstvu najmožnejše organizacije nam ni neznanika, da vode ni. Delamo na tem. Podpiramo vse, ki stremijo za tem, da bi voda bila.«

Tovariš Pušklič je bil udaren:

»Če bi kaj pomagalo, bi šli še enkrat v hosto. Toda tudi v gozdu ni vode.«
 Tovariš Sindikalcič jili je odpravil z besedami:

»Vemo, da vode ni, saj nam je o tem poročal tovariš Rdečnik. Ne gre, da bi dvomili v njegove izjave.«
 Tudi tovariš Mladič je vedel, da vode ni. Rekel je:

»Lahko vam samo povem, da vem, da vode ni.«
 Jožič Repič, neposrednik, je ves ta cirkus okoli vode komentiral z globokimi mislimi:

»Lepo je, ker vsi vedo, da vode ni, toda s to ugotovitvijo si niti kshihta ne morem oprati. Ne sebi, ne tovarišu Županu, ne tovarišu Rdečniku in drugim, da bi jim potem lahko v ksiht povedal, kaj si mislim o takšni oblasti.«

TATJANA HOJAN

Spored šolske televizije po koncu jesenskega sporeda 1988 do začetka pomladanskega sporeda 1989

ŽELITE VIDEOKASETE ŠOLSKIH ODDAJ?

Počasi nam bo, upam, prešlo v navado, da bomo med jesenskim in pomladanskim sporedom šolske televizije lahko uresničevali želje, ki so jih izrazile šole med letom. To pot je bilo največ želja za filmsko vzgojo in računalništvo ter robotiko. Oboje smo uvrstili v spored, filmsko vzgojo celo tako, da smo presegli okvirje šolske televizije; tovrstne oddaje so na sporedu vsak dan. Tako se bo zvrstilo vseh šestnajst oddaj s kratkimi filmi vred in njihovimi ustvarjalci.

V letu 1988 je šolska televizija prikazala 182 oddaj s 4860

minutami sporeda. Zaradi omejene vsote denarja, ki ga je imela Izobraževalna skupnost Slovenije na voljo, smo morali črtati nekaj nizov oddaj – to pa je velika škoda, predvsem za razvoj naše didaktike. Didaktični napotki niso izšli, čeprav so bili napisani. V tem letu je RTV Ljubljana financirala tista sredstva, ki so bila potrebna, da se ne zniža letno število oddaj. To je bilo smotno tudi zaradi tega, ker smo precej oddaj pripravili že lani in jih je bilo treba letos samo predvajati. Zdaj ko to pišemo, še ne vemo, koliko denarja bo zmanjkalo, in vprašanje je, ali bomo jeseni še lahko gledali oddaje, namenjene šolam.

Drugi del novic bi bil lahko bolj vesel. Sporočiti moramo

namreč, da se učitelji zmeraj bolj zatekajo k medioteki – Pionirskemu domu, in si sposojajo videokasete, ki jih niso utegnili posneti ob predvajanju televizijskega sporeda.

Pionirski dom zdaj še lahko posodi ali proda 130 šolskih oddaj 30 super-osem filmov, več kot 800 16-milimetrskih filmov in tako prevzema vedno več nalog osrednje medioteke. Vsako leto pripravi tudi video tečaje.

Žal pa ugotavljamo, da lahko skupaj s šolsko televizijo umre tudi ta nanovo rojena slovenska medioteka.

MAKO SAJKO

Med zimskimi počitnicami bo poseben počitniški spored, ki ga bomo še objavili.

JANUAR

Četrtek, 12. 1.	ob 10.	Računalništvo in robotika:	Traja	
		Stroji vrhunske tehnologije		26'
Petek, 17. 2.	ob 10.	Naravoslovje:	12'	
		Raziskava umiranja (gozdov)		20'
		Angleški jezik:		
		Angleščina v pravljici – Pepelka		

Filmska vzgoja bo izjemoma predvajana vsak dan dopoldne, zato bo imela nekoliko premakljivi čas, ki bo odvisen od drugega sporeda. Za natančno spremljanje bo treba slediti dnevnim objavam TV sporeda. Popoldne filmske vzgoje ne bomo ponavljali.

FEBRUAR

Filmska vzgoja:		Traja	
Ponedeljek, 6. 2.	ob 9.	Kaj je film, I. del: UVOD V FILMSKO	59'10"
		USTVARJALNOST in kratki film KOLEDNIKI	
Torek, 7. 2.	ob 10.	Kaj je film, II. del: O FENOMENU IN TEHNIČ-	51'20"
		NIH OSNOVA FILMA in kratki film PLAT ZVONA	
Sreda, 8. 2.	ob 9.	Naravoslovje:	20'
		Šola v naravi	
Četrtek 9. 2.	ob 10.	Safari v mestu 1/6	26'
		Računalništvo in robotika	
Petek, 10. 2.	ob 9.	Kaj je film, III. del: IZRAZNA SREDSTVA	53'13"
		FILMA – SLIKA in kratki film POBERI DENAR	
Ponedeljek, 13. 2.	ob 10.	Kaj je film, IV. del: IZRAZNA SREDSTVA	56'50"
		FILMA – GIBLJIVA SLIKA in kratki film	
		OBČAN URBAN	26'05"
		Poklicno usmerjanje: Vzdrževalc	7'
		Naravoslovje: Safari v mestu 2/6	
		Risanka	
		Kaj je film, V. del: IZRAZNA SREDSTVA FILMA	49'25"
		– SPREMLJAJOČA SE SLIKA IN KRATKI FILM	
		POSELJNI PEŠEC	
		Kaj je film, VI. del: IZRAZNA SREDSTVA	50'10"
		FILMA – PROSTOR V FILMU in kratki film	
		PROJEKT KAMERA	

Torek, 14. 2.

ob 10.

Kaj je film, VII. oddaja: IZRAZNA SREDSTVA FILMA – ČAS V FILMU in kratki film SLIKA

Sreda, 15. 2.

ob 9.

Kaj je film, VIII. oddaja: IZRAZNA SREDSTVA FILMA – FILMSKA MONTAŽA in kratki film PIKNIK V NEDELJO

Četrtek, 16. 2.

ob 10.

Kaj je film, IX. del: FILMSKA IGRA in kratki film REVOLUCIJA

Petek, 17. 2.

ob 9.

Kaj je film, X. del: FILMSKI IGRALEC in kratki film STRUPI

Ponedeljek, 20. 2.

ob 9.

Kaj je film, XI. del: IZRAZNA SREDSTVA FILMA – ZVOK V FILMU in kratki film PLAMEN V DVONOŽCU

Torek, 21. 2.

ob 10.

Kaj je film, XII. del: FILMSKE VRSRE, ZVRSTI, ŽANRI in kratki film POGLED STVARI

Sreda, 22. 2.

ob 9.

Kaj je film, XIII. del: Faktografski ali dokumentarni film – in kratki film JUTRIŠNJE DELO

Četrtek, 23. 2.

ob 10.

Kaj je film, XIV. del: IGRANI FILM in kratki film PODOBE IZ SANJ

Petek, 24. 2.

ob 9.

Kaj je film, XV. del: ANIMIRANI FILM in kratki film KRAS 88

Ponedeljek, 27. 2.

ob 9.

Kaj je film, XVI. del: UVOD V FILMSKE STILE in kratki film ZMAGA

Torek, 28. 2.

ob 10.

Računalništvo in robotika

Četrtek, 2. 3.

ob 10.

Logika – Matematični izlet v neznanu

Računalništvo in robotika

40-letnica Pedagoške akademije v Ljubljani

Svoj jubilej je Pedagoška akademija delovno počastila z zajetnim zbornikom, v katerem so predstavili učitelji te šole svoj pedagoški, publicistični in raziskovalni potencial. Nedavno je bil še slavnostni del te obletnice. Dekan akademije, mag. Ivan Justinek, je prejel dekanske insignije, zaslužni pedagogi pa državna odlikovanja, zlate, srebrne in bronaste plakete ter posebna priznanja Pedagoške akademije. Zlato dekansko verigo je akademiji podarila tovarna Stol iz Duplice pri Kamniku. Res, zgledna mecenska poteza.

ZBORNIK POSVETA OB 30-LETNICI ENOTNE OSNOVNE ŠOLE

Izvršni odbor Zveze društev pedagoških delavcev Slovenije se je odločil, da bo celotno gradivo posveta ob 30-letnici enotne osnovne šole, ki je bil v Ljubljani 27. in 28. 9. 1988, izšlo v posebnem zborniku.

V zborniku bo objavljen uvodni referat dr. Franca Strmčnika, prispevki udeležencev, razprave in poročila o delu posameznih skupin. Tako bo v zborniku objavljeno dragoceno strokovno in študijsko gradivo z različnih področij in dejavnosti osnovne šole, sodobna in aktualna znanstvena in strokovna dognanja ter prikazana različna in raznolika prizadevanja, pozitivne rešitve in dileme. Zbornik bo obsegal okoli 450 strani in bo izšel konec februarja 1989. Toplo ga priporočamo pedagoškim delavcem, osnovnim šolam ter strokovnim, kadroskim in drugim organizacijam, ki se ukvarjajo s problematiko vzgoje in izobraževanja. Ker bo naklada zbornika omejena, si ga lahko zagotovite tako, da izpolnjeno naročilnico pošljete najkasneje do 20. 1. 1989 na naslov: Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije, Ljubljana, Gosposka 3/I. Zbornik vam bomo na podlagi naročilnice poslali takoj po izidu, račun boste poravnali po povzetju (ZR: 50100-620-107-05-1057111-200433, LB).

Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije

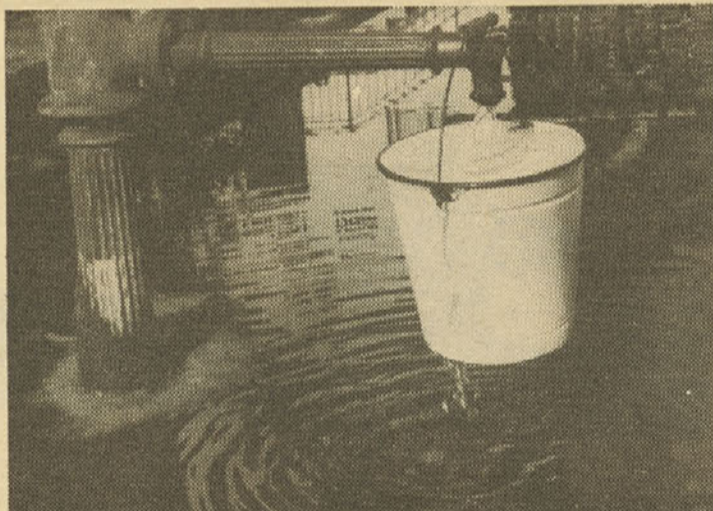
Šola – organizacija (naslov)

NAROČILNICA

zbornika posveta ob 30-letnici enotne osnovne šole
Nepreključno naročamo _____ (kom.) zbornika posveta ob 30-letnici enotne osnovne šole. Račun bomo poravnali po povzetju.

žig

Ravnatelj – direktor

Ugotoviti je treba, kje vedro pušča, in ga potem seveda tudi popraviti.

Presek 2

V drugi številki Preseka, ki jo krasi slika orkestra Slovenske filharmonije, se nadaljuje zgodba o glasbeni lestvici. To pa ni le zgodba o tonih, ampak nas seznanja tudi z verižnimi ulomki. matematična rubrika je tokrat res raznolika. Tu je članek o geometrijski ponazoritvi skrčenja dolžin in podaljšanja časa.

V članku O praštevilah pa nam avtor odgovarja na vprašanja, kako preprosto najti vsa praštevila, manjša od danega števila in ali so razlike med sosednjimi praštevilmi lahko poljubno velike. Bralcem Preseka se obeta še zanimivo branje o Sekciji za alternativno filozofsko matematiko,

ki je reševala problem o uravnoteženju kocke. Vsi ti članki ponujajo tudi naloge, ki jih je v drugi številki Preseka kar nekaj. Objavljene so tekmovalne naloge osnovnošolcev za srebrno in zlato Vegovo priznanje, pa tudi druge, sestavljene posebej za Presekovce.

Fizike bo morda zanimal članek o dogodku v ploščatem kondenzatorju, astronome pa napotki za merjenje višine Severnice. Astronomi nam sporočajo žalostno novico, da nas je zapustil prof. Pavel Kunaver – astronom amater, ki ga poznamo po mnogih člankih in knjigah.

DUŠICA BOBEN

OSNOVNA ŠOLA SAVO KLADNIK SEVNICA

razpisuje prosta dela in naloge

- UČITELJA ZEMLJEPISA IN ZGODOVINE, P ali PRU, za nedoločen čas s polno delovno obveznostjo; začetek 1. 2. 1989
- UČITELJA ZEMLJEPISA IN ZGODOVINE, P ali PRU, za določen čas s polno delovno obveznostjo – nadomeščanje delavca na porodniškem dopustu od 24. 4. do 30. 6. 1989
- UČITELJA FIZIKE IN MATEMATIKE ali FIZIKE IN TEHNIČNEGA POUKA, P ali PRU, za določen čas s polno delovno obveznostjo, od 1. 2. do 30. 6. 1989
- UČITELJA RAZREDNEGA POUKA na enoti Studenec, za določen čas s polno delovno obveznostjo – nadomeščanje delavca na porodniškem dopustu od 30. 1. do predvidoma 30. 6. 1989.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev s kratkim življenjepisom v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola Savo Kladnik Sevnica, 68290 Sevnica, Trg svobode 4. O izbiri jih bomo obvestili v 15 dneh.

Razpisna komisija pri svetu

OSNOVNE ŠOLE MARJAN NOVAK-JOVO Ljubljana – Vič, Nanoška 2

razpisuje na podlagi 109. člena Statuta Osnovne šole Marjan Novak-Jovo

POMOČNIKA RAVNATELJA

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje, določene z Zakonom o osnovni šoli in Družbenim dogovorom o oblikovanju in izvajanju kadrovske politike na območju ljubljanskih občin:

- biti mora učitelj, šolski svetovalni ali strokovni delavec
- imeti najmanj 5 let delovnih izkušenj pri vzgojno-izobraževalnem delu,
- biti družbeno-politično dejaven in imeti pozitiven odnos do družbene lastnine in samoupravljanja.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh po objavi razpisa s pripisom »za razpisno komisijo«. Mandatna doba je 4 leta. O izidu razpisa bodo kandidati obveščeni v 30 dneh po izteku razpisnega roka.

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije – izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Izdajateljski svet CZP Prosvetni delavec: predsednik Vladimir Tkalec, Tea Dominko, Marjana Kunej, Jože Miklavc,

Vida Nered, Alenka Pučko, Marija Skalar, Janez Sušnik, Stan-ko Šimenc, Slava Šarc.

Direktor: Stanko Šimenc.

Uredniški odbor: Geza Čahuk, Tea Dominko, Jure Gartner, Marjana Kunej, Barica Marentič-Požarnik, Veljko Troha, Stanko Šimenc, Marija Velikonja, Majda Vujović.

Uredništvo: Stanko Šimenc, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Lučka Lešnik, novinarka – urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.

Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104. Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Naročnina za leto 1988 znaša 12000 din za posameznike in 20000 din za organizacije. Za upokojene prosvetne delavce in študente pedagoških smeri znaša naročnina 9000 din na leto.

Posamezna številka stane 800 din.

Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČTP Ljudska pravica, YU ISSN 0033-1643
Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega prometnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu).

prosvetni delavec